Arkeologi i Sverige

Örebro län

1991-2005

AIS Nr
196

År
1991

Namn/plats
Lybby, mfl.

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Riksantikvarieämbetet

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplatser, skärvstenshög, bytomt, järnframställningsplatser, gravar, bebyggelselämningar, väglämningar, hägnader, gränsrösen, kolbottnar, kolarkoja, tjärdal?

Datering, period
stenålder, bronsålder, äldre järnålder, nyare tid

Fynd
slagen kvarts, slagen flinta, brända ben, bränd lera, slagg, kritpipa och tegel

Beskrivning
Med anledning av planerad ny sträckning för E3 intill Vretstorp har första etappen av en arkeologisk utredning genomförts. En 1,1 mil lång (ca 3,2 km5) sträcka inventerades. Området bestod till största delen av åkermark. Vid specialinventeringen framkom spridda fynd av slagen kvarts, flinta, brända ben, bränd lera, slagg, kritpipa och tegel. Fynden påvisar stenåldersboplatser och ospecifierat förhistoriska boplatser, järnframställningsplatser, aktiviteter i anslutning till bytomter och eventuellt rester efter gravar. Dessutom påträffades en skärvstenshög i områdets östra del. Även en bebyggelselämning och sentida lämningar i form av kolbottnar och områden med odlade ytor och röjningsrösen påträffades, främst i utredningsområdets skogsbevuxna västra del. Vidare antikvariska åtgärder i form av fosfatkartering och utredningsgrävning (i vissa fall förundersökning) har föreslagits för relativt stora områden där fynd framkommit.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 81:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 108:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 20:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 21:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 22:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 32:2	Örebro	Närke	Viby
Viby 176:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 214:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 215:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 216:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 217:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 218:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 219:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 220:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 221:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
238

År
1991

Namn/plats
Nasta

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Riksantikvarieämbetet

Ansvarig person
Jan-Åke Ljung, Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad försäljning av Nasta gård utfördes en arkeologisk utredning för att konstatera eventuell förekomst av fornlämningar i anslutning till en förmodad medeltida del av befintlig byggnad.

Nasta kan beläggas i skriftligt material från 1476 och var en by fram till mitten av 1600-talet. Godset gavs av drottning Kristina till S. Bååth 1648 och har sedan dess bytt ägare ett antal gånger. Nuvarande mangårdsbyggnad är uppförd på 1790-talet, uthusen är av varierande ålder, de flesta yngre.

Vid utredningen påträffades endast lämningar från de i 1795 års brandförsäkringsprotokoll och senare redovisade, men numera nedrivna byggnader. Vid provstick väster om och i anslutning till en förmodat äldre stenhusdel i mangårdsbyggnadens norra del, kunde en kullerstensbelagd väg eller gårdsplan konstateras. Öster om denna stenhusdel påträffades upp till 0.5 meter tjocka kulturlager 0,4 meter under markytan. Kulturlagrens utbredning och datering är oklar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 161:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 161:2	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
239

År
1991

Namn/plats
kvarteret Prästgården

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Riksantikvarieämbetet

Ansvarig person
Jan-Åke Ljung

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgodskeramik, porslin, kakel av glacerat rödgods, kritpipor

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför husbygge. Undersökningsområdet är beläget i kvarteret Prästgården omedelbart väster om Drottninggatan. Hela ytan har till strax före förundersökningen varit bebyggt av hus med källare. Enligt kartor från 1700 och 1800-tal utgjordes området vid denna tid i huvudsak av bakgårdar och trädgårdar. Den huvudsakliga bebyggelsen har legat koncentrerad till Drottninggatans omedelbara närhet.

Vid förundersökningen kunde sentida lämningar konstateras. En av dessa konstruktioner var en kullerstensbeläggning som bitvis anlagts direkt på orört åsmaterial och bitvis på ett påfört skikt mylla. Detta påförda skikt torde kunna kopplas till stenläggningens anläggningsskede och bör ha tjänat som utjämning av den ursprungligen något brantare åssluttningen. Stenläggningen kan föras till perioden före stadsbranden 1854, sannolikt 1700-tal och början av 1800-talet.

Vid förundersökningen syntes kulturlagrens utbredning begränsade till undersökningsområdets södra, mellersta och västra delar. Kulturlagren

var upp till 1,5 meter tjocka, men endast 0,5 meter av dessa bedömdes vara avsatt i anslutning till bebyggelse. I nordöstra delen av undersökningsområdet saknades kulturlager, sannolikt på grund av utschaktningar för 1800-talsbebyggelse. Kulturlagren kan liksom konstruktionerna i övrigt dateras utifrån fyndmaterial till 1700-tal och senare.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
99

År
1991

Namn/plats
Ekersby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
gravfält

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Förundersökning inför husbygge i anslutning till gravfält raä 26 i Eker socken, varvid ett 1,4 x 9,0 meter stort schakt undersöktes. Inga förhistoriska lämningar påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Eker 26:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
84

År
1992

Namn/plats
Almby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
glasbrukslämning

Datering, period
nyare tid

Fynd
två bitar glas

Beskrivning
Förundersökningen föranleddes av ett planerat villabygge i närheten av en glashytteruin (raä 31). Vid undersökningen grävdes nio provschakt på sammanlagt 240 m2, inom det 2000 m2 stora exploateringsområdet. En enstaka anläggning påträffades, en rund 'mörkfärgning' (2 x 0,2 m).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 31:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
221

År
1992

Namn/plats
Sågebol

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Roger Edenmo

Fornlämningskategori
boplats, gravar

Datering, period
stenålder, yngre bronsålder, järnålder

Fynd
slagen flinta, slagen kvarts, järnföremål, slagg

Beskrivning
Med anledning av ombyggnad av E20 utfördes en förundersökning av en del av en boplats belägen på en liten moränhöjd. Höjden, som är uppodlad, ligger 62-65 meter över havet och omges av flack uppodlad torvmark. Inom exploateringsområdet (7 500 m2) drogs vid förundersökningen ett antal schakt på sammanlagt 1 400 m2, i vilka framkom 83 konstruktioner i form av stolphål, gropar, härdar samt kulturlager.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 214:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
222

År
1992

Namn/plats
Västra Backa

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Roger Edenmo

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
stenålder, yngre bronsålder, äldre järnålder, nyare tid

Fynd
slagen kvarts, förhistorisk keramik, järnföremål, slagg, yngre rödgodskeramik

Beskrivning
Med anledning av ombyggnad av E20 utfördes en förundersökning av en del av en boplats vid Västra Backa. Boplatsen är belägen i norra delen av en drumlin samt på de lertäckta sluttningarna väster och nordöst om denna, mellan 64-72 meter över havet. Exploateringsområdet omfattade ca 13 000 m2 och vid förundersökningen drogs ett antal schakt på sammanlagt 2 450 m2, i vilka framkom 65 konstruktioner i form av stolphål, gropar och härdar samt kulturlager.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 215:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
223

År
1992

Namn/plats
Vallby, Frotorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Roger Edenmo

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum, nyare tid

Fynd
flintavslag, slagen kvarts och kvartsit, mynt (1700-tal?), rödgodskeramik (BII:4)

Beskrivning
Med anledning av ombyggnad av E20 utfördes en förundersökning av en del av en boplats belägen i en svag västsluttning, med en naturlig terrass i väster. Området utgörs av åkermark och ligger 67-68 meter över havet. Inom exploateringsområdet (8 000 m2) upptogs ett antal schakt på sammanlagt 2400 m2, i vilka 35 anläggningar i form av gropar och stolphål framkom. Inom undersökningsområdets östra del framkom ett osäkert kulturlager, som möjligen har samband med ett torpläge strax norr om undersökningsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 219:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
254

År
1992

Namn/plats
kvarteret Vilan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
begravningsplats

Datering, period
nyare tid

Fynd
ben av människa, yngre rödgodskeramik, kritpipor

Beskrivning
Då skelettdelar påträffats i samband med schaktarbeten i kvarteret Vilan 2, genomfördes en arkeologisk förundersökning. Fem provschakt grävdes (180 m2), i fyra av schakten påträffades mer eller mindre omrörda begravningar. I ett fåtal fall kunde rester av gravarnas nedgrävningar konstateras, men dessa var genomgående skadade av recenta ingrepp. I den sydöstra delen av undersökningsområdet påträffades även delvis omgrävda kulturlager. Fyndmaterialet i kulturlagret utgörs av yngre rödgods och kritpipor och har en klar 1600-tals karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 183:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
224

År
1992

Namn/plats
Frotorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Katarina Appelgren

Fornlämningskategori
boplats, järnframställningslämningar

Datering, period
tidigneolitikum, yngre bronsålder, äldre järnålder, medeltid?

Fynd
keramik (bl.a. trattbägarkeramik), kvarts- och flintavslag, bränd lera, slagg (bl.a. bottenskållor), yngre rödgodskeramik och brända ben

Beskrivning
Med anledning av ombyggnad av E20 förundersöktes raä 220. Fornlämningen är belägen på en markerad drumlin och den plana marken öster och väster om denna, 61-68 meter över havet. Området utgörs av åker samt hagmark.

Inom exploateringsområdet upptog fornlämningen en yta av ca 55 000 m2. Vid förundersökningen undersöktes ca 7 000 m2, varvid kulturlager, spridda fynd och ett 60-tal anläggningar framkom. Kulturlager förekom främst på drumlinens sluttningar. I anslutning till, över och under kulturlagret (sammanlagt en yta av ca 14 000 m2) framkom ett flertal anläggningar av boplatskaraktär, bland annat stolphål och härdar.

I områdets västra del (plan åkermark) framkom ett ca 150 m2 stort område med trattbägarfynd och ett ca 100 m2 stort område med en koncentration av lågteknisk slagg. Intill slaggkoncentrationen framkom stolphål. I fornlämningens västra begränsning påträffades ställvis (sammanlagt inom ca 90 m2) ett fyndförande grått, sandigt gruslager

med riklig förekomst av brända ben, bränd lera och sintrad lera/keramik.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 220:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
191

År
1992

Namn/plats
Källeberget, Kolleborg

Typ av undersökning
forskningsundersökning

Ansvarig organisation
Örebro läns museum

Ansvarig person
Olle Lorin

Fornlämningskategori
fornborg

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Vid undersökningen grävdes schakt genom forborgsvallen för att närmare studera konstruktionen av så kallad vitrifierad vall.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Mellösa 9:1	Örebro	Närke	Stora Mellösa

AIS Nr
165

År
1992

Namn/plats
kvarteret Druvan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (BII:4), kritpipor, järnföremål, slagg

Beskrivning
Med anledning av att Lindesbergs församling planerar att uppföra ett nytt församlingshem inom Lindesbergs fornlämningsområde, genomfördes en arkeologisk förundersökning berörd yta. Exploateringsområdet är beläget på rullstensåsens västra sluttning strax norr om Lindesbergs medeltida kyrka. Vid förundersökningen påträffades kulturlager, lämningar efter en trolig smedja samt en kolningsgrop. Fyndmaterialet antyder att lämningarna bör dateras till 1600-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 484:1	Örebro	Västmanland	Lindesberg

AIS Nr
422

År
1992

Namn/plats
Skävi, Vreten

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Leif Grundberg

Fornlämningskategori
boplats, grav

Datering, period
neolitikum, äldre järnålder, yngre järnålder

Fynd
flinta, kvarts, glaspärlor, slagg, järnföremål, yngre rödgodskeramik, brända och obrända ben

Beskrivning
På grund av en planerad ny sträckning av E20 har en förundersökning utförts inom en del av raä 218, Viby sn. Boplatsen ligger i sluttningarna från en markerad drumlin på en nivå mellan 66 m och 74 m över havet. Området utgörs av åkermark. Undersökningsområdet var ca. 12 6000 m2 varav ca. 1600 m2 undersöktes genom att schakt grävdes med maskin.

I sluttningarna fanns kulturlager, maximalt 0.5 m tjockt samt ett 60-tal anläggningar, bland annat stolphål och härdar. I området framkom slagen flinta, kvarts och kvartsit. I västsluttningen strax nedanför krönet av drumlinen påträffades rester av skadade gravar från yngre järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 218:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
228

År
1992

Namn/plats
Skävi

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Roger Edenmo

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder

Fynd
slagg, bränd lera

Beskrivning
Med anledning av ombyggnad av E20 utfördes en förundersökning av en boplats belägen på och omkring en låg moränhöjd, 63-64 meter över havet. Området består av åkermark. Inom exploateringsområdet som omfattade 9 000 m2 drogs vid förundersökningen ett antal schakt med grävmaskin på sammanlagt 845 m2. I schakten framkom 34 boplatskonstruktioner i form av gropar, stolphål och en osäker härd. Något kulturlager kunde ej konstateras.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 225:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
225

År
1992

Namn/plats
Brånntorp, Skävi

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats, agrar lämning, bebyggelselämning, gravar, by/gårdstomt

Datering, period
mesolitikum, tidigneolitikum, bronsålder, äldre järnålder, yngre järnålder, nyare tid

Fynd
slagen kvarts, kvartsit och flinta, slagg, rödgodskeramik, fajans, skaft av kritpipor, spikar, hästskosömmar, fragmentariska järnföremål, brända och obrända ben

Beskrivning
Med anledning av planerad ny sträckning av E20 genomfördes en förundersökning av boplatsen raä 222, Viby socken. Den berörda ytan uppgår till ca 76 000 m2, varav drygt 9300 m2 undersöktes genom schaktgrävning med maskin. Området ligger på en höjd av ca 65 meter över havet och består av åkermark med svagt markerade, mindre höjdryggar.

Inom området framkom en stor mängd anläggningar, varav en del undersöktes och tolkades som härdar, stolphål samt brunnar. Fynd av slagen kvarts, kvartsit och flinta tyder på att området har utnyttjats redan under stenålder. C14-dateringar från härdar och stolphål har givit dateringar till tidineolitikum, bronsålder, äldre järnålder samt yngre järnålder.

Förutom dessa boplatsindikerande anläggningar framkom även en smedja, sannolikt från 1700-talet, och spår av äldre odlingsytor. I den norra kanten av det gamla bytomtsläget vid Skävi framkom kulturlager, med fynd av bland annat slagg, kritpipor, rödgods, fajans och glas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 222:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
227

År
1992

Namn/plats
Västra Backa

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Roger Edenmo

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
stenålder, nyare tid

Fynd
slagen bergart, järnföremål, stengods, brända ben

Beskrivning
Med anledning av ombyggnad av E20 utfördes en förundersökning av en boplats belägen på en svag nordöst-sluttning med mo och lera, 66-76 meter över havet. Området utgörs av åkermark. Exploateringsytan omfattade 1500 m2, varav 700 m2 undersöktes fördelat på två schakt. Vid undersökningen framkom 22 svårbestämbara mörkfärgningar, vilka senare bedömdes vara naturbildningar. Fynd påträffades vid rutgrävning i ploglagret i den nordvästra delen av området. Den egentliga boplatsen bedöms ligga direkt nordväst om undersökningsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 223:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
226

År
1992

Namn/plats
Markatorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Leif Grundberg

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum, äldre järnålder, nyare tid

Fynd
flinta, kvarts, slagg, förhistorisk keramik, yngre rödgods, järnfragment, järnspik

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av bygget av ny E20 genom Viby socken. Exploateringsområdet är beläget 61-68 meter över havet och består dels av en svagt markerad höjdrygg, dels av plan mark intill den förra. Hela området är uppodlat. Omkring 4300 m2 av den totalt 30 000 m2 stora undersökningsytan undersöktes med sökschakt vid förundersökningen.

I områdets östra del och i dess mitt finns kulturlager på upp till 0,20 m, i den västra delen är de ej lika kraftiga. Av de cirka 200 anläggningar som påträffades har ett urval snittats och tolkats som stolphål och härdar. Anläggningarna är jämnt fördelade över hela området, utom i den östra delen där det finns några ytor utan anläggningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 223:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
141

År
1992

Namn/plats
Kumla kyrka

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
gravar

Datering, period
sen medeltid, nyare tid

Fynd
människoben, skelett

Beskrivning
Med anledning av arbeten för utvändiga ledningsdragningar i anslutning till Kumla kyrka, vilka kom att sammanfalla med läget för den medeltida kyrkans norra korsarm, gjordes en arkeologisk undersökning. Ledningsschaktet som var 1,2 meter brett grävdes till ett djup mellan 0,7-1,3 meter. Schaktet sammanföll till stora delar med en tidigare nedgrävd dagvattenledning som skadat dels lagren, dels den östra och västra grundmuren i medeltidskyrkans norra korsarm. I schaktet påträffades stora mängder ben, troligen medeltida. Gravarna torde ha skadats i samband med kyrko¬byggnationerna 1829 och 1971. Resterna efter korsarmen framträdde som en skalmur med fyllning av sten, grus, sand och kalkbruk. Två nästan intakta gravar påträffades, dels en i korsarmen, dels en strax öster om densamma. Den osteologiska analysen visade att graven innanför murarna innehöll ett tre månader gammalt barn, och den andra ett mellan 8 och 10 år gammalt barn. Då inga fynd påträffades har gravarna utifrån barnens armställningar och en jämförelse med 1971 års undersökning daterats till medeltid respektive efterreformatorisk tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 168:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
243

År
1992

Namn/plats
Sticklinge

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Förundersökningen föranleddes av att vägverket avsåg att förbättra och i vissa avsnitt ändra vägsträckningen av väg 815. Fornlämningen utgörs av två stensättningar och två offerkast. Det var dock endast en stensättning som berördes enligt exploateringsplanerna. Vid förundersökningen kunde konstateras att stensättningen var rund till formen, med en diameter på 4,5 meter. Stenpackningen utgjordes av 0,1-0,3 meter stora stenar. Dessutom fanns en gles kantkedja om 0,25-0,4 meter stora stenar. Stensättningen var anlagd direkt på moränmarken. För att fastställa offerkastens karaktär handtorvades en mindre yta, som sedan återställdes. För båda offerkasten kunde konstateras att de var uppbyggda i två omgångar, dels i botten en homogen stenpackning, dels ett ovanliggande skikt med sten och jord blandat. En rimlig tolkning torde vara att offerkasten ursprungligen varit stensättningar och ingått i järnålders gravfältet och sedan på grund av läget kommit att användas som offerkast.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ödeby 7:1	Örebro	Närke	Ödeby
Ödeby 7:2	Örebro	Närke	Ödeby
Ödeby 7:3	Örebro	Närke	Ödeby
Ödeby 7:4	Örebro	Närke	Ödeby

AIS Nr
244

År
1992

Namn/plats
Sticklinge

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
järnålder

Fynd
brända ben, keramik

Beskrivning
Bakgrunden till undersökningen var vägverkets beslut att lägga om väg 815 vilket innebar att vägen kom att dras rakt över fornlämning 7:4. Stensättningen var närmast rund, 4,5 meter i diameter och 0,3 meter hög. Den var flackt välvd samt överväxt av torv och mossa. Efter avtorvning framträdde en stenpackning av tätt liggande 0,1-0,3 meter stora stenar som omgärdades av en kantkedja av 0,02-0,05 meter tjockt brandlager. I brandlagret påträffades brända ben och keramik. Graven var anlagd på morän.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ödeby 7:4	Örebro	Närke	Ödeby

AIS Nr
197

År
1992, 1993

Namn/plats
Viby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplatser, skärvstenshög, bytomter, källargrund, bebyggelselämning, gravar, resta stenar, stensättning

Datering, period
stenålder, bronsålder, äldre järnålder, nyare tid

Fynd
slagg, rödgodskeramik, bränd lera, bottenskålla

Beskrivning
Den andra etappen av en arkeologisk utredning har utförts med anledning av den nya sträckningen av E20 förbi Vretstorp, Viby socken, Närke. Större delen av utredningsområdet låg i odlad mark, medan den västligaste delen gick genom skogsmark.

En omfattande fosfatkartering utfördes i åkermarken med förhoppningen att kunna släppa vissa områden som fornlämningsfria. Totalt togs 4739 prover fördelade på två större sammanhängande områden. Separata klassindelningar av fosfatvärden utfördes för de två områdena. Fosfatvärdena var oftast ganska låga. De högre fosfatvärdena överensstämde i allmänhet med historiska lämningar som torp/smedja/by tomt vilka ofta även markerats i äldre kartmaterial. Svagt förhöjda fosfatvärdena förkom både i flacka områden och i neddragna lägen nedanför höjder, där neddränering av naturliga fosfater från höjdryggarna kan ha orsakat förhöjda värden. Den komplexa fosfatbilden gjorde att inga områden kunde släppas utan utredningsgrävning. Utredningsgrävning har skett i 12 delvis sammanhängande områden. Den svagt kuperade topografin i

kombination med långvarigt åkerbruk har skapat en komplex lagerbild då material successivt flyttats från höjdpartierna till de lägre belägna partierna. Mörkfärgade eventuellt naturliga lerlager i svackor och intill sjön komplicerar bilden ytterligare. Bilden från specialinventeringen av spridda lösfynd över stora ytor ersattes efter utredningsgrävningen av stora boplatsområden med spridda kulturlagerrester och anläggningar inom i stort sett samma områden. Inom några av dessa fanns även indikationer på järnframställning och gravar. De få daterande artefakterna pekade främst mot en datering till stenålder, medan intilliggande fornlämningar såsom skärvstenshög och gravar antydde datering till brons- och äldre järnålder.

I randzonen mot skogen i väster påträffades vid utredningsgrävningen lämningar från gårdstomten Falla, såsom kulturlager med slagg och rödgods, tre husgrunder varav en smedja, två källargrunder, en förhöjning med slagg, bränd lera och en bottenskålla (eventuellt en ässja) samt en stensatt grop (eventuellt en brunn). Utanför vägsträckningen, främst norr om huslämningarna låg även ett område med röjningsrösen av ålderdomlig karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 20:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 21:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 22:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 23:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 81:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 108:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 176:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 214:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 215:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 216:2	Örebro	Närke	Viby
Viby 216:3	Örebro	Närke	Viby
Viby 216:4	Örebro	Närke	Viby
Viby 217:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 218:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 219:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 220:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 32:2	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
88

År
1992?

Namn/plats
kv. Elefanten

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods

Beskrivning
Förundersökning inför husbyggnation i kvarteret Elefanten i Askersund. Vid förundersökningen framkom rester av två från varandra urskiljbara kulturlager, som fanns bevarade i en begränsad del av undersökningsområdets nordvästra del. I det undre lagret påträffades rester av en kraftigt skadad husgrund. Av fyndmaterialet att döma, i huvudsak yngre rödgods, torde husgrunden härröra från 1600-talets mitt. I områdets södra del påträffades resterna av en brunn. I brunnens över skikt fanns ett träflislager som innehöll fynd av yngre rödgods. I övriga delar av exploateringsområdet var stratigrafin störd, vilket troligen skett i samband med borttagande av brandrester från branden våren 1992. Då de delar av exploateringsområdet som var intakta (cirka 15 kvadratmeter) undersöktes i samband med förundersökningen ansågs det att en särskild arkeologisk undersökning inte var motiverad.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Askersund 187:1	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
89

År
1992?

Namn/plats
kv. Mercurius

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods, kritpipor, mynt, järnföremål

Beskrivning
Med anledning av husbyggnation genomfördes en särskild arkeologisk undersökning inom kvarteret Mercurius. Undersökningen visade att området tagits i bruk under 1600-talets början, då en kraftig risbädd av gran- och enruskor anlagts på bottenleran, lämningar som hade en huvudsaklig utbredning i undersökningsområdets SV del. Risbädden täcktes av två stratigrafiskt separerade kulturlager med bebyggelserester. Till det äldre kulturlagret hörde delar av två stengrunder, en i NV och en i NÖ. I den förstnämnda fanns rester efter golvbjälklag och golvplank. Det yngre kulturlagret har tillkommit efter stadens reglering, som antas ha genomförts under 1640-talet. Utöver byggnadsrester i form av två grunder, återfanns en kullerstensgata samt en stenlagd gårdsplan. Kulturlagrens tjocklek varierade mellan 0,05 och 0,40 meter. Vid schaktningen påträffades också ett mellan 0,07 - och 0,12 m tjockt brandlager som troligen härrör från 1776 års stadsbrand.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
219

År
1993

Namn/plats
Brånntorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats, husgrund, järnframställningsplats, lertäkt

Datering, period
neolitikum, äldre järnålder, nyare tid

Fynd
kvartsavslag, flintavslag, bränd lera, slagg, järnföremål, yngre rödgods.

Beskrivning
Arkeologisk undersökning genomförd med anledning av den planerade ombyggnaden av E20. Undersökningsområdet utgörs av smärre höjdpartier som omges av erosionsbranter. Området delades in i två delytor - A och B. Inom område A påträffades 82 anläggningar, bland annat härdar, kokgropar, stolphål, gropar och järnframställningsugnar. Utöver anläggningar fanns också partier med ett fyndförande kulturlager. Fynden utgjordes i huvudsak av kvarts, främst avslag men även kärnor.

Inom område B påträffades rester av en järnframställningsplats med ett tiotal ugnar för järnframställning, smideshärdar och lertäktsgropar. I övrigt påträffades 275 anläggningar, däribland härdar, stolphål, och gropar. Område B innehöll även två sentida lämningar, en husgrund och en brunn. Husgrunden har tolkats som en tvättstuga eller linbastu. Tillsammans med en smedja som undersöktes under förundersökningen har de sentida lämningarna tolkats höra till Skävi bytomt som omnämns första gången 1357.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 222:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
212

År
1993

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Väst

Ansvarig person
Magnus Stibéus

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning inför utbygnad av E20 mellan Sandstubbetorp – Lybby. Undersökningsområdet utgjordes av en svag sluttning mot väster. Vid förundersökningen föregående år konstaterades boplatsrester inom området, vid den nu aktuella undersökningen påträffades emellertid inga förhistoriska lämningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 219:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
218

År
1993

Namn/plats
Frotorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Uppsala

Ansvarig person
Britta Rosborg, Thomas Eriksson, Dan Fagerlund

Fornlämningskategori
boplats, agrar lämning

Datering, period
tidigneolitikum, yngre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder

Fynd
keramik (trattbägarkeramik, ertebölle?keramik), flintföremål (tvärpilar, skrapor, spån, slipade yxor)

Beskrivning
Med anledning av omdragningen av väg E20 genom Viby socken undersöktes ett ca 23500 m2 stort område i Frotorp. Undersökningsområdet låg till största delen i flack föredetta åkermark ca 62 meter över havet, men centralt i området låg en drumlin vars högsta höjd var ca 69 möh. Väster om drumlinen påträffades en tidigneolitisk boplats med flera översandade och delvis bevarade kulturlager, l dessa lager påträffades ställvis rikligt med tidig trattbägarkeramik samt några skärvor som har stora likheter med Erteböllekeramik. l lagren framkom även flera flintföremål såsom tvärpilar, skrapor, spån och fragment av slipade yxor. l samma område påträffades också spår av två 7-12 m långa hus/hyddkonstruktioner.

Öster om drumlinen påträffades tre slagplatser för flinta samt flera anläggningar som inte närmare kunnat funktionsbestämmas, men som vittnar om en förhistorisk aktivitet även i detta område.

Längs drumlinens sluttningar framkom under den nutida åkermarken ett 0,45 ha stort förhistoriskt odlingssystem med od!ings-/röjningsrösen och

stensträngar. Troligtvis härrör dessa från terrasserade åkrar som stratigrafiskt kan dateras till förromersk/romersk järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 220:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
220

År
1993

Namn/plats
Skävi

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Uppsala

Ansvarig person
Jenny Holm, Malin Gustafsson

Fornlämningskategori
boplats, järnframställningsplats, grav (stensättning)

Datering, period
neolitikum, bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
glaspärlor, keramik, glättsten, eldslagningssten, löpare, knackstenar, avslag av flinta, kvarts och kvartsit, slagg, bränd lera, brända och obrända ben, trä, kritpipa, spik

Beskrivning
Med anledning av utbyggnad av E20 till motorväg undersöktes en del av en boplatsyta vid raä 222, Viby socken. Fornlämningen bestod av boplatslämningar i åkermark och av en järnframställninsplats. Boplatsen låg i den småkuperade terrängen strax söder om Vibysjön, med järnframställningsplatsen förlagd till stranden av en mindre vik.

En 36 000 m2 stor yta banades av med maskin. De då påträffade anläggningarna var av de för fornlämningstypen karakteristiska; härdar, stolphål, avfallsgropar och ospecifiserade nedgrävningar. Boplatsen uppvisade en tydlig struktur med två mindre enheter belägna på varsin moränkulle. Den östliga enheten bestod av ett härdområde och rester efter hägnadssystem. I det anläggningstäta delen vid härdområdet och hägnaderna påträffades en mängd små avslag av varierat stenmaterial i en större nedgrävning. Den västra enheten karakteriserades av lämningar efter fyra långhus. Bland anläggningarna märks en större nedgrävning som innehöll en del keramik, en glättsten och ett större, oidentifierat föremål av bränd lera. Mellan de båda anläggningstäta enheterna fanns spridda härdar och nedgrävningar.

I undersökningsområdets lägre liggande del påträffades två vattenhål eller grunda brunnar som innehöll bevarade rester av trä. I det lågt liggande området fanns även resterna av en stensättning med brandgrop. På järnframställningsplatsen fanns fem ugnar av schakt-och/eller gropugnstyp.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Viby 222:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
206

År
1993

Namn/plats
Gropbron

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Annika Grälls

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, agrar lämning, boplats, järnframställningsplats

Datering, period
stenålder, nyare tid

Fynd
slagen kvarts, yngre rödgodskeramik

Beskrivning
Med anledning av planerad ny sträckning för E20 utfördes en förundersökning av raä 81, Viby sn. Inom fornlämningen finns både bebyggelselämningar från nyare tid, en stenåldersboplats samt ett läge för järnframställningsplats. Vid undersökningen grävdes maskinschakt på 5 000 m2 inom exploateringsområdet (15 000 m2), varvid anläggningar som härdar, mörkfärgningar, och sotfläckar framkom. Enstaka fynd av slagen kvarts och yngre rödgods påträffades också. Vid sidan av förhistoriska lämningar undersöktes en åkeryta med begränsningar och röjningsrösen från nyare tid. Samtliga bebyggelselämningar från nyare tid låg söder om exploateringsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 81:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
163

År
1993

Namn/plats
kvarteret Druvan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av att Lindesbergs församlingshem revs genomfördes en förundersökning i form av schaktkontroll. Vid schaktningen framkom rester av en stenläggning samt en syllstensrad. Den senare utgjorde resterna av en skadad husgrund. Att döma av stratigrafin torde lämningarna härröra från tiden före regleringen av Lindesberg, medan stenläggningen torde representera tiden efter densamma. Det gick inte att fastställa om stenläggningen var en stenlagd gata eller gårdsplan.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 484:1	Örebro	Västmanland	Lindesberg

AIS Nr
164

År
1993

Namn/plats
kvarteret Druvan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgodskeramik, kritpipor. mynt

Beskrivning
Med anledning av att församlingen i Lindesberg önskade uppföra ett nytt församlingshem i anslutning till den medeltida kyrkan genomfördes en arkeologisk undersökning. Vid undersökningen konstaterades två stratigrafiskt urskiljbara kulturlager. Det äldre kulturlagret innehöll rester av en husgrund. Husgrunden torde ha raserats i samband med att Lindesbergs bebyggelse reglerades. I områdets västra del, i sluttningen mot Lindessjön, påträffades rester av en smedja och kolningsgropar. Smedjan ger sken av att ha varit i bruk under en mycket begränsad tid. Troligt är att den har uppförts och använts vid ombyggnaden av kyrkan under 1600-talets mitt.

Av fyndmaterialet att döma torde regleringen i området ha inletts med att kyrkan byggdes, varpå övrig bebyggelse anpassades till det rätvinkliga gatunätet. Resterna av det yngre skedet, dvs den reglerade bebyggelsen, var mycket fragmentariskt bevarad. Vid uppförandet av församlingshemmet och anläggandet av trädgården har stora delar bebyggelsen från denna fas schaktats bort.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 484:1	Örebro	Västmanland	Lindesberg

AIS Nr
170

År
1993

Namn/plats
Mosås

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
boplats, fyndplats

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
trattbägarkeramik, kvarts

Beskrivning
Med anledning av väg- och bostadsbebyggelse gjordes en arkeologisk utredning inom Mosås och Törsjö byar. Tidigare var endast ett lösfynd, en skafthålsyxa känt i området. Utredningen som bestod av kart- och arkivstudier, specialinventering och utredningsgrävning resulterade i en tidigare icke känd stenåldersboplats daterad till tidigneolitikum, vråkultur, samt ytterligare lösfynd av kvartsavslag.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 18:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 45:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 47:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
171

År
1993

Namn/plats
Mosås

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Stefan Bergh

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
neolitikum, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
trattbägarkeramik, kvartsavslag, bränd lera, järnslagg

Beskrivning
Med anledning av planerad vägbyggnation har en arkeologisk förundersökning utförts inom den tidigneolitiska boplatsen Mosås, raä 45 i Mosjö socken. Vägbyggnationen var planerad till ägan norr om tidigare gjorda fynd, där ett antal schakt togs upp för att fastställa boplatsens utbredning och omfattning.

Undersökningsområdet är beläget strax öster om det svaga krönet av en rullstensås, marken är flack eller svagt sluttande mot öster och ligger strax över 30 möh. Närmast de tidigare gjorda fynden av tidigneolitisk keramik påträffades delar av ett bevarat kulturlager, medan den norra delen till stor del var sönderplöjd. Enstaka fragment av tidigneolitisk keramik påträffades dock i ploggången inom den norra delen. Ett 60-tal anläggningar, påträffades vid udnersökningen, bland annat en härd. Förutom tidigneolitisk keramik hittades även bränd lera och två bitar järnslagg.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 45:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
134

År
1993

Namn/plats
Norra Folkavi

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder?

Fynd
slagg, bränd lera, bränt ben

Beskrivning
I samband med vägarbeten längs väg 564, Vintrosa - Fjugesta, genomfördes en särskild arkeologisk undersökning av förhistoriska boplatslämningar (raä 32) väster om Norra Folkavi. Inom den avbanade ytan (820 m2) påträffades 20 anläggningar i form av härdar, stolphål och nedgrävningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kräcklinge 32:2	Örebro	Närke	Kräcklinge

AIS Nr
214

År
1993

Namn/plats
Gropbron

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Britta Kihlstedt

Fornlämningskategori
boplats, fossil åkermark, odlingsrösen

Datering, period
mesolitikum, sen medeltid, nyare tid

Fynd
slagen kvarts, yngre rödgodskeramik, porslin, glas, slagg

Beskrivning
Med anledning av planerad ny sträckning av E20 förbi Vretstorp genomfördes en undersökning av den norra delen av raä 81, belägen på och intill en mindre moränrygg, cirka 90 meter över havet. Den berörda delen av fornlämningen bestod av ett område med odlingsytor och röjningsrösen omedelbart norr om en bebyggelselämning med äldsta skriftliga belägg från 1597. Preliminära 14C-dateringar av lager vilka tolkas som härrörande från röjningsfasen antyder en första kolonisation av området under medeltid medan de äldsta fynden härrör från 1500-talets slut. Fynd av slagen kvarts visar att området också har utnyttjats under stenåldern. Lämningarna från denna tid visade sig dock till största delen vara förstörda av senare tiders odling varför en närmare datering än till mesolitikum inte är möjlig.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 81:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
189

År
1993

Namn/plats
Tycke

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Margareta Drotz, Annika Grälls

Fornlämningskategori
järnframställningsplats

Datering, period
järnålder

Fynd
slagg, kvartsavslag, myrmalm, bränd lera, brända ben och keramik

Beskrivning
En tidigare okänd järnframställningsplats påträffades i samband med en av Vägverket påbörjad grustäkt. Efter anmälan och besiktning konstaterades att fornlämningen skadats och att en arkeologisk undersökning måste utföras. Undersökningsområdet var beläget på en sandig, flack västsluttning. Området var ca 4000 m2 stort och var det som återstod av täktområdet. Fornlämningen kan ej avgränsas då den i väster troligen skadats av grustäkten medan den i övrigt gränsade mot åkermark och en granplantering.

Vid undersökningen påträffades 54 anläggningar som främst kan kopplas till lågteknisk järnframställning såsom härdar, kolningsgropar, smidesgropar och ugnar. Dessutom påträffades ett antal mörkfärgningar, stolphål, nedgrävningar och kolkoncentrationer. Kolkoncentrationerna härrör troligen från en yngre svedjebränningsfas. Några anläggningar var störda av sentida plöjning och grustäkt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Snavlunda 122:1	Örebro	Närke	Snavlunda

AIS Nr
216

År
1993

Namn/plats
Sågebol

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Britta Kihlstedt

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mesolitikum, yngre bronsålder, äldre järnålder

Fynd
yngre rödgodskeramik, bränd lera, grönstensyxa, slagen kvarts, slagg

Beskrivning
Med anledning av planerad ny sträckning av E20 förbi Vretstorp utfördes en undersökning av den norra delen av raä 214, Viby socken. Fornlämningen är belägen på en mindre uppodlad moränhöjd, 62-65 meter över havet, omgiven av flack åkermark som tidigare var kärr. Inom undersökningsytan (5000 m2) framkom boplats- och järnframställningslämningar i form av härdar, gropar och linser, ett fåtal ugnar samt enstaka stolp- och pinnhål. Anläggningarna kan preliminärt dateras till yngre bronsålder - äldre järnålder. Dessutom hittades en trindyxa och ytterligare ett slipat redskap av grönsten samt mindre mängder slagen kvarts, vilket visar att området utnyttjades också under mesolitikum.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 214:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
207

År
1993

Namn/plats
Markatorp, Frotorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Väst

Ansvarig person
Jörgen Streiffert

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mesolitikum, neolitikum, bronsålder, järnålder

Fynd
flintavslag, keramik

Beskrivning
Med anledning av att ny sträckningen för väg E20 skar genom fornlämning raä nr 223, ett boplatsområde, utfördes en arkeologisk slutundersökning. Vid undersökningen påträffades flera stolphål, samtliga gav intryck att vara rester från hägnader eller spår av enklare stallkonstruktioner. En ca 3 m lång, 2 m bred och 0,26 m djup nedgrävning med två något snedställda stolphål, ett i vardera långsida, och en intilliggande 0,5 m i diameter och 0,5 m djup grop låg invid en sådan konstruktion. Möjligen härrör den större nedgrävningen från en enklare huskonstruktion, t. ex. ett grophus. Inga fynd gjordes inom eller invid dessa konstruktioner. De enda fynd som gjordes var på och invid en drumlin. Enstaka flintavslag och fragmentariska keramikbitar av förhistoriskt slag påträffades huvudsakligen i en äldre markyta på drumlinens östsida. Kring drumlinens krönläge registrerades även flera härdar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 223:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
208

År
1993

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplatser, bytomt, gravar (stensättningar), grop, väglämningar, bebyggelselämningar, järnväg, fyndplats

Datering, period
neolitikum, bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En utredning genomfördes med anledning av planerad ny lokalväg och överfart över järnvägen i samband med den nya sträckningen av E20. Inom utredningsområdet var tidigare ett gravfält och en fyndplats för skafthålsyxa registrerade. Vid utredningen påträffades ytterligare fyra boplatser i åkermark med kulturlager/odlingslager samt härdar och mörkfärgningar, alternativt lösfynd av bl a slagg. Lokalerna kan utgöra delar av samma fornlämningskomplex. Därutöver framkom även en bytomt, några möjliga stensättningar och sentida lämningar som vägsträckningar och husgrunder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 30:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
210

År
1993

Namn/plats
Skävi, Vreten

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Väst

Ansvarig person
Magnus Stibéus

Fornlämningskategori
gravar (stensättningar), boplats, röjningsrösen, järnframställningsplats

Datering, period
äldre järnålder, yngre järnålder

Fynd
ben från människa och djur, pärlor, kamfragment, spelpjäser, nitar, broddar, hängen, eldstål, en armring

Beskrivning
Arkeologisk undersökning genomförd med anledning av utbyggnad av E20, sträckan Sandstubbetorp-Lybby, i Hallsbergs kommun. Undersökningsområdet omfattade krönet, samt väst- och östsluttningarna, i södra delen av en kraftigt markerad nord-sydlig höjdrygg. Ytan har nyttjats som åkermark.

Sammanlagt avbanades en 11000 m2 stor yta. Drygt 40 brandgravar undersöktes inom ett cirka 50x50 meter stort område. Gravarna var belägna på krönet av höjden, samt framför allt i väst sluttningen. Flera av gravarna var skadade genom yngre odlingsaktiviteter. De bäst bevarade anläggningarna utgjordes av runda, cirka 5 meter stora, stensättningar. Benmaterialet innehåller ben från människa och djur, och har deponerats i såväl utspridda lager som i urnor. Den osteologiska analysen är ännu inte genomförd. Bland fynden märks ett stort antal pärlor, kamfragment, spelpjäser och cirka 200 metallföremål. De senare utgörs bland annat av nitar, broddar, hängen, eldstål och en armring. Utifrån fynden kan gravarna dateras till vendel-vikingatid.

Ett boplatsområde, cirka 60x50-80 m stort, undersöktes omedel¬bart väster om gravarna. Den undersökta boplatsytan omfattade cirka 400 anläggningar, bland annat stolphål till 6 eller 7 långhus, 75 härdar, samt diverse stolphål och gropar. Samtliga hus, utom ett, var orienterade i nord-syd. Endast husens takbärande stolpar återstod. Husen varierade i längd mellan cirka 15 och 30 meter. I söder utvidgades en cirka 700 m2 stor yta, eftersom tre av långhusen fortsatte utanför exploateringsområdet. Endast ett fåtal fynd gjordes inom boplatsen, varför dateringen än så länge är osäker. Vid förundersökningen daterades om¬rådet till äldre järnålder. Området öster om höjdryggen innehöll endast ett fåtal anläggningar. Här undersöktes en välbevarad ugn för järn¬framställning samt 5 härdar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 218:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
211

År
1993

Namn/plats
Västra Backa

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Riksantikvarieämbetet

Ansvarig person
Ewa Ryberg

Fornlämningskategori
boplats, slaggförekomst

Datering, period
stenålder, yngre bronsålder, äldre järnålder

Fynd
kvarts, kvartsit, slagg, bränd lera, keramik

Beskrivning
Inför utbyggnaden av E20, Sandstubbetorp - Lybby genomfördes en undersökning av ett förhistoriskt boplatsområde. Fornlämningen registrerades vid den föregående utredningen och begränsades vid förundersökningen 1992. Undersökningsområdet ligger på norra delen av en nord-sydlig höjdsträckning strax norr om Västra Backa gård och utgörs av odlad mark.

Vid undersökningen avbanades en yta om 8500m, varvid ett 40-tal anläggningar och ett antal mörkfärgningar framkom. Bland anläggningarna dominerar härdar/härdrester (24 st), i övrigt påträffades gropar, en kokgrop och rester av en järnframställningsugn. Något egentligt kulturlager kunde inte konstateras. Bland fynden kan nämnas kvarts/kvartsit, slagg samt fragment av bränd lera och keramik.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 215:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
217

År
1993

Namn/plats
Skävi, Vreten

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Väst

Ansvarig person
Magnus Stibéus

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder

Fynd
slagg, brända ben

Beskrivning
Arkeologisk undersökningen föranled av utbyggnaden av E20 mellan Sandstubbetorp och Lybby. Undersökningsområdet är beläget på en svag förhöjning i åkermark. Sammanlagt avbanades en drygt 3600 m2 stor yta fördelade på två schakt. Vid undersökningen påträffades ett långhus, två ugnar för järnframställning, tio härdar, gropar och stolphål. Anläggningarna var koncentrerade inom en 30x70 m stor yta. Huset var cirka 12 m långt och orienterat nordväst-sydost. Fyndmaterialet utgjordes av slagg och brända ben. Området har preliminärt daterats till järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 225:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
213

År
1993

Namn/plats
Falla

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
agrar lämning, gårdstomt, slaggförekomst

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgodskeramik, mynt, kritpipor, bryne

Beskrivning
Med anledning av planerad omläggning av E 20 mellan Sandstubbetorp och Lybby, genomfördes en arkeologisk undersökning vid Falla. Exploateringsområdet ligger i brytningszonen mellan slätten och Tivedens skogsbygd på en höjd av 75 till 85 meter över havet. Den planerade vägsträckningen går tvärs över en moränbunden höjdrygg i nord-sydlig riktning, som begränsas av en förkastningsbrant i öster. Från branten utgår en sluttning som planar ut mot en angränsande åker. I väster, i en svag östsluttning, fanns inom exploateringsområdet det sentida torpet Falla.

Vid undersökningen av bebyggelselämningarna vid Falla (raä 227) registrerades rester efter två bostadshus, två uthus, två stensatta källare, en stenlagd gård/passage, en brunn och ett kulturlager. Rester efter en smedja med tillhörande slaggvarp fanns cirka 40 meter öster om bebyggelselämningarna. Norr om bebyggelseläget fanns ett cirka 10 hektar stort fossilt röjningsröse- och odlingslandskap (RAÄ 228).

Bebyggelseenheten Falla är känd från 1500-talets mitt. I de statliga

jordeböckerna från åren 1556 och 1560 nämns bonden Ragvald i Falla. Namnet Falla anses ha med fällning av skog att göra och relateras ofta till svedjeodling. Namnet är förhållandevis vanligt i samband med den medeltida utmarkskolonisationen. Under 1500-talet utgjorde Falla kameralt sett en kronoutjord. Utjordarna har många gånger ett ursprung i medeltida ödeläggelser, vilket gör det sannolikt att även Falla kan ha ett medeltida ursprung.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 227:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 228:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
133

År
1993

Namn/plats
Norra Folkavi

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Annika Grälls

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
äldre järnålder?

Fynd
bränd lera, lågteknisk slagg

Beskrivning
I samband med vägarbeten längs väg 564, Vintrosa - Fjugesta, genomfördes en förundersökning i ett område där det fanns äldre uppgifter om nu försvunna (bortodlade?) gravar. Det hittades inga spår av gravläggningar, däremot påträffades boplatsrester i form av härdar, stolphål och mörkfärgningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kräcklinge 32:2	Örebro	Närke	Kräcklinge

AIS Nr
96

År
1993

Namn/plats
Axberg

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult, Uppsala Universitet

Ansvarig person
Ola Nilsson

Fornlämningskategori
boplats, gårdstomt, stensättning

Datering, period
neolitikum, bronsålder, järnålder, nyare tid

Fynd
brända ben, bränd lera, flintavslag, keramik, rabbig keramik, lerklining, järnsmälta, slagg

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts i Axberg socken, föranledd av det planerade bygget av järnvägen Mälarbanan samt en anslutande vägdragning. Utredningsområdet är 3,5 kilometer långt och mellan 17 och 70 meter brett. Fyra tidigare okända fornlämningar upptäcktes inom exploateringsområdet, en övertorvad stensättning (raä 157), två förhistoriska boplatser (raä 159, 160) samt en gårdstomt (raä 151, Lilla Brunstorp).

Raä 157 är en ensamliggande stensättning i skogsmark utan koppling till annan känd grav eller boplatslämning. Gårdslämningen Lilla Brunstorp härrör sannolikt från nyare tid, dvs. efter 1600-talets början. Man kan dock notera att Brunstorps äldsta belägg härrör från 1400-talet som en utgård till Julita kloster. Vad avser boplatsernas datering så torde den ena boplatsen (raä 159) med utgångspunkt i lösfyndmaterialet (en järnsmälta, lerklining, keramik, brända ben, slagg, mm) och den omgivande fornlämningsmiljön få en datering till järnåldern. Den andra boplatsen (raä 160) är mer svårdaterad, de fynd som hittades vid utredningen (ett flintavslag, rabbig keramik, bränd lera) anger ett

tidsspann som kan sträcka sig från yngre stenålder - järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 151:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 157:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 159:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 160:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
215

År
1993

Namn/plats
Falla

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
agrar lämning, gårdstomt, slaggförekomst

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods, mynt, kritpipor

Beskrivning
Med anledning av planerad ändrad sträckning av E20 mellan Sandstubbetorp och Lybby genomfördes en arkeologisk förundersökning vid Falla. I den utredning som föregick förundersökningen konstaterades flera byggnadsrester, osäkerhet förelåg dock om det fanns ytterligare lämningar i området. Innan avtorvning var det mycket svårt att avgöra lämningarnas omfattning, då terrängen var stenbunden och dessutom hade varit beväxt med tät barrskog.

I samband med att undersökningsområdet banades av registrerades två bostadshus, två uthus, ekonomibyggnader, två stensatta källare, en lada, en förvaringsgrop, ett förråd/visthus, en stenlagd passage, en brunn samt en smedja. Utöver byggnadslämningarna fanns flera röjningsrösen inom området för gårdstomten. Röjningsrösena var i huvudsak koncentrerade till områdets östra och södra del och skiljde smedjan från övrig bebyggelse. Det är troligt att rösena har samband med etableringen i området då man stenröjt ytan inför bebyggelsens uppförande och anläggande av gårdsplaner. Bebyggelselämningarna kunde inte särskiljas stratigrafiskt, uppdelningen i ett yngre och äldre skede bygger

uteslutande på det fyndmaterial som påträffades i och i direkt anslutning till anläggningarna. För ekonomibyggnaderna, förvaringsgropen och ladan kunde fastillhörighet inte fastställas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 227:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 228:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
242

År
1993

Namn/plats
Mora

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
grav, naturbildning, offerkast, recent sprängstenshög

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Förundersökningen föranleddes av att vägverket avsåg räta ett mindre vägstycke i anslutning till raä 5 och raä 75 i Ödeby socken. Raä 5 utgjordes av tre stensättningsliknande lämningar, varav två berördes av vägens ändrade sträckning. Vid förundersökningen framgick att det var naturbildningar. Den tredje registrerade stensättningen låg med betryggande avstånd från exploateringen och undersöktes sålunda inte. Den kvarliggande eventuella stensättningen är delvis övertorvad, och består av en stenpackning med 0,2-0,4 meter stora stenar. För denna anläggning kvarstår fornlämningsskyddet. Raä 75 var registrerad som offerkast, vid undersökningen kunde det dock konstateras att det rörde sig om en en övertorvad sprängstenshög. Högen har troligen tillkommit i samband med anläggandet av väg 815.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ödeby 5:1	Örebro	Närke	Ödeby
Ödeby 75:1	Örebro	Närke	Ödeby

AIS Nr
132

År
1993, 1994

Namn/plats
Sävenfors

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
hyttområde, hyttruin, kolhuslämning, smideslämning, slaggvarp, kalkugn, fördämningsvall och kanal, bebyggelselämning/källargrund, maskinhusgrund

Datering, period
nyare tid

Fynd
tackjärn

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av anläggandet av ett nytt kraftverk vid Sävenfors. Vid schaktningen för tuben (förbindelse damm-kraftverk) genomgrävdes en slaggvarp, därtill frilades grunden till ett maskinhus. Det senare uppfördes under 1800-talets andra hälft. I samband med att delar av husgrunden togs bort påträffades tackjärn.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hällefors 20:1	Örebro	Västmanland	Hällefors

AIS Nr
200

År
1994

Namn/plats
Vretstorp

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplats, boplatsläge, väglämningar, bebyggelselämning, murar

Datering, period
järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En utredning genomfördes med anledning av planerad omläggning av väg 517 genom Vretstorp. Vägens sträckning ligger i anslutning till Snavlundaåsen, på Närkeslättens sydligaste del samt i delvis villabebyggd nordsluttande skogsmark. Nivåerna varierar mellan 65 och 120 meter över havet. Utredningsområdet genomskärs av järnvägen i randen mellan slätt och skog.

I områdets sydligaste del påträffades två äldre vägsträckningar, vilka idag syns som hålvägar. Vägarna är belagda i kartmaterial från 1800-tal. Här finns även en möjlig källargrund. I den nu igenlagda åkermarken i områdets norra del framkom boplatslämningar under ploglagret, intill två tidigare kända domarringar och ett gravfält. Boplatslämningarna utgjordes av 5 härdar/härdbottnar, 3 stolphål, 2 mörkfärgningar, 2 gropar och en stenkonstruktion. Utanför undersökningsområdets sydligaste del kvarligger ett boplatsläge.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 108:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 233:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
201

År
1994

Namn/plats
Odensvi, Frotorp

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bytomt, boplatser, platser för härd, grav (röse)

Datering, period
bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
bränt ben (människa), bränd lera, slagen flinta, slagg

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför omläggning av vägnät vid Vretstorp i Närke. Sedan tidigare fanns en registrerad fornlämning inom exploateringsområdet, Odensvi bytomt (raä 33:1). Vid utredningen tillkom två förhistoriska boplatser (raä 33:2 och 237), rest av röse (raä 238) samt två platser med ensamliggande härdar (raä 235 och 236).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 33:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 33:2	Örebro	Närke	Viby
Viby 235:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 236:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 237:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 238:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
202

År
1994

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad byggnation vid Odensvi genomfördes en arkeologisk utredning av de bägge ytor som angetts som tänkbara exploateringsområden. Bägge områdena var belägna i kraftigt kuperad och delvis skogbevuxen terräng. Utredningen påvisade en förhistorisk boplats (raä 234) vid det norra alternativet. Boplatsen är belägen på en flack platå omgiven av uppskjutande bergpartier i öst och väst. Här finns också lämningar efter torpbebyggelse. På det södra området framkom inga fornlämningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 234:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
203

År
1994

Namn/plats
Odensvi, Frotorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bytomt, boplatser, grav

Datering, period
bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
förhistorisk keramik, bränd lera, vävtyngd, slagg, yngre rödgodskeramik, järnföremål (spik, knivblad, söm)

Beskrivning
I samband med ombyggnaden av E20 förbi Vretstorp i Viby socken kommer det lokala vägnätet att läggas om. Dessa arbeten berör delar av två förhistoriska boplatser (raä 33:2 och 237), rest av röse (raä 238) samt delar av Odensvi bytomt (raä 33:1). Samtliga berörda områden ligger omedelbart norr om Västra stambanan.

Odensvi omnämns första gången i det skriftliga materialet år 1385. De delar av bytomten som berördes av vägbygget ligger norr om och nedan impedimentet där dagens bebyggelse samt äldre husgrunder och terrasser återfinns. Enstaka stenkoncentrationer inom planerat vägområde tyder dock på att det funnits någon form av bebyggelse även här. Likaså har det ställvis tunna matjordstäcket i den östra delen bidragit till att de konstruktioner som funnits till största delen förstörts i samband med att marken brukats. I matjorden påträffades bland annat keramik (yngre rödgods) och spik. Bytomtsområdet överlappar i väster delar en förhistorisk boplats (raä 33:2). Här dominerade dock det förhistoriska inslaget med ett drygt 200 m2 stort sammanhängande kulturlager innehållande rikligt med skärvsten. I och i anslutning till

lagret fanns härdar, gropar och stolphål. De senare har med största sannolikhet ingått i någon form av bebyggelse. Boplatsen begränsades mot väster av en bäckravin och även här påträffades kulturlager med inslag av skärvsten. Det skilde sig från det förra kulturlagret genom att det innehöll stora mängder förhistorisk keramik.

Fornlämning raä 238 utgjordes av en grav, rest av röse, ca 10x3 m stort och l m högt. Konstruktionen var täckt av röjningssten och under dessa framträdde en jämn, välvd stenpackning. I rösets förmodade mittpunkt påträffades brända ben och förhistorisk keramik i bottenskiktet. På boplatsen raä 237 dokumenterades ett knappt tjugotal anläggningar i form av gropar, stolphål och härdrester. Inga fynd eller kulturlager påträffades.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Viby 33:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 33:2	Örebro	Närke	Viby
Viby 237:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 238:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
204

År
1994

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd
bränt ben

Beskrivning
Inför omläggningar av det lokala vägnätet mellan Vallby trafikplats och Vretstorp genomfördes en förundersökning av en förhistorisk boplats. Inom förundersökningsområdet påträffades ett knappt tiotal anläggningar i form av gropar, härdgropar och stolphål. I anslutning till anläggningarna framkom flera sönderplöjda mörkfärgningar som utgjorde rester av anläggningar. De senare visade att det funnits betydande lämningar efter boplatsen men att det mesta förstörts genom det intensiva jordbruk som bedrivs inom området. I den utredning som föranledde förundersökningen nämns förutom boplatsen även en stensättning, den senare visade sig dock vara en recent stenfylld grop. Det ansågs inte föreligga några behov av fortsatta arkeologiska undersökningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 232:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
205

År
1994

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd
brända djurben

Beskrivning
Inför planerade omläggningar av det lokala vägnätet runt Odensvi och uppförandet av en ny vägbro över Västra stambanan berördes delar av förhistorisk boplats, raä 203 i Viby socken. I en svag västsluttning i anslutning till gården Övre Odensvi påträffades ett knappt femtiotal anläggningar. Vanligast var stolphål följt av gropar och härdar. Anläggningarna låg huvudsakligen koncentrerade till en stenröjd och relativt flack yta. Ett visst mönster kunde urskiljas för några av stolphålen, dessa föreföll ha ingått i någon form av inhängnad.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 230:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
75

År
1994

Namn/plats
Glanshammar, Lillkyrka, Rinkaby

Typ av undersökning
särskild utredning 2

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplats, bytomt, gravgrupp

Datering, period
senneolitikum, äldre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning, etapp 2, inför ombyggnad av E18/E20 mellan Örebro och Alväng. Utredningsområdet är 2,5 mil långt och mellan 200 och 850 meter brett, och berör socknarna Fellingsbro, Glanshammar, Lillkyrka och Rinkaby samt en del av Örebro stad. Provschaktning påvisade omkring 20 boplatser av olika omfattning, det påträffades få fynd, men boplatserna synes spänna över en tidsram från sen stenålder till historisk tid. Andra lämningar som framkommit är fossila odlingsmiljöer, bebyggelselämningar, by-/gårdstomter samt kommunikationslämningar som vägar och broar. Inom utredningsområdet finns även åtta mindre lokaler med gravar från järnåldern.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 189:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 190:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 191:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 192:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 193:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 33:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 170:2	Örebro	Närke	Glanshammar
Lillkyrka 193:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 194:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 195:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 196:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 197:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 198:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 199:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 200:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 201:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Rinkaby 16:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 70:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 71:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 72:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
209

År
1994

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, grav (stensättning)

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd

Beskrivning
Inför omläggningar av det lokala vägnätet runt Odensvi genomfördes en arkeologisk utredning, som komplement till tidigare genomförd utredning i området. Utredningen visar att boplatsen raä 232 sträcker sig in i exploateringsområdet. Här påträffades också en stensättning (grav), ca 2x2 m stor. Äldre kartmaterial visar att det funnits ytterligare rösen inom området.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 232:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
76

År
1994

Namn/plats
Hammar, Västra Ny

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
boplats, backstuga, torplämning, bytomt, gårdstomt, gruva, fyndplats, borttagen grav, gravplats, milstolpe, röjningsröseområde, äldre vägsträckning

Datering, period
senneolitikum/bronsålder, järnålder, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför ny sträckning av väg 50 mellan Brattebro backe (Hammar sn, Örebro län) och Medevi (Västra Ny sn, Östergötlands län). Inom utredningsområdet konstaterades ett gravfält/röjningsröseområde, tio förhistoriska boplatser, en övergiven gårdstomt, två gruvhål, en milstolpe, en plats för en borttagen hällkista, tre torplämningar, en backstuga, en äldre vägsträckning samt två fyndplatser. Gravfältet/röjningsröseområdet var tidigare ej kända. Tre boplatslägen samt en plats med uppgift om fornlämning (upprest sten) kunde avfärdas efter utredningsgrävning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hammar 373:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 374:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 375:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 377:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 378:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 380:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 381:1	Örebro	Närke	Hammar
Västra Ny 114:1	Östergötland	Östergötland	Västra Ny

AIS Nr
253

År
1994

Namn/plats
Köpmangatan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd
järnspik, stengodsskärva

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av stadslager som exponerats vid reparationsarbeten av fjärrvärmenätet på den östra sidan av Köpmangatan invid kvarteret Kitteln. På en sträcka av knappt 45 m från korsningen med Engelbrektsgatan och söderut hade rörledningarna frilagts. Tidigare arkeologiska undersökningar på motsatta sidan av gatan utmed kvarteret Rådhuset, har visat på 0,5 m kraftiga kulturlager med inslag av bebyggelselämningar. Dessa har som äldst daterats till 1300-talet.

Ostörda kulturlager av upp till 0,5 m tjocklek återfanns i den södra delen utmed schaktets västra sida, dvs ut mot gatan. På en sträcka av knappt 17 m dokumenterades kulturlager som bland annat innehöll resterna av en kullerstensbeläggning. Längre norrut påträffades ställvisa kulturlagerrester upp till 0,5 m kraftiga. Utmed den östra schaktväggen påträffades endast sporadiska kulturlagerrester med en maximal tjocklek av 0,5 m. Ovan de ostörda kulturlagren fanns omrörda kulturlager, upp till 1,2 m kraftiga, vilka följdes av påförda massor.

Partiet i korsningen med Engelbrektsgatan var stört av sentida nedgrävningar och inga kulturlager påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
241

År
1994

Namn/plats
Fisktorget

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd
yngre rödgodskeramik, djurben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av markarbeten vid Fiskartorget. Fisktorget ligger inom det centrala medeltida stadsområdet och omedelbart söder om slottet och Svartån. Tidigare arkeologiska undersökningar inom angränsande partier har visat på kulturlager och bebyggelselämningar från hög/senmedeltid. Vid undersökningen dokumenterades upp till 1,7 m mäktiga kulturlager. Det övre skiktet utgjordes av raseringslager från 1854 års stadsbrand. Detta följdes av kalkbrukslager och ett grusblandat kulturlager. Under dessa bredde en stenläggning ut sig som bestod dels av kullersten (upp till 0,3 m), dels stenplattor (0,65x0,5 m). Här fanns också en stensatt ränna. Stenläggningen utgör troligen en del av en gata eller en gårdsplan. I anslutning till stenläggningen påträffades även grundstenar till en byggnad, Under delar av stenläggningen framkom ytterligare ett stenlagt parti. Ovan steril botten låg ett kulturlager med ett rikligt inslag av träflis och djurben.

Den övre stenläggningen kan preliminärt dateras till 1600-talet och de underliggande lagren som äldst till hög/senmedeltid, 1300/1400-talen.

Bebyggelsens utbredning ned mot ån kunde inte fastställas då kulturlagren fortsatte utanför uppschaktad yta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
162

År
1994

Namn/plats
Fanthyttan, Lund

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Lisbet Bengtsson

Fornlämningskategori
slaggvarp

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
På grund av planerad byggnation av en lagerlokal provundersöktes en slaggvarp invid Fanthyttebäcken. Varpen mäter ca 60 x 15 - 25 m och utgör rester efter Södra Fanthyttan. Hyttan finns skriftligt belagd från 1539 och togs ur bruk före 1737. Schaktmassorna innehöll slagg och sot. Inga slaggprover togs. Undersökningen berörde en yta om 90 m2 i utkanten av varpen och ner mot bäckens dåvarande flöde.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Örebro	Västmanland	Linde

AIS Nr
423

År
1994

Namn/plats
Källmo

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
plats för smidesgrop, milstolpe, bytomt, gårdstomt, lösfynd

Datering, period

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning inför planerad vägsträcka mellan Gelleråsen-kedjeåsen, väg 205, Karlskoga socken, Örebro län, utfördes under sensommaren 1994.

Vid specialinventeringen registrerades två icke övergivna bytomter, Källmo och östra Kärne, samt en plats för en borttagen milstolpe. Fem hypotetiska boplatslägen konstaterades, som vid utredningsgrävningen kunde avfärdas som boplatser. I ett av schakten påträffades dock en smidesgrop som genom C-14 datering kunde dateras till 1500-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Karlskoga 7:1	Örebro	Värmland	Karlskoga
Karlskoga 63:1	Örebro	Värmland	Karlskoga
Karlskoga 258:1	Örebro	Värmland	Karlskoga
Karlskoga 259:1	Örebro	Värmland	Karlskoga
Karlskoga 260:1	Örebro	Värmland	Karlskoga
Karlskoga 261:1	Örebro	Värmland	Karlskoga

AIS Nr
240

År
1994

Namn/plats
Engelbrektsgatan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd
djurben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i samband med reparation av fjärrvärmenät. Rörledningarna hade frilagts på en sträcka av ca 35 m in från korsningen med Köpmangatan och österut. Tidigare arkeologiska undersökningar på anslutande delar av Köpmangatan har visat på upp till 0,5 m kraftiga kulturlager med inslag av bebyggelselämningar. Dessa har som äldst daterats till 1300-talet.

Ostörda kulturlager, upp till 0,5 m kraftiga, dokumenterades utmed den södra schaktväggen. I dessa påträffades resterna av en stenläggning. Ovan dessa lager fanns omrörda kulturlager och fyllnadsmassor. I den norra schaktväggen återfanns endast ställvisa kulturlagerrester och då mot schaktets botten. Partierna i schaktets bägge ändar var kraftigt omrörda genom de kasuner som gjutits när ledningarna lagts ned.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
68

År
1994

Namn/plats
Lillkyrka och Fellingsbro socknar

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Mikael Jacobsson

Fornlämningskategori
fyndplats, uppgift om stenåldersgravar, boplatsläge, bebyggelselämning, industrilämning, väglämning, plats med tradition, gränsröse, sten med namn och tradition

Datering, period
mellanneolitikum, tidig medeltid, högmedeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför omdragning av E18/E20, sträckan Slyte-Alväng. Den sju kilometer långa vägen är planerad att gå genom det höglänta, vidsträckta skogsområdet Käglan. I samband med utredningen återlokaliserades ett område med en eller flera mellanneolitiska flatmarksgravar. Detta område var i fornminnesregistret upptaget som en fyndplats för stenyxor, men är omtalat i litteraturen som en gravplats. Dessutom noterades fem terränglägen där boplatser kan vara dolda under markytan. I övrigt registrerades en fortfarande bebyggd gårdstomt, en kvarn- och såglämning, flera äldre vägar, tre torplämningar, en backe med tradition, ett gränsröse och en sten med namn och tradition. [Inga raä nummer nämns i Anmälan av utförd arkeologisk utredning, men den omtalade fyndplatsen för stenyxor är raä 58:1, Lillkyrka sn].

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 58:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
49

År
1994

Namn/plats
Odensvi

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd

Beskrivning
Förundersökningen inför husbygge. Undersökningen påvisade förhistoriska lämningar i form av sotfläckar (härdrester) och gropar, anläggningarna var huvudsakligen koncentrerad till den östra delen av området. Samtliga anläggningar var kraftigt påverkade av aktiviteter som kan sammankopplas med den sentida torpbebyggelsen. Det ansågs inte föreligga något behov av fortsatta arkeologiska undersökningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 234:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
78

År
1994, 1995

Namn/plats
Rinkaby, Glanshammar, Lillkyrka

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
grav, fossil åkermark, bytomt, gårdstomt, vägsträckning, bro, boplatsläge

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, tidig medeltid, högmedeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Den första etappen av en arkeologisk utredning har utförts inför utbyggnaden av väg E18/E20 mellan Örebro och Slyte i Närke. Utredningsområdet var 2,1 mil långt och utgjorde en 200-550 meter bred korridor längs befintlig väg. Vägen går genom ett svagt undulerande åkerlandskap med skogsklädda mindre höjdpartier. Den korsar Glanshammarsåsen och i öster tangeras skogsområdet Käglan. Nivåerna varierar mellan 23 och 35 meter över havet. De vid utredningens etapp 1 nypåträffade fornlämningarna från förhistorisk tid utgjordes främst av gravar från järnåldern, medan lämningar från medeltid och senare tid bestod av fossila odlingsmiljöer, by- och gårdstomter samt vägsträckningar och broar. Vidare noterades ett stort antal boplatslägen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 28:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 30:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 24:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 34:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 62:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Glanshammar 33:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 170:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 29:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 20:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 30:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 44:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Lillkyrka 160:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 40:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Glanshammar 185:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 188:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Lillkyrka 183:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 192:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 189:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 187:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 186:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 179:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 180:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 181:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 182:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 178:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 188:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
124

År
1995

Namn/plats
Hallsbergs kyrka

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
begravningsplats, grav

Datering, period
sen medeltid

Fynd
rester av träkistor, kistpikar av järn, skelettmaterial människa

Beskrivning
I samband med renovering av Hallsbergs sockenkyrka kommer en handikappramp att uppföras i anslutning till sydportalen. Vid schaktningsarbeten för bygget framkom flera relativt intakta skelett utmed långhusets södra vägg. Arbetet avbröts och länstyrelsen beslutade om en särskild arkeologisk undersökning, då denna del av begravningsplatsen räknas som övergiven. Sockenkyrkan är i sina äldsta delar medeltid. Från den äldre kyrkan ingår bland annat stora delar av långhusets bägge murar.

Vid undersökningen dokumenterades 16 skelett som låg i ursprungligt läge, varav en individ utgjordes av ett barn. Skeletten låg delvis på varandra i upp till fyra skikt. Samtliga begravningar återfanns i partiet från den nuvarande sydportalen och österut. Området väster om sydportalen var däremot stört av sentida nedgrävningar. Samtliga individer låg parallellt med kyrkobyggnaden, riktning ONO-VSV. För ungefär hälften av de gravlagda kunde armställning fastställas och den var genomgående med armarna lagda i rak vinkel över magen. Detta gravskick var dominerande under medeltidens senare skeden,

huvudsakligen 1400-talet. Fynd av fragmentariska trärester och spikar visar att en del av individerna gravlagts i kista.

Över hela ytan tillvaratogs också stora mängder omrört skelettmaterial, vilket har överlämnats till församlingen. Skelettmaterialet från de intakta gravarna har översänts till osteologiska enheten vid Statens historiska museum i Stockholm.

[Hallsbergs sockenkyrka har inget raä nummer i FMIS]

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
inget raä nummer	Örebro	Närke	Hallsberg

AIS Nr
2

År
1995

Namn/plats
Skogsmossen

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult

Ansvarig person
Anders Kritz, Fredrik Hallgren

Fornlämningskategori
boplats, offerplats

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
trattbägarkeramik (trattbägare, kragflaskor, lerskivor), mångkantig stridsyxa, porfyrityxor, flintyxor, skifferkniv och skifferspetsar, tvärpilspetsar i flinta, malstenar, slipstenar, avslag i porfyrit, flinta och kvarts, lerklining, djurben

Beskrivning
Med anledning av ett järnvägsbygge (Mälarbanan) utfördes en slutundersökning av en del av boplatsen Skogsmossen, en tidigneolitisk trattbägarboplats, i skogsområdet Käglan mellan Arboga och Örebro. Undersökningsområdet är ca 400 m långt och mellan 15 och 35 meter brett, och utgörs av skogsmark.

Boplatsens centrala del bestod av ett gårdsläge med en fragmentariskt bevarad huskonstruktion. Intill det förmodade huset fanns en gårdsplan uppdelad i en yxtillverkningsplats, ett härdområde och ett malningsområde. I utkanten av gårdsplanen påträffades avfallsdepositioner i form av keramik och brända ben. I anslutning till huset och gårdsplanen fanns fem ensamliggande stenskodda pålfundament. I boplatsens perifiera delar var ytterligare två yxtillverkningsplatser samt en kvartsslagplats belägna.

I ett mindre kärr beläget på boplatsens centrala del påträffades stora mängder trattbägarkeramik, hela och fragmentariska yxor i bergart och flinta, samt en skifferkniv i bandad röd/grågrön skiffer. Flera av yxorna

bär spår efter avsiktlig förstörelse genom bränning och krossning. Materialet tolkas som offerdepositioner. En serie stolphål och lerklining med flätverksavtryck antyder att en mindre plattform funnits i kärret.

De första 14C-dateringarna av matskorpor på keramik från kärret antyder att trattbägare deponerats i våtmarken både i början och slutet av tidigneolitikum.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Fellingsbro 633:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
4

År
1995

Namn/plats
Skumparberget

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult

Ansvarig person
Anders Kritz, Jan Apel

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
senmesolitikum, tidigneolitikum

Fynd
trattbägarkeramik, slagen porfyrit, kvarts, hälleflinta och flinta, brända djurben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av stenåldersboplatsen Skumparberget, belägen på och invid Glanshammarsåsen strax norr om Tjugestasjön. Fornlämningen består av en ytstor tidigneolitisk boplats i öster, och en mindre senmesolitisk lokal i väster. På den tidigneolitiska ytan påträffades boplatslämningar med fynd av trattbägarkeramik, slagen porfyrit, kvarts och flinta. På den senmesolitiska ytan påträffades slagen kvarts och hälleflinta, bland annat mikrospånskärnor, samt ett kvartsbrott.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 194:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
5

År
1995

Namn/plats
Skumparberget

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult

Ansvarig person
Anders Kritz, Jan Apel

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
senmesolitikum, tidigneolitikum, mellanneolitikum

Fynd
trattbägarkeramik (trattbägare, kragflaskor, lerskivor), stridsyxekeramik, avfall från produktion av porfyrityxor, slagen kvarts och flinta, malstenar, stenyxor, mångkantig stridsyxa, brända djurben

Beskrivning
Två kronologiskt åtskilda lokaler har undersökts vid raä 194. På den västra ytan hittades ett kvartsbrott och en aktivitetsyta med bearbetad kvarts, bearbetad hälleflinta, brända ben samt skärvsten som kan dateras till sent mesolitikum. Den andra lokalen kan genom fynd av trattbägarkeramik och tunnackiga yxor i porfyrit främst dateras tidigneolitikum. Material från denna fas påträffades främst i det norra och det södra slutundersökningsområdet. Denna tidigneolitiska delen av raä 194 har även viss inblanding av vad som tolkats vara mesolitiska och sent mellanneolitisk fynd.

Den mesolitiska lokalen (Skumparberget l) består av ett kvartsbrott och och en stenröjd aktivitetsyta belägen ca 58 m.ö.h. Höjden över havet antyder en datering till sent mesolitikum, förutsatt att lokalen under sin användningsperiod var strandbunden. Förutom stora mängder produktionavfall hittades flera formella redskapstyper i kvarts och hälleflinta på lokalen: mikrospånkärnor och mikrospån, skrapor, knivar, tvärpilar, en stickel mm. En slipad mejsel i diabas och ett bränt sälben tillvaratogs också. Fynden styrker en datering av lokalen till sent

mesolitikum. Några meter framför den röjda stenytan ligger ett större, avlångt stenblock i öst-västlig riktning. I analogi med etnografiska exempel tolkas lokalen som ett tillfälligt använt jaktpass, kanske som utgångspunkten för säljakt på is under senvinter/vår, där man i skydd av blocket spanat efter solande sälar ute vid isranden samtidigt som man tillverkat och bytt mikrospån i benharpuner och fäst skrapeggar i träskaft.

Den tidigneolitiska lokalen består av en central boyta med omgivande aktivitets- och avfallsområden. På den centrala boytan, som utmärktes av stora mängder bränd lera och anläggningar, hittades resterna av en byggnadskonstruktion. Huset var 12,5 m långt, 6 m brett och av mesulakonstruktion med en rad takbärande stolpar, väggarna utmärks av väggstolpar. Konstruktionen är nära på identisk med det tidigneolitiska Mossbyhuset i Skåne. Betecknande för husområdet är att det i jämförelse med omgivande ytor framstod som innehållande ett magert och fragmenterat fyndmaterial. Detta antyder att ytans status upprätthållits genom städning, och att de artefakter som undgått städningen fragmenterats till följd av andra kulturella förändringsprocesser. Den centrala delen av boplatsen är omgiven av större fyndkoncentrationer.

Kring huset fördelar sig fynden i mönster som antyder att boplatsen under sin användning var strukturerad efter strikta normer. Avfallsområden innehållande stora mängder keramik, bränd flinta och brända ben finns både öster och väster om den centrala boytan. Sydost om huset kan tre ytor urskiljas, där specifika aktiviteter ägt rum. Det rör sig om två tillverkningplatser för tunnackiga yxor i porfyrit, och om en slaktplats för nötboskap. I detta område finns även en avfallsgrop med stora mängder porfyritavslag. Fynd som indikerar hushållsaktiviteter, d.v.s. malstenar, löpare och gnidstenar, tycks å sin sida koncentreras till den västra och nordvästra sidan av huset. Trattbägarnas spridning sammanfaller i stort med spridningen hushållsfynden, men är även rikligt företrädda i de omgivande avfallsområdena. Kragflaskornas spridning tycks å andra sidan överenstämma med de specifika aktivitetsytorna, d.v.s. slagplatserna och avfallsgropen med porfyrit samt slaktplatsen. Det är rimligt att antaga att dessa tydliga rumsliga mönster inte enbart avspeglar funktionella behov, utan att de även avspeglar en kategorisering och indelning av rummet som var i funktion när boplatsen användes.

Utöver aktivitets- och avfallsytorna hittades även ett antal anläggningar och konstruktioner utanför den centrala boytan. Bland dessa kan nämnas en anläggning (A40) som preliminärt tolkats som en gravanläggning. Ett annan intressant konstruktion dök upp i den södra delen av det norra undersökningsområdet. Här upptäcktes under maskinavbaning en konstuktion bestående av två parallella strängar av skärvsten och fynd. Dessa tolkas som resterna av någon form av huskonstruktion som troligen tillhör en annan kronologisk fas av bosättningarna vid Skumparberget.

Det brända benmaterialet från boplatsen avslöjar att tamdjur spelade en stor roll för försörjningen av boplatsens invånare. Ben från tamdjur (svin, nöt, får/get) utgör 83% av benmaterialet och nötboskap är det dominerande materialet. Vilda djur som säl, fisk, fågel, skogshare, skogsmård och vild/tamkatt finns också representerade i benmaterialet. Boplatsen tolkas som ett ensamliggande gårdsläge som varit bebott vid åtminstone två, kanske tre separata tillfällen under tidigneolitikum.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Glanshammar 194:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
123

År
1995

Namn/plats
Hallsbergs kyrka, Översta, Samsala

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, bytomt

Datering, period
yngre bronsålder, järnålder,

Fynd

Beskrivning
I samband med nydragning av lokalvägar längs västra stambanan genomfördes en utredning mellan Hallsberg och Översta. Vid utredningen påträffades två förhistoriska boplatser, en omedelbart söder om Hallsbergs sockenkyrka (raä 198) och en 700 meter öster därom vid Översta (raä 197). På boplatsen invid kyrkan förekommer bland annat tjocka lager med skärvig och skörbränd sten samt sot och kol. Vidare inregistrerades Samsala bytomt som fornlämning, denna berörs dock endast marginellt av planerat vägbygge.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hallsberg 154:2	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 197:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 198:1	Örebro	Närke	Hallsberg

AIS Nr
1

År
1995

Namn/plats
Skogsmossen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult

Ansvarig person
Anders Kritz, Fredrik Hallgren

Fornlämningskategori
boplats, offerplats

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
trattbägarkeramik, produktionsavfall från yxtillverkning av porfyrit, porfyrityxor, flintyxor, slagen flinta och kvarts, malstenar, slipstenar

Beskrivning
Med anledning av bygget av Mälarbanan utfördes en förundersökning av en del av trattbägarboplatsen Skogsmossen, belägen i skogsområdet Käglan mellan Arboga och Örebro. Boplatsens omland, skogsområdet Käglan, var under tidigneolitikum en halvö i den djupa vik av Littorinahavet som täckte stora delar av slättlandet kring Mälaren och Hjälmaren. Boplatsen ligger utan direkt anknytning till den tidigneolitiska kustlinjen. I dalgången nedanför Skogsmossen letade sig en smal havsvik in bara några hundra meter från boplatsen,

Förundersökningen pekar på en bild av en tidigneolitisk gård med ett bostadshus med omkringliggande matberednings- eller avfallsområden, en yxtillverkningsplats samt ett offerkärr. I mer perifiera lägen återfinns ett område med slagen sten och härdar i väster, samt sparsamt med slagen sten intill ytterligare en våtmark i öster. Bägge dessa ytor kan tolkas som specialiserade aktivitetsytor i samband med den centrala boplatsytan. Alla fynd kan hänföras till den tidigneolitiska trattbägarkulturen (3900 - 3300 f.Kr.).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Fellingsbro 633:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro
Fellingsbro 633:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
169

År
1995

Namn/plats
Mosås

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm, UV Örebro

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
boplatser, torplämning

Datering, period
tidigneolitikum, yngre bronsålder, nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har utförts i samband med Örebro kommuns planläggning av två områden, Transport¬staden och del av Mosås, i Mosjö socken, Närke. Vid utredningen påträffades 4 fornlämningar, vilka utgörs av förhistoriska boplatser. Två kan utifrån fynd dateras till stenålder respektive bronsålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 45:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 50:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 50:2	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 51:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
115

År
1995

Namn/plats
Skölv

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
John Hedlund

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid

Fynd
en löpare

Beskrivning
Med anledning av utbyggnaden av E18/E20 mellan Arboga och Örebro förundersöktes en boplats, raä 192, belägen i anslutning till Glanshammarsåsen strax söder om befintlig väg. Boplatsen lokaliserades vid den föregående utredningen, då vägglinjer till hus påträffades i två schakt. Större delen av boplatsens antagna utbredning kom att hamna utanför vägområdet, vilket begränsat förundersökningens omfattning. Inom det nu aktuella området påträffades fyra härdar belägna på åsens östsluttning. Inom samma område påträffades även en löpare. En av härdarna har 14C-daterats till förromersk järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 192:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
185

År
1995

Namn/plats
Repa

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Alf Ericsson

Fornlämningskategori
fossil åkermark, skärvstenshög

Datering, period
bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför den planerade ombyggnaden av E18/E20 utfördes en förundersökning av ett område med fossil åkermark, raä 73 i Rinkaby socken. Fornlämningen uppmärksammades först vid den särskilda utredningen 1994. Området är beläget på en mot söder utskjutande moränhöjd som omges av lerig åkermark. Vegetationen består av blandskog med kraftig slyförekomst. Fornlämningen har tidigare utgjort ett sammanhängande område men delas sedan bygget av befintlig E18/E20 i en nordlig och en sydlig del. Vid detta ingrepp skadades åkermarksområdet svårt. Ursprungligen har området varit ungefär 270x150 m (V-Ö) stort.

I förundersökningen ingick två moment. Först karterades området i sin helhet, därefter upptogs sökschakt inom exploateringsområdet. Fornlämningens yttre begränsning utgörs av två långa stenvallar (den ena är delad av vägen) som är 2-3 m breda och 0,2-0,4 m höga. Vallarna är ställvis uppförda i skalmursteknik. De begränsar området dels mot norr, dels mot väster och möts i den södra delen i form av en ”tratt”. Inom området finns sammanlagt 16 åkertegar, varav de flesta är

skadade. De begränsas av hak, stenvallar, terrasskanter och i två fall av en jordvall. Vanligen ligger två eller flera tegar samlade intill varandra. Ett undantag är en konkav, blockformig åker som begränsas av en stenvall. Sammanlagt finns 14 röjningsrösen inom området. I två fall förekommer överlagringar, något som indikerar att området har brukats under flera skeden. Inom området finns också en skärvstenshög.

Av sökschaktsgrävningen framgick, att det inte finns någon boplats inom exploateringsområdet. Däremot framkom en avlång stensamling som sannolikt är ett resultat av äldre odling. Inga fynd gjordes. Odlingslämningarna är svårdaterade. På en lantmäteriakt från 1828 finns dock ingen åkermark markerad. Kolprover har tagits dels från en åkerteg, dels under en stenvall.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Rinkaby 73:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
122

År
1995

Namn/plats
Hallsbergs kyrka, Ekeberga

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
I samband med nydragning av lokalvägar längs västra stambanan genomfördes förundersökningar av två boplatslägen i trakten av Hallsbergs sockenkyrka. Den västra boplatsen (raä 198) belägen strax söder om kyrkan upskattas till 1125m2, varav 350m2 utgörs av ett 0,4 m tjockt skärvstenslager. I anslutning till skärvstenslagret påträffades stolphål, gropar och härdar. Den östra boplatsen (raä 197) ligger på en höjdsträckning ett hundratal meter öster om kyrkan. Vid förundersökningen konstaterades ett boplatsområde om 2520 m2, med härdar, stolphål gropar samt botten av ett odlingsröse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hallsberg 198:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 197:1	Örebro	Närke	Hallsberg

AIS Nr
114

År
1995

Namn/plats
Eldvalla

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Odd Johansen

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
I samband med den planerade utbyggnaden av E18/E20 mellan Arboga och Örebro förundersöktes en stensättning, raä 29, i Glanshammar socken. Stensättningen var 9 meter i diameter och cirka 0,3 meter hög, med en välbevarad kantkedja. Inga flera gravar kunde konstateras i området.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 29:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
117

År
1995

Namn/plats
Husby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Eva Thorsberg

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför ombyggnaden av E18/E20 mellan Örebro och Alväng förundersöktes en boplats söder om Husby. Undersökningsområdet omfattar ytor på bägge sidor om befintlig E18/E20. På den norra sidan av vägen påträffades diffusa anläggningar i kanten av en bebyggd tomt. Tomtmarken omfattades inte av undersökningarna, men bedöms utgöra centrum av den boplats vars periferi nu undersökts. Vid sökschaktning på ett intill beläget impediment påträffades däremot enbart recenta lämningar. På södra sidan av vägen noterades främst diffusa lämningar i åkermark. I anslutning till en söder om vägen belägen tomt exponerade ett schakt kulturlager från efterreformatorisk tid. Tomtmarken på båda sidor om vägen är mycket påverkad i sen tid, men det finns eventuellt spår av terrassering på den södra sidan och en äldre husgrund på den norra sidan.

Undersökningsområdet är beläget i anslutning till ett impediment, som enligt Vägverkets kartor kommer att tas i anspråk för en tvärgående väg. Denna nya väg kommer fullständigt att demolera hela impedimentet samt de ovan nämnda tomterna, med deras lämningar

från förhistorisk respektive efterreformatorisk tid. Vägområdet har inte ingått i den nu aktuella förundersökningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 189:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
121

År
1995

Namn/plats
Hallsbergs kyrka, Ekeberga

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, skärvstensförekomst

Datering, period
järnålder

Fynd
brända och obrända ben, slagg, kvarts och flinta

Beskrivning
Inför en omläggning av det lokala vägnätet mellan Hallsberg och Översta undersöktes två förhistoriska boplatser, raä 197 och 198 i Hallsbergs socken. Förstnämnda lokal är belägen vid Översta, här påträffades tunna kulturlager med skärvsten, gropar, härdar, och stolphål. Marken var kraftigt stenbunden, men det fanns stenröjda ytor och här var anläggningstätheten störst. Vissa av stolphålen har troligen ingått i någon form av hägnadsystem för att avgränsa de stenrödja ytorna.

Raä 198 är belägen söder om Hallsbergs sockenkyrka På denna lokal utgjorde ett upp till 0,5 meter kraftigt skärvstenslager ett dominerande inslag, lagret täckte en yta på ungefär 300m2. I skärvstenslagret fanns förutom sten, kol och sot även inslag av brända och obrända ben samt slagg. I anslutning till lagret förekom gropar och härdar.

I ploglagret på bägge boplatserna förekom inslag av yngre rödgods, spik och hästskosöm.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hallsberg 197:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 198:1	Örebro	Närke	Hallsberg

AIS Nr
188

År
1995

Namn/plats
Äsplunda

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Eva Thorsberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, boplats

Datering, period
sen medeltid, nyare tid, odaterat

Fynd
keramik, slagg

Beskrivning
Inför en planerad ombyggnad av E18/E20 mellan Örebro och Alväng förundersöktes en förhistorisk boplats i åkermark (raä 71) och en torplämning (raä 65) vid Äsplunda i Rinkaby socken.

Vid undersökningen av boplatsen påträffades en härd, en större stensamling och flera sentida diken, men ingenting som tyder på en mer omfattande aktivitet inom det område som berörs av exploateringen. Mer omfattande boplatslämningar finns troligen längre norr respektive längre söder ut från vägen.

Torplämningen befann sig söder om vägen i ett skogsparti. Själva husgrunden befinner sig utanför själva vägområdet, men i den del av området som gränsar till torplämningen påträffades i schakten kulturlager med omfattande fynd av keramik och inslag av bränd sten och slagg. Schakten undersöktes med metalldetektor. Närmare vägen finns också en källargrund vars samband med huslämningen bör fastställas. Platsen bör undersökas när skogen avverkats.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 71:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
187

År
1995

Namn/plats
Kolja

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Eva Thorsberg

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad ombyggnad av E18/E20 mellan Örebro och Alväng förundersöktes delar av en förhistorisk boplats som påträffats vid den föregående utredningen. I västsluttningen invid vägen undersöktes ett antal boplatslämningar, mestadels gropar och mörkfärgningar men också ett fåtal stenskodda stolphål. Området bedöms inte ha potential för en slutundersökning då den del av boplatsen som faller inom vägområdet är mycket liten, och troligtvis utgör utkanten till en fornlämning med en huvudsaklig utbredning norr om det nu aktuella området. Vid undersökningarna påträffades också den gamla vägen från gårdarna vid sjön upp till gamla Arbogavägen. Delar av vägbeläggningen fanns i ett schakt söder om vägen, och en tydlig terrasskant, delvis stenskodd, återfanns på den norra sidan av vägen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 16:2	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
6

År
1995

Namn/plats
Tjugestatorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning, särskild undersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult

Ansvarig person
Magnus Artursson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
bearbetad kvarts, avslag och redskap i flinta, (tvärpil, spetsnackig yxa, skrapa), trattbägarkeramik (skärvor från trattbägare, kragflaska, lerskivor), lerklining/bränd lera, brända och obrända ben

Beskrivning
Arkeologisk undersökning av en tidigneolitisk boplats, Tjugestatorp, inför bygget av Mälarbanan (järnväg) mellan Örebro och Arboga. Boplatsen var kraftigt påverkad av sentida torpbebyggelse, delar av fornlämningen var belägen i gammal odlingsmark som markberetts och planterats med gran.

Vid undersökningen påträffades en trattbägarboplats med spår efter ett stolpbyggt mesulahus, 15 x 6 m, av mossbytyp. Ett stycke ifrån bostadshuset påträffades en U-formad ränna, 7,5 x 4,5 som tolkas som spår efter en byggnad som utifrån fyndmaterialet bedöms ha använts i rituella sammanhang.

Fyndmaterialet från undersökningen inkluderar skärvor från trattbägare, kragflaskor och lerskivor. Bland stenfynden märks nacken till en spetsnackig flintyxa av Nielsens typ 3, samt en tvärpil förmodligen slagen ur samma yxa.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 195:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
102

År
1995

Namn/plats
Krämplinge

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult, Uppsala Universitet

Ansvarig person
Cecilia Ring

Fornlämningskategori
rösen, dammvall

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Inför bygget av järnvägen Mälarbanan undersöktes två stensättningar/rösen samt en dammvall i trakten av Krämplinge. De stensättningsliknande lämningarna är möjligen gränsrösen. Dammvallen var 13 meter lång, 1,7 meter bred och helt uppbyggd av sand.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Fellingsbro 639:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro
Fellingsbro 640:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
103

År
1995

Namn/plats
Krämplinge

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Arkeologikonsult, Uppsala Universitet

Ansvarig person
Anna-Lena Hallgren

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
järnålder?

Fynd

Beskrivning
Inför bygget av järnvägen Mälarbanan undersöktes en skadad stensättning söder om Krämplinge. Graven var 6 meter i diameter, 0,5 meter hög och hade en rundad form. Graven var skadad av en nyanlagd arbetsväg, inga fynd påträffades i ursprungligt läge, men i omschaktade massor iakttogs brända ben, sot och kol.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Fellingsbro 638:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
249

År
1995

Namn/plats
Tryckeriet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager, bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid

Fynd
islägg, skodelar, laggkärlsrester, ben och yngre rödgodskeramik

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av lämningar som framkommit i samband med markarbeten som pågick i Odd Fellow's källarlokaler. Vid den föregående besiktningen var en stenläggning i den västligaste källarlokalen synlig. Stenläggningen var delvis borttagen i lokalens sydvästra del och där hade underliggande kulturlager blottlagts. I det till synes intakta kulturlagret framkom rester av en träkonstruktion. I den mellersta källarlokalen fanns under golvbeläggningen ett 0,05-0,10 meter tjockt raserings-lager och därunder till synes ostörda kulturlager. I den östligaste delen av källarlokalen var inga kulturlager eller andra lämningar synliga. Efter utförd besiktning avbröts markarbetena och UV föreslog att en förundersökning skulle göras.

Syftet med förundersökningen var i första hand att sätta kulturlager och bebyggelselämningar i relation till det medeltida dito som påträffades vid undersökningar gjorda i angränsande områden, främst kvarteret Tryckeriet 10 (undersökt 1988) och kv Bromsgården (undersökt 1978). För detta ändamål var en uppfattning om kulturlagrens tidsinnehåll och fyndmaterialets karaktär av intresse. Vidare ansågs det vara möjligt att

studera i vilken omfattning kulturlagren hade störts eller påverkats av källarbygget samt att jämföra bevarandeförhållandena med kulturlager i andra områden. Dessa uppgifter skulle i sin tur ligga till grund för en kostnadsberäkning av en eventuell slutundersökning.

I samband med förundersökningen grävdes tre schakt (1x2 meter). Schakten lades jämt fördelat över hela exploateringsytan och handgrävdes lagervis. Kulturlagrens mäktighet uppgick till en meter. I kulturlagret syntes tydliga skiktningar. I de två östligaste schakten påträffades överst ett omrört skikt som möjligen kan sättas i samband med anläggandet av källaren. Skiktet saknades i det västligaste schaktet, men motsvarades här av den tidigare beskrivna stenläggningen. Någon egentlig kronologisk koppling här emellan tillät emellertid inte den begränsade förundersökningen.

Under dessa övre skikt framträdde i västra delen en syllstensrad. I det mellersta schaktet påträffande rester av ett spisfundament, samt delar av en vägglinje. I det östligaste schaktet kunde inga konstruktionsdetaljer iakttagas. Genomgående fanns medeltida kulturlager under dessa lämningar. Endast i den västligaste delen kunde bebyggelserester i form av en gärdesgård/hägnad och en husgrund konstateras. Att bebyggelselämningar inte kunde fastställas i övriga schakt och de 4-5 underliggande lagren, kan bero på att endast en mycket begränsad del av schakten grävdes till orörd nivå, sammantaget ca en kvadratmeter.

Det fyndmaterial som påträffades domineras av skodelar, laggkärlsfragment och ben. Endast i de övre lagren kunde keramik konstateras, främst yngre rödgods. Någon mer detaljerad datering av de olika lagren kan ännu inte presenteras och inga dendrokrono-logiska dateringar av vedpreparat har i skrivande stund genomförts. Utifrån skomaterial, förekomst av islägg etc, torde emellertid de övre medeltida lagren härröra från 1300-tal.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
250

År
1995

Namn/plats
Universitetet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
bytomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgodskeramik, fajans och järnföremål

Beskrivning
Med anledning av planerad vägbyggnation i området för Tybble bytomt genomfördes en förundersökning. Namnet Tybble omnämns i det skriftliga källmaterialet första gången 1291. På 1767 års storskifteskarta över Tybble by kan fem tomtfigurationer urskiljas där tomtstrukturen antyder att det varit en radby. Exploateringen skulle, enligt äldre kartmaterial, beröra bytomtens sydvästra hörn.
Vid förundersökningen framkom kulturlager vars mäktighet uppgick till 0,1 m. I kulturlagret påträffades fynd av yngre rödgods, fajans och järnföremål. Tidsmässigt torde fynden härröra från 1600 - 1700-tal. I exploateringsområdets södra del framkom en recent husgrund med tillhörande odlingsyta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 159:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
252

År
1995

Namn/plats
Universitetet

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför uppförandet av nya studentbostäder vid Högskolan i Örebro. Området ligger intill Enbuskabacken (raä 19), ett av Örebro läns största järnåldersgravfält. Utredningen visade inte på några fornlämningar inom exploateringsområdet

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 19:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
116

År
1995

Namn/plats
Glanshammars-Husby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Lena Flodin

Fornlämningskategori
boplats, bytomt

Datering, period
järnålder, nyare tid

Fynd
förhistorisk keramik, yngre rödgodskeramik (BII:4), kritpipsfragment, en brodd, spik, slagg, en ringformad guldten, porslin, tegel, fönsterglas, djurben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av boplatslämningar intill Husby bytomt, föranledd av det planerade bygget av ny E18/E20 mellan Arboga och Örebro. Inom det berörda området upptogs 47 schakt, totalt 780 löpmeter, som maskinschaktades ned till det att äldre lämningar påträffades eller där sådana saknades, ned till orörd mark. Därtill handgrävdes fem cirka 1,5-2 x 1,5-2 meter stora ytor i några av de påträffade kulturlagren. Alla schakt utom två drogs i vad som idag är plöjd åkermark.

De kulturlager som påträffades var upp till 0,5 meter tjocka och bestod huvudsakligen av leriga humuslager, de innehöll delvis rikligt med skärvsten. I lagren förekom förhistorisk keramik, yngre rödgods (BII:4), kritpipsfragment, en brodd, spik, slagg, en ringformad guldten, porslin, tegel och fönsterglas. Bland anläggningar förekom stolphål med och utan stenskoning, syllstenar, stenfundament, störhål, nedgrävningar och gropar. En av groparna var fylld med djurben.

Anläggningar och kulturlager fördelade sig på tre bosättningsområden,

ett i anslutning till Husby bytomt och ett vardera på intill liggande förhöjningar i sydväst respektive sydöst. Kulturlagren som undersöktes i södra änden av Husby bytomt hade en utbredning som sträckte sig söder om befintlig vägsträckning, de innehöll bitvis rikligt med skärvsten. Inom detta område påträffades anläggningar i form av stolphål (varav en del stenskodda), nedgrävningar, gropar, syllstenar samt härdar. Lämningarna i anslutning till Husby bytomt antas härröra från minst två olika perioder, en förhistorisk - troligen järnålder - och en som omfattar nyare tid. På det sydöstra området påträffades kulturlager, som i östsluttningen innehöll rikligt med skärvsten och i västsluttningen mindre mängder skärvig sten och sot. I anslutning till dessa lager påträffades stenskodda stolphål, ett stenfundament, nedgrävningar och gropar. Eventuellt är merparten av lämningarna samtida, men åtminstone en lerfylld grop är från nyare tid. Inom det sydvästra området förekom stolphål, nedgrävningar, eventuella syllstenar samt fläckar med kulturlager, det är osäkert om lämningarna representerar en eller två perioder.

Sammantaget kan lämningarna inom de tre ytorna dateras till järnålder och 1700-1800-tal. Troligen förekommer det även lämningar från mellanliggande perioder, som i avsaknad av fynd och analysresultat inte kan urskiljas.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Glanshammar 33:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 185:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
246

År
1995

Namn/plats
Ormesta, Ekeby-Almby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
boplats, sentida röjningsröseområde, plats för bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd
bränd lera

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts inför anläggandet av en VA-ledning mellan Ormesta och Ekeby - Almby, Örebro, Närke. Vid utredningen framkom två lokaler av antikvariskt intresse. Båda platserna består av boplatsliknande lämningar i form av härdar. Vid den ena härden kom måttligt med bränd lera. Inom utredningsområdet i övrigt finns en milsten, en osäker stensättning, ett område med röjningsrösen samt en plats för en backstuga.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 162:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 169:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 192:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 12:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 125:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
245

År
1995

Namn/plats
kvarteret Brandstationen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
djurben, glas (hushålls- och fönsterglas), kakel, keramik (fajans och yngre rödgods), spik

Beskrivning
Inför en nybyggnation inom kvarteret Brandstationen i Örebro stad genomfördes en arkeologisk förundersökning. Undersökningsområdet ligger omedelbart väster om och nedan det åskrön där den medeltida staden legat. Under 1600- och 1700-talen kom områden väster och öster om åsen att tas i anspråk för bebyggelse. I den sydöstra delen av fastigheten påträffades upp till 1,2 m tjocka kulturlager inom en ca 370 m2 stor yta. Här framkom även en stenläggning och en brunn, men i övrigt inga spår av bebyggelse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
198

År
1995

Namn/plats
Skävi

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
I samband med planerad kurvrätning längs västra stambanan mellan Hallsberg och Laxå genomfördes en arkeologisk förundersökning av raä 240 i Viby sn, Närke. Inom exploateringsområdet påträffades ett 3100 m2 stort område med boplatslämningar i form av härdar, stolphål och gropar. Boplatsområdet var kraftigt skadat av åkerbruk.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 240:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
112

År
1995

Namn/plats
Tidesta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
John Hedlund

Fornlämningskategori
bebyggelselämningar

Datering, period
tidig medeltid, högmedeltid, senmedeltid. nyare tid

Fynd
tegel, brända ben, yngre rödgodskeramik

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av omläggning av E18/E20 mellan Arboga och Örebro. Vid en inledande undersökning i augusti 1995 hade brända ben och stensamlingar som tolkades som gravar påträffats inom den nu aktuella ytan. Den utökade förundersökningen visade att lämningarna bestod av en stensamling och en avfallsgrop.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 170:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
248

År
1995

Namn/plats
Hjälmarsberg

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
AU Örebro

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd
kvartsavslag, yngre rödgods

Beskrivning
Med anledning av en planerad exploatering i form av en VA-ledning mellan Ormesta och Ekeby-Almby kom två fornlämningar att beröras - raä192 och raä 193 i Örebro socken. Fornlämningarna framkom i samband med den särskilda arkeologiska utredning som gjordes under våren 1995 (dnr 421-1595-1995). Vid förundersökningen påträffades en härd och en mörkfärgning vid raä 192. Vid raä 193 framkom en härd.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 192:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 193:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
77

År
1995

Namn/plats
Näsby, Fellingsbro

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
boplats, källargrund, torplämning, kolbotten

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts inför ombyggnad av väg 249, förbi Frövi, Näsby och Fellingsbro socknar, Västmanland, Örebro län. Vid utredningen påträffades en fornlämning i form av en förhistorisk boplats. Dessutom finns inom utredningsområdet en torplämning, två källargrunder och en kolbotten. [På blanketten Anmälan... redovisas endast raä nummer för den sedan tidigare kända torplämningen].

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Fellingsbro 176:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
199

År
1995

Namn/plats
Skävi

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Vid en arkeologisk utredning inför en kurvrätning av järnvägen vid Bulltorp i Närke framkom en förhistorisk boplats. I utredningsschakten påträffades två härdar och ett stolphål.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Viby 240:1	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
113

År
1995

Namn/plats
Eldvalla bytomt

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Odd Johansen

Fornlämningskategori
bytomt, boplats

Datering, period
sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av raä 188 (bytomt) och raä 191 (boplats) i Glanshammar socken, inför utbyggnad av E18/E20 mellan Arboga och Örebro. Raä 188 utgörs av Eldvalla bytomt och vid undersökningen konstaterades historiska och tidig historiska lämningar i form av en torpgrund, hägnader, kullerstensgolv och kulturlager. De historiska lämningarna överlagrade raä 191 som utgjordes av förhistoriska boplatslämningar med kulturlager, skärvstenslager samt anläggningar som härdar, gropar och stolphål.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 188:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 191:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
159

År
1995, 1999

Namn/plats
Lindesberg - Guldsmedshyttan

Typ av undersökning
arkeologisk förstudie, särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson, Sofia Andersson

Fornlämningskategori
gruvområde, hyttområde, bebyggelselämning, plats med tradition, färdväg/vägbank

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
UV Bergslagen har utfört en arkeologisk förstudie samt arkeologisk utredning inför en omdragning av en kraftledning mellan Guldsmedshyttan och Lindesberg (Dalkarlshyttan) i Linde socken, Örebro län. Förstudien har omfattat merparten av den för den 21 kilometer långa sträckan och utredningen (fältinventering samt utredningsgrävning) valda delar där av. Arbetet med förstudien genomfördes huvudsakligen under hösten år 1995, medan utredningsmomentet skett i samband med ledningsbygget under hösten år 1999.

Kraftledningsdragningen berör en typisk bergslagsbygd vilket också avspeglats i arbetets resultat. Vid Guldsmedshyttan berördes marginellt platsen för Bergsmanshyttan (raä 150) och Silvergruvan (raä 140). Vidare noterades lämningar efter vad som åtminstone delvis kan härröra från prospektering efter brytvärd malm.

Väster om Forneboda noterades en övergiven färdväg/vägbank (raä 524) som utgör en föregångare till den nuvarande Riksväg 60. Den aktuella

sträckan kan i kartmaterialet spåras till 1700-talet. I området finns också ett par bebyggelselämningar (raä 214 och 332). Den senare är markerad som backstuga på en karta från 1860-talet. I övrigt kan nämnas gränsmarkeringar i form av en stenmur och gränsstenar(?).

I anslutning till Lindesberg, sträckan mellan Torphyttan och Loviseberg, kontrollerades fem boplatslägen där i första hand förhistoriska lämningar kunde förväntas, men utan att sådana påträffades. Söder om Lindesberg berörs Galgberget, vilket i Fornminnesregistret är noterat som en plats med tradition (raä 276).

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Linde 140:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 150:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 214:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 276:1	Örebro	Västmanland	Lindesberg
Linde 332:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 524:1	Örebro	Västmanland	Linde

AIS Nr
148

År
1996

Namn/plats
Kärsta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period

Fynd
keramik (äldre rödgods), järnföremål

Beskrivning
Med anledning av den planerade utbyggnaden av E18/E20 mellan Örebro och Arboga, gjordes en arkeologisk förundersökning av raä 199. Boplatsen upptäcktes vid en arkeologisk utredning som ingick i projekteringsarbetet. Boplatsen var belägen på krön och sluttningar av en sydvänd udde i åkermark. Genom dess centrala del löpte en välbehållen fägata. Boplatsens storlek beräknades till minst 100 x 130 meter. Den planerade exploateringen berörde ett 30 meter brett område längs med nuvarande väg. Vid förundersökningen påträffades ett tiotal glest utspridda anläggningar, varav två stolphål och en härd. En datering från härden angav 450+-60BP. Boplatsens datering och karaktär kan inte anses klarlagd efter förundersökningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 199:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
149

År
1996

Namn/plats
Kärsta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, boplats

Datering, period
romersk järnålder, nyare tid

Fynd
keramik (äldre rödgods), delar av kritpipor, spikar, slagg, djurben

Beskrivning
Med anledning av den planerade utbyggnaden av E18/E20 mellan Örebro-Arboga genomfördes en arkeologisk förundersökning vid Kärsta by, inom raä 183 och 200. Raä 200 är en boplats, belägen i åkermark och på ett impediment. Exploateringsområdet var ca 30x150 meter stort och delades ungefär vid mitten av en äldre byväg. Intill denna står ett äldre stenhus, som enligt uppgift fungerat som sockenmagasin. Vid förundersökningen påträffades drygt 50 anläggningar, främst av typen mörkfärgningar och gropar. Bland fynden märktes stora mängder slagg som sannolikt är restprodukter från en smedja som revs när den nuvarande vägen byggdes under 1950-talet. Två 14C-dateringar har gjorts varav den ena troligen sammanfaller med verksamheten vid smedjan. Den andra dateringen anger romersk järnålder och det är sannolikt att de två dateringarna markerar de båda tidshorisonter som finns representerade bland anläggningarna.

Raä 183 är registrerad som en bebyggelselämning som finns utmärkt på en karta från 1689. Den går under namnet Malmen och representerar en marginalbebyggelse i förhållande till Kärsta by. Folket på Malmen var

främst olika kategorier av hantverkare. Förundersökningen berörde ett mindre område i Malmens norra del. I den södra delen av förundersökningsområdet fanns ett upp till 0,3 meter tjockt kulturlager i vars underkant fanns rester av en stenläggning, en dränering eller möjligen ett golv.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 183:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 200:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
157

År
1996

Namn/plats
Ekeberg

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Odd Johansen

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Öster om torpet Vilan förundersöktes utkanten av en boplats inför utbyggnaden av E18/E20. Området utgör en skogsbevuxen höjd som genomkorsas av den nuvarande vägsträckningen, undersökningen kom att beröra ytor på båda sidor om befintlig väg. Norr om vägen framkom en härd medan det på den södra sidan endast påträffades två otydliga mörkfärgningar. I en rotvälta i den norra kanten av förundersökningsområdet upptäcktes ytterligare en härd. På ett flertal ställen i schakten fanns ett tunnt kollager som visade att en brand berört området i något skede.

Boplatsen har sannolikt sin huvudsakliga utbredning på det sandiga och något högre belägna området direkt norr om den förundersökta ytan, och de påträffade anläggningarna bedöms utgöra den södra utkanten av boplatsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 196:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
150

År
1996

Namn/plats
Åsta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
förhistorisk tid?, medeltid, nyare tid

Fynd
keramik (äldre rödgods), kritpipa, spik, järnföremål, slagg, ett avslagsfragment av kvarts

Beskrivning
Med anledning av den planerade utbygnaden av E18/E20 mellan Örebro och Arboga genomfördes en arkeologisk förundersökning vid Åsta, inom delar av raä 201. Boplatsen ligger i en svag västsluttning, till största delen i åkermark. Exploateringen berör ett ca 10-20x130 meter stort område. Vid förundersökningen påträffades ca 60 anläggningar, huvudsakligen inom ytans centrala del. Bland dessa märktes en större mörkfärgning, ett sannolikt grophus. Anläggningen var ca 2 x 2,5 meter stor och den flankerades av ett antal stolphål som kan ha ingått i en väggkonstruktion. Från anläggningen ledde en kort ränna till en rundad, ca l meter stor mörkfärgning. Bland övriga anläggningar fanns flera tydliga stolphål, dock kunde inte några ytterligare konstruktioner skönjas. Av de två 14C-dateringar som gjordes visade den ena ett sentida värde, medan den andra visade på ca 1200 AD. Fynden var främst från historisk tid, men komponenter inom boplatsen antyder ändå en förhistorisk datering.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 201:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
247

År
1996

Namn/plats
kvarteret Brandstationen

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
ben, bearbetat ben (avfall), ostronskal, fönsterglas, hushållsglas, spik, kritpipor, keramik (yngre rödgods, fajans), slagg

Beskrivning
Inför en nybyggnation inom kvarteret Brandstationen i Örebro genomfördes en särskild arkeologisk undersökning av kulturlager från efterreformatorisk tid. Undersökningen genomfördes vintertid, under en period med stark kyla, varför arbetet bedrevs i tält vilket begränsade dokumentationsmöjligheterna.

Totalt berördes ett ca 370m2 stort område med upp till 1,2 m tjocka kulturlager från 1854 års stadsbrand och ned till de äldsta lagren från skiftet 1500/1600. Vid undersökningen schaktades kulturlagren från 1700- och 1800-talen bort med grävmaskin. Därefter genomgrävdes delar av de äldsta kulturlagren (1600-tal) för hand varvid ett rikhaltigt fyndmaterial tillvaratogs, bland annat keramik (yngre rödgods). I kulturlagren förekom också stora mängder djurben (slaktavfall). Ett fåtal ben var bearbetade och kan utgöra avfall efter hantverk. Kulturlagrens Sammansättning inom området varierade kraftigt. Nedgrävt i bottenleran fanns ett dike samt gropar. Diket kunde följas upp genom kulturlagren i flera faser ungefär till skiftet 1700/1800. Kulturlagrens varierande sammansättning kan tillsammans med diket

eventuellt återspegla en äldre tomtstruktur. Det finns omnämnt i litteraturen att det funnits kålgårdar i områdena direkt utanför den dåvarande stadsbebyggelsen. Troligen har det undersökta området utnyttjats för någon form av odling innan det bebyggdes under 1700/1800-talen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
71

År
1996

Namn/plats
Glanshammar, Lillkyrka

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats, bytomt, bebyggelselämning

Datering, period
senneolitikum, yngre bronsålder, vikingatid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med den planerade utbyggnaden av E18/E20 mellan Örebro och Arboga utfördes en arkeologisk undersökning i samband med geotekniska undersökningar och provtagningar för den 20 kilometer långa delsträckan Örebro - Via i Örebro län. Vid undersökningen grävdes 21 provschakt i registrerade fornlämningar, i schakten påträffades i huvudsak boplatslämningar som kulturlager, stolphål, härdar och mörkfärgningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 33:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 29:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 170:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 191:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Lillkyrka 194:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 196:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

Lillkyrka 198:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 199:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 200:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 201:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 183:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
155

År
1996

Namn/plats
Slytebotorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Bo Seving

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
folkvandringstid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad ombyggnad av E18/E20 mellan Örebro och Alväng utfördes en arkeologisk förundersökning av en boplats, raä 193, väster om Slytebotorp. Området utgörs av ett svagt kuperat odlingslandskap med uppstickande lägre höjdryggar. I ett av de sju schakt som undersöktes påträffades förhistoriska anläggningar, lämningar som bedöms vara ytterkanten av en boplats belägen på en mindre förhöjning strax söder om exploateringsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 193:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
151

År
1996

Namn/plats
Kärsta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
skärvstenslager, plats för kvarn

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Med anledning av den planerade utbyggnaden av E18/E20 mellan Örebro-Arboga, genomfördes en arkeologisk förundersökning av ett boplatsläge, raä 198. Boplatsläget observerades vid den arkeologiska utredningen och bedömdes vara minst 140 x 180 meter stort. Förundersökningen omfattade ca 30 x 150 meter, huvudsakligen omedelbart söder om nuvarande väg. Här påträffades enbart lämningar av osäker eller sentida karaktär. Norr om vägen återfanns ett mindre skärvstenslager nära gränsen för exploateringsområdet. Lagret var av tydlig förhistorisk karaktär men det har ej kunnat ges en närmare datering. Vid förundersökningen påträffades även lämningarna efter en kvarn, raä 186. Kvarnen är känd från äldre kartmaterial, men dess exakta plats var okänd, då inga synliga lämningar fanns ovan jord. Lämningarna täcktes av ett tjockt lager sprängsten och var även delvis uppblandade med denna, enligt muntliga uppgifter på platsen gjordes sprängningar för att fördjupa Kärstabäckens fåra under 1950-talet. Sannolikt kom dessa åtgärder att allvarligt skada kvarngrunden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 186:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 198:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
175

År
1996

Namn/plats
kvarteret Publica Fide

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (BII:4), fajans

Beskrivning
I samband med att Nora pastorat planerade att uppföra ett nytt församlingshem i centrala Nora genomfördes en arkeologisk förundersökning i området. Ett antal provschakt grävdes med maskin. I botten av schakten mot den orörda leran, kunde ett 0,05 - 0,13 meter tjockt kulturlager konstateras. Kulturlagret har utifrån fyndmaterialet daterats till andra hälften av 1600-talet och 1700-talet. Kulturlagret var relativt stört och genomgrävt av 1800-talsbebyggelse. Ovanpå kulturlagret fanns påförda lager av slagg, krossad slagg och grus.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Nora 164:1	Örebro	Västmanland	Nora

AIS Nr
152

År
1996

Namn/plats
Kärsta, Ramstigen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold, Odd Johansen

Fornlämningskategori
väg, bro

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Planerna på att bredda E18/E20 innebär att en del av Ramstigen som ligger inom vägområdet kommer att tas bort. En cirka 700 meter lång sträcka vid Kärsta i Lillkyrka socken, Närke berörs av vägbygget. Längs denna del är Ramstigen bitvis väl bevarad och inte längre i bruk. Över Kärstabäcken går den på en stenvalvsbro som också låg inom byggområdet för den nya europavägen.

De delar av Ramstigens sträckning som kommer att tas bort karterades. Ett antal tvärsektioner togs upp. Från ekträd längs vägen togs dendroprover. Området söktes därefter av med metalldetektor. Stenvalvsbron som var intakt dokumenterades tredimensionellt med hjälp av totalstation och fotogrammetri. Mätdata sammanställdes sedan till en tredimensionell modell i AutoCAD.

Ramstigen är av allt att döma mycket gammal. Dess sträckning mellan byar med medeltida belägg och runstenar vittnar inte minst om detta. Den har sannolikt till stora delar behållit sitt ursprunliga läge. Betydelsen får antas ha varierat över tiden men den har använts in i sen

tid och delar av den är fortfarande i bruk. Så länge Ramstigen funnits har man haft behov av att ta sig över Kärstabäcken ungefär vid platsen för den undersökta stenvalvsbron. Den nuvarande brons ålder är oklar. Den är kallmurad med sten av varierande sort och kvalitet. Det är tänkbart att bron är ombyggd relativt sent och att man då delvis har återanvänt stenmaterial från en tidigare bro på platsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 187:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 188:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
74

År
1996

Namn/plats

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
slaggvarp, hyttområde, boplats

Datering, period
mesolitikum, äldre bronsålder, yngre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, vikingatid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts inför ledningsdragning mellan Askersund och Igelbäcken i Örebro län (en kort sträcka passerar även genom Skaraborgs län). Utredningsområdet är 3,5 mil långt och 10 till 25 meter brett. Sedan tidigare var det känt slaggvarp vid Dohnafors (raä 45, Askersunds sn) och Munkastigen vid Olshammar (raä 317, Hammars sn), samt hyttområde med slaggvarpar vid Igelbäcken (raä 241, 242, Hammars sn). Det fanns sedan tidigare också två bebyggelselämningar registrerade, en i vardera socken. Vid utredningen påträffades två tidigare okända boplatser i Askersunds socken (raä 192, 193). Den senare ligger norr om Aspa bruk, en eldstad på boplatsen har daterats till mesolitikum. Vidare noterades bebyggelselämningar, kolbottnar, stenbrott mm.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Askersund 32:1	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 45:1	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 192:1	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 193:1	Örebro	Närke	Askersund
Hammar 241:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 242:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 318:1	Örebro	Närke	Hammar
Undenäs 158:1	Västra Götaland	Västergötland	Undenäs
Hammar 317:1	Örebro	Närke	Hammar

AIS Nr
87

År
1996

Namn/plats
Dohnafors, Askersund-Igelbäcken

Typ av undersökning
särskild undersökning (schaktkontroll)

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, järnbrukslämning

Datering, period
bronsålder, järnålder, nyare tid

Fynd
bränd lera, hushålls- och fönsterglas, oidentifierade järnföremål, keramik (yngre rödgods BII:4), kritpipsfragment, slagg, spik

Beskrivning
Schaktkontroll i samband med anläggande av telekabel mellan Askersund och Igelbäcken. Ledningssträckningen berör lämningar efter järnbruket i Dohnafors (raä 45) och en förhistorisk boplats vid Askersund (raä 192). Vid Dohnafors anlades ett mindre järnbruk år 1725, järnhanteringen bedrevs fram till år 1899. Synliga lämningar efter bruket utgörs av en damm, järnbod (magasin) och slaggvarp. Vid den arkeologiska undersökningen dokumenterades upp till 0,8 m tjocka slagglager som var kraftigt bemängda med kol och sot. I anslutning till järnboden har brukets kolhus legat och här fanns inslag av kompakta kollager. Slaggvarpets utbredning visade sig vara betydligt större än vad som tidigare var känt och är minst 140 x 30 m (NÖ-SV).

Den förhistoriska boplatsen låg inom åkermark och i direkt anslutning till Kraftkärrsbäckens ravin. Vid undersökningen dokumenterades fyra gropar och ett stolphål. Inom boplatsområdet påträffades också ett kulturlager, upp till 0,15 m tjockt, som utifrån fynd av kritpipsfragment, keramik mm. kan dateras till 1700-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Askersund 45:1	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
83

År
1996

Namn/plats
Näsby bytomt

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bytomt

Datering, period
sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför husbyggnation vid Näsby i sydöstra utkanten av Örebro. Flera lösfynd av stenyxor har gjorts i området, och ytan bedöms som ett bra boplatsläge. Utredningsområdet visade sig delvis beröra Näsby bytomt (raä 205), vilken registrerades som fornlämning. Näsby omnämns första gången i det skriftliga källmaterialet mot slutet av 1300-talet, men säkra urkundsuppgifter finns först från år 1439. Idag ligger två gårdar kvar i ursprungligt läge, delar av bebyggelsen är från mitten av 1700-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 205:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
125

År
1996

Namn/plats
Kärraudden, Norra Kärra

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Inför planerad byggnation av ett fritidshusområde på Kärraudden, söder om Åmneberg, genomfördes en arkeologisk utredning. Utredningsområdet (850 x 150-250 m) ligger på en udde som skjuter ut i ett flikigt skärgårdslandskap i norra Vättern. Det består omväxlande av öppen åkermark och kraftigt kuperad bergsterräng, delvis skogstäckt. I liknande miljöer utmed Vätterns östkust finns ett stort antal stenåldersboplatser. Utredningen inleddes med en inventering av området. Därefter grävdes sökschakt med grävmaskin på potentiella boplatslägen i åkermark och i skogsterräng. På mindre ytor som bergshyllor i sluttningar grävdes provgropar för hand. Inga fornlämningar påträffades.

[Örebro län, Närke, Askersund kommun, Hammar socken, Norra Kärra 5:46]

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ingen fornlämning	Örebro	Närke	Hammar

AIS Nr
86

År
1996

Namn/plats
kv. Sjötullen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods, kritpipor, läderspill

Beskrivning
Med anledning av planerad nybyggnation genomfördes en särskild arkeologisk undersökning i kvarteret Sjötullen, beläget invid hamnområdet i Askersund. Vid undersökningen grävdes elva schakt med en sammanlagd yta på 180 m2 inom det 2025 m2 stora exploateringsområdet. I områdets nordöstra och nordvästra del fanns två större sammanhängande områden med kulturlager. Inom ytans centrala del var störningarna efter sentida bebyggelse omfattande, här kunde mindre områden med bevarade kulturlager konstateras. Kulturlagrets mäktighet uppgick till 0,5 meter.

Vid förundersökningen påträffades två stenläggningar. Den ena stenläggningen framkom i anslutning till Storgatan, men tycks avvika i riktning (nord-sydlig) i förhållande till den reglerade gatusträckningen. Stenarna var dels flata, dels kullriga, storleksmässigt låg de i intervallen 0,3-0,4 meter. Någon funktionsbestämning av stenläggningen kunde inte göras. Stenläggningen låg på ett kraftigt fyllnadslager, området har uppenbarligen fyllts/planerats innan stenläggningen anlades. Mot väster, dvs. mot den plana ytan invid sundet, var området terrasserat. Den

andra stenläggningen påträffades i undersökningsområdet västra del, i ett schakt som grävdes parallellt med Sjötullsgatan. Till skillnad från den tidigare beskrivna stenläggningen var denna anlagd i ett sättsandslager, vilket gör det troligt att den fungerat som en gat- eller gårdsbeläggning. Under stenläggning, sättsand och ett tunt lerlager, vidtog ett 0,5 meter tjockt, brunt, humöst kulturlager.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Askersund 187:1	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
81

År
1996

Namn/plats
Östra Marks Herrgård

Typ av undersökning
antikvarisk kontroll

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (yngre rödgods BII:4), fönsterglas, järnspik

Beskrivning
Antikvarisk kontroll i samband med schaktningsarbete vid Östra Marks herrgård. Vid kontrollen konstaterades fast fornlämning i form av kulturlager, varför schaktningsarbetet avbröts. Länsstyrelsen beslutade därefter om en särskild arkeologisk undersökning. Kulturlagren innehöll bland annat rikligt med keramik (yngre rödgods BII:4) som pekar på en datering till senare delen av 1600-talet och början av 1700-talet. Den nuvarande herrgården har haft en föregångare i form av ett säteri som är känt sedan senare delen av 1600-talet, och det är troligt att de påträffade fynden har samband med säteribildningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 207:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
186

År
1996

Namn/plats
Skogstorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
torplämning, ekonomibyggnad, brunn, hägnad, odlingsytor

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledningen av utbyggnaden av väg 828 mellan Örebro och Fellingsbro utfördes en förundersökning vid Skogstorp. Undersökningen berörde en torplämning som finns markerad på kartmaterial från 1684. Området runt lämningen består av skogsmark med ett sankare parti i öster. Det är idag kraftigt påverkat av militär övningsverksamhet i form av grävda skyttevärn, recenta avfallsgropar och ammunitionsdepåer. I samband med detta har också delar av området schaktats ur.

Vid undersökningen upptogs 87 löpmeter schakt samt en yta om 31,5 m2 med grävmaskin. Det tidigare kända torpet revs på 1970-talet, torpruinen låg ca 40 m utanför undersökningsområdet och kom ej att beröras av exploateringen. Inom undersökningsområdet återfanns grunden till en ekonomibyggnad, belägen på en höjdrygg. I anslutning till denna fanns också en 24x2 m lång stenhägnad, som fortsatte utanför den undersökta ytan. Söder om höjden fanns ett stenröjt område troligen äldre odlingsmark. Varken lämningar eller fynd inom exploateringsområdet kunde härledas till det ifrån äldre kartmaterial kända torpet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 77:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
143

År
1996

Namn/plats
Högby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Roger Edenmo, Agneta Schierbeck

Fornlämningskategori
boplatser, grav (uppgift om)

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
slagen kvarts, enstaka flintavslag, keramik, skärvsten, malsten

Beskrivning
Under sommaren 1996 förundersöktes ett område där man kring sekelskiftet hade påträffat ett par yxor, vilket senare har tolkats som en stridsyxegrav (Malmer 1962). Anledningen till förundersökningen var den planerade, nya E18/E20 genom Närke. Den förundersökta ytan omfattar närmare 14 000 m2, och utgörs av en mindre rullstensås där den sydvästra sidan består av gammal åkermark, medan själva åsen är trädbevuxen. I undersökningsområdets nordöstra del vidtar skogsmark med inslag av mindre våtmarker.

Inga lämningar framkom vid förundersökningen som kunde knytas till stridsyxetid, däremot påträffades två fyndförande ytor vilka har tolkats som boplatsytor, raä 225:1 och 2. Inom den nordvästra av ytorna (ca 2800 m2), raä 225.1, framkom i ett sandigt parti spridd skärvsten, några spridda bitar slagen kvarts, ett antal krukskärvor, ett malstensfragment samt en skärvstenssamling och ett block, kring vilket röjningssten låg uppkastat. Krukskärvorna var samtliga av ett fast gods, magrat med grova granitkorn. Endast en av dem uppvisade dekor i form av oregelbundna intryck. Inom den andra ytan (ca 2000m2), raä 225:2,

framkom företrädesvis slagen kvarts samt enstaka skärvstenar. En intakt malsten märks dock bland fynden här, medan fynd av krukskärvor helt saknas. En mörkfärgning utgör den enda, möjliga anläggningen på denna delyta.

Båda de fyndförande ytorna framkom huvudsakligen i tidigare orörd mark - skog och åssluttning. De ytor som schaktades i åkermark uppvisade endast mycket få eller inga fynd och inte heller några anläggningar. De eventuella lämningar som har funnits här har helt kommit att förstöras genom åkerbruk. De schakt som upptogs i våtmarkerna inom undersökningsområdet uppvisade inga fynd eller anläggningar. Tillsammans omfattar de båda boplatsytorna ett område om ca 4 800 m2. Det är troligt att de påträffade lämningarna kan dateras till tidigneolitisk tid med utgångspunkt från den topografiska belägenheten och krukskärvornas utseende. En forntida havsnivå kring 35-40 möh innebär att platsen legat i omedelbar närhet till vattnet.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Lillkyrka 58:2	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 225:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 225:2	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
184

År
1996

Namn/plats
Skräddartorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Odd Johansen

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, kulturlager, torplämning

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd
tegel, bränd lera, yngre rödgodskeramik, obrända ben, järnföremål, hästskosömmar, förhistorisk keramik

Beskrivning
På Myrö gods ägor förundersöktes lämningar från torpet Skräddartorp. Anledningen var utbyggnaden av E18/E20, etappen Örebro-Alväng. Namnet Skräddartorp återfanns på en avritning av en geometrisk karta från 1692-1693, daterad 1737. Området runt lämningen består av svagt kuperad öppen terräng. Flera synliga bebyggelselämningar och odlingsrösen finns i närheten. Numera används marken till bete men den har tidigare varit plöjd.

Vid förundersökningen upptogs 18 schakt inom arbetsområdet. Inom den frilagda ytan påträffades ett stensatt område som tolkades som någon typ av byggnad. Stenpackningen som var upptill 0,4 m djup bestod i botten av 0,1-0,5 m stora stenar. Mot toppen av lagret var stenarna mindre. En rad av 0,2-0,3 m stora stenar som sannolikt utgjorde en syll kunde urskiljas. I anslutning till denna på träffades bevarat trä ovan på stenarna. Runt omkring stenpackningen fanns ett upptill 0,15 m tjockt kulturlager som innehöll bränd lera, keramik, tegel, obrända ben. Under stenpackningen och kulturlagret fanns ett äldre 0,05 m tjockt kulturlager som innehöll sot och bränd lera.

Byggnadslämningen och det övre lagret hör sannolikt till Skräddartorp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 70:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
183

År
1996

Namn/plats
Slätten

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
gravfält, stenröjd yta, kvartsbrott

Datering, period
yngre bronsålder, äldre järnålder

Fynd

Beskrivning
I samband med planerad utbyggnad av väg E18/E20 mellan Örebro-Arboga utfördes en arkeologisk förundersökning av raä 74, ett gravfält som upptäcktes vid den föregående arkeologiska utredningen. Gravfältet är beläget på en mindre, nord-sydlig höjdrygg inom ett ca 50x130 meter stort område. Den planerade exploateringen berör en ca 20x50 meter bred remsa i den norra delen. Vid förundersökningen karterades hela gravfältet som består av minst 20, glest utspridda stensättningar. Dessa är vanligen anlagda i anslutning till naturliga block. I gravfältets södra del finns en mindre, stenröjd yta och i dess norra del ett kvartsblock med spår av brytning. Fyra gravar avtorvades vid förundersökningen. Av dessa totalundersöktes en, som dock inte innehöll någon gravgömma. Gravfältet kan utifrån gravarnas utseende och karaktär ges en preliminär datering till yngre bronsålder-äldre järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 74:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
182

År
1996

Namn/plats
Kränglan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Inför ombyggnad av E18/E20 mellan Örebro-Arboga har en arkeologisk förundersökning genomförts av raä 75. Fornlämningen utgörs av ett boplatsläge i södra kanten av en förhöjning i igenlagd åkermark, ca 30 möh, boplatsens läge gör en datering till yngre stenålder möjlig. Exploateringen berör ett 20x40 meter stort område i boplatsens yttre sydöstra del, det främsta syftet var att begränsa fornlämningens utbredning. Efter förundersökningen kunde man konstatera att fornlämningen inte skulle beröras av exploateringsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 75:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
181

År
1996

Namn/plats
Kränglan (Ulriksberg)

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, kulturlager, husgrunder, terrasseringar

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (BII:4), järnföremål såsom hästskor, spikar, sömmar och beslag

Beskrivning
I samband med anläggning av väg 823 i Rinkaby sn, Närke förundersöktes vid Ulriksberg en lämning som enligt de geometriska kartorna från åren 1692-93 redovisas som platsen för en kungsladugård. Vid undersökningen konstaterades tre husgrundsrester, en gårdsplan, en väg samt en brunn. Inom området fanns spår av ett sot- och kollager som har tolkats som en markröjningsaktivitet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 76:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
82

År
1996, 1997

Namn/plats
Östra Marks herrgård

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
brända och obrända djurben, fönsterglas, hushållsglas, järnspik, knivblad, keramik (fajans, porslin, yngre rödgods) och kritpipor

Beskrivning
Arkeologisk undersökning föranledd av uppförandet av ett gästhem invid Östra Marks herrgård. Den nuvarande herrgården har haft en föregångare i form av ett säteri som är känt sedan senare delen av 1600-talet. På aktuell plats har det stått en till herrgården hörande byggnad som nu flyttats från gårdsområdet.

Vid schaktningsarbetet för den nya byggnaden frilades ett drygt 200 m2 stort område där det förekom upp till 0,4 meter tjocka kulturlager. Fyndmaterialet dominerades av keramik (yngre rödgods, BII:4) och djurben. Keramiken gav kulturlagret en datering till senare delen av 1600-talet och början av 1700-talet. Kulturlagret var ställvis stört av sentida markingrepp och där uppblandat med recent material, bland annat porslin. Det förekom inga spår av äldre bebyggelse.

Mellan gästhemmet och herrgårdsbyggnaden grävdes ett ledningsschakt. Ställvis förekom ett 0,1 m tjockt kulturlager, större delen av gårdsplanen visade sig dock vara utschaktad. Ursprungligen var det också aviserat att flera nya gång- och cykelvägar skulle anslutas till den

nya byggnaden. Dessa arbeten utfördes under vården 1997 och utan att antikvariska myndigheter kontaktats.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 207:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
110

År
1997

Namn/plats
Krogesta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, vägbank

Datering, period
bronsålder, järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk förundersökning har genomförts av en boplats och en övergiven vägbank som berörs av omdragningen av väg 823 öster om Glanshammar.

Den förhistoriska boplatsen, raä 201, Glanshammar sn, ligger i åkermark som ansluter till en större skogbeväxt bergshöjd. Strax norr om höjden passerar en bäck och ett dike. Boplatslämningar i form av en härd, kokgrop och sotfläck samt rester av ett kulturlager påträffades mellan bäcken och bergshöjden. Kulturlagret var upp till 0,2 meter tjockt och hade inslag av skärvig sten, träkol och sot. Boplatsens utbredning uppgår till cirka 60 x 5-15 meter (Ö-V) inom exploateringsområdet, merparten av denna yta frilades vid förundersökningen. Delar av boplatsen var förstörd av markarbeten.

Den övergivna vägbanken (raä 202:1) ingår i den namngivna vägsträckningen Ramstigen, som utgör den äldsta kända landsvägen mellan Örebro och Arboga. Till stor del följer eller ingår Ramstigen i dagens vägnät, den aktuella sträckan utgörs av en cirka 80 meter lång

och övergiven vägbank, där den västra delen är intakt. Utifrån äldre kartmaterial framgår att berört vägparti anlagts någon gång mellan 1688 och 1767. Vid undersökningen dokumenterads vägavsnittet genom uppmätning och fotografering.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 201:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 202:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
85

År
1997

Namn/plats
kv. Sjötullen

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
mynt präglade 1648, kritpipor, rödgods, fajans, spik, fönsterglas, buteljglas, järnbeslag, sänke, metkrok, obrända djurben

Beskrivning
Med anledning av planerad exploatering i form av nybyggnation genomfördes en särskild arkeologisk undersökning i kvarteret Sjötullen, beläget invid hamnområdet i Askersund. Undersökningen kom att begränsas till tomtens nordöstra och nordvästra del då det endast där fanns intakta kulturlager och anläggningar bevarade. I den nordöstra delen, parallellt med Storgatan, togs en yta om cirka 54 m2 upp, här återfanns bebyggelserester i form av syllstenar samt kulturlager. Kulturlagret var mellan 0,4 och 0,8 meter tjockt med sin största mäktighet mot Storgatan. I den nordvästra delen grävdes efter avbaning till fyndförande nivå fem rutor om 2 x 2 meter. Dessutom djupgrävdes två schakt om sammanlagt 18 löpmeter för att ge en bild av lagerstratigrafin. I rutorna och schakten framkom förutom kulturlager, bryggrester, samt eventuellt resterna av en kavelbro. Dessutom återfanns träsyllarna till en mindre sjöbod. I denna del var kulturlagret tunnare, cirka 0,20-0,30 meter tjockt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Askersund 187:1	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
73

År
1997

Namn/plats
Gällersta, Norrbyås

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, stenmur

Datering, period
romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, nyare tid

Fynd
bränd lera, brända djurben

Beskrivning
Med anledning av den bygget av en vattenledning mellan Almbro i Gällersta sn, och Hidingsta i Norrbyås sn har en särskild arkeologisk undersökning genomförts av en järnåldersboplats (raä 90, Gällersta sn) samt ett urval av fem stenmurar från nyare tid. De murar som valts ut är sockengränsen mellan Gällersta och Norrbyås, bygränsen mellan Fällersta och Ökna samt gränser som till viss del återfinns i det äldre kartmaterialet. Undersökningsområdet har endast omfattat de markytor som kommer att bli föremål för markingrepp, dvs. en upp till 2,5 m bred zon utmed linjesträckningen.

Boplatsen ligger på en nord-sydligt orienterad höjdrygg som under förhistorisk tid utgjorde en udde skärgårdslandskapet. Inom undersökt område påträffades ett drygt tiotal anläggningar i form av eldstäder, gropar och stolphål. Det förekom enstaka inslag av bränd lera och i ett stolphål fanns brända djurben. Boplatsen kan preliminärt dateras till järnålder.

Av stenmurarna var by- och sockengränserna uppbyggda som

skalmurar, medan de övriga kan beskrivas som fullstensmurar. En generell iakttagelse var att flertalet murar var ytterst välbyggda med stenar som låste fast varandra

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Gällersta 90:1	Örebro	Närke	Gällersta

AIS Nr
147

År
1997

Namn/plats
Lilla Älterud

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd

Beskrivning
I samband med ombyggnaden av E18/20 mellan Örebro och Arboga berörs delar av en förhistorisk boplats (raä 194) vid Lilla Älterud. Under sommaren 1997 var berörda delar av boplatsen norr om den nuvarande vägen föremål för en särskild arkeologisk undersökning. Vägverket region Mälardalen har därefter aviserat att man också önskar utnyttja ett större terrängavsnitt på den södra sidan av vägen. Då boplatsen även omfattar detta parti har en arkeologisk förundersökning genomförts. Syftet med förundersökningen var i första hand att fastställa boplatsens rumsliga struktur och utbredning inom exploateringsområdet.

Det undersökta partiet utgjordes av västsluttande åkermark som låg i anslutning till tre impediment. Sammanlagt noterades och undersöktes ett knappt tjugotal förhistoriska anläggningar i form av gropar, härdar och stolphål. Anläggningarna låg koncentrerade till ett sandigt parti i anslutning till det östligaste av de tre impedimenten och här frilades i princip hela den av exploatering berörda boplatsytan. Längre ned i sluttningen vidtog lera och där upphörde också anläggningarna. Inom

boplatsområdet finns även recenta lämningar som kan knytas till dagens jordbruk samt tidigare vägbyggen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 194:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
72

År
1997

Namn/plats
Almbro, Fällersta, Ökna, Hidingsta

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, röjningsrösen

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av anläggandet av en vattenledning mellan Almbro och Hidingsta har en arkeologisk utredning genomförts. Utredningsområdet sträcker sig från Almbro via Fällersta och Ökna i Gällersta socken till Hidingsta i Norrbyås socken, Närke. Ledningssträckan är 6,2 kilometer lång och utredningsområdet har omfattat en 35 m bred korridor, utredningsgrävning har däremot begränsats till de ytor som kommer att bli föremål för markingrepp och transporter. I samband med utredningen påträffades en järnåldersboplats (raä 90, Gällersta sn). Vid Ökna finns en hagmark som inom utredningsområdet bland annat rymmer röjningsrösen. Inom utredningsområdet finns också ett drygt tjugotal stenmurar av skiftande utseende och av olika ålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Gällersta 90:1	Örebro	Närke	Gällersta

AIS Nr
108

År
1997

Namn/plats
Fälöt

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Örebro

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Inför utbyggnaden av E18/E20 mellan Örebro och Arboga har UV Örebro genomfört en arkeologisk förundersökning av raä 189 i Glanshammar socken. Undersökningen är ett komplement till tidigare undersökningar av samma fornlämning, som undvikit då bebodda delar av fornlämningen. Det nu aktuella undersökningsområdet omfattar 1800 m2, på denna yta drogs sex schakt om 92 löpmeter. I schakten framkom ett dussin diffusa anläggningar i form av gropar och mörkfärgningar, dessa var som regel grunda och odistinkta och kunde ej dateras. Den undersökta ytan bedöms vara ett ytterområde till en förhistorisk(?) boplats.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 189:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
111

År
1997

Namn/plats
Husby

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
boplats, bytomt, gravfält

Datering, period
vendeltid, vikingatid, odaterat

Fynd
metallföremål (bl.a. guldgubbar och fibulor), gjutformar, slagg, ugnsväggar, keramik, bränd lera och lerklining, vävtyngder och /eller blästermunstycken, brynen, fragment av ben/hornföremål som kam och tärning, pärlor, brynen, handkvarnar, mm.

Beskrivning
En arkeologisk undersökning har genomförts som berör järnåldersboplatsen och gravfältet Husby, samt utkanten av Husby bytomt. Undersökningen var föranledda av ombyggnaden av E18/E20 mellan Arboga och Örebro. Vid utgrävningen framkom dels rikliga boplatslämningar och lämningar efter järnframställning, smide, bronsgjutning och hornhantverk och dels ett tidigkristet gravfält. Kulturlager med en största sammanlagd tjocklek om 0,6 meter fanns över stora delar av ytan. Bevaringsförhållanden för organiskt material var ställvis goda, i ett flertal stolphål kunde till exempel stolprester tillvaratas.

Boplatslämningar fanns över i stort sett hela det undersökta området. Bland dessa märks minst tio stolphus, ett flertal härdar, gropar och rännor, en flätverksklädd brunn, två trägolvsförsedda förrådsgropar samt en mindre ugn. Järnframställningen och olika typer av hantverk, framförallt metallhantverk, fanns väl representerat. Bland annat hittades två ässjor, lämningar efter en järnframställningsugn, en kupolugn som troligen använts för att bränna blästermunstycken/vävtyngder, en

kupolugn som använts vid bronsgjutning, gjutformar, samt spill efter hornhantverk. De flesta av dessa aktiviteter kan knytas till yngre järnålder, gjutformarna dateras preliminärt till 600 e.Kr.

Några påträffade lämningar kan eventuellt knytas till bytomten, däribland en smedja som varit uppförd på syll samt ett par mindre husgrunder, möjligen även dessa till hus som varit uppförda på syll. Smedjan dateras till medeltid eller nyare tid.

Gravarna låg samlade på en mindre åsrygg invid Överstaån, samtliga var orienterade i öst-västlig riktning. I sju av gravarna fanns mycket dåligt bevarade skelettrester, en grav innehöll en pärla och i två barngravar låg kistnitar kvar in situ. På den åsrygg där gravfältet var beläget fanns även flera längsgående kraftiga stensträngar som tolkats som lämningar efter hägnader, kanske någon form av pallisader, som hägnat in en monumentalt placerad hallbyggnad mitt på åsryggen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 33:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 185:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
142

År
1997

Namn/plats
Önnabo, Södra Björnfäll, Mariedamm

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplatser, gruvhål, skärpningar, torplämning, röjningsrösen

Datering, period
tidigneolitikum, järnålder, nyare tid

Fynd
trattbägarkeramik

Beskrivning
Inför en ombyggnad till dubbelspårig järnväg mellan Hallsberg och Mjölby har en arkeologisk utredning etapp 2, genomförts på delsträckan mellan Mariedamm i Lerbäcks socken och gränsen mot Östergötland. Syftet med utredningen var att fastställa statusen för de objekt som vid utredningens första etapp nämnts som möjliga fornlämningar.

Vid Mariedamm framkom en stenålders- och en järnåldersboplats (raä 456 respektive 457). Inom stenåldersboplatsen påträffades bland annat snörornerad trattbägarkeramik som kan dateras till tiden från omkring 4000 till 3300 f Kr. Vid Äskedalen, söder om Mariedamm, finns två områden med lämningar efter bergsbruket (gruvhål, skrotsten mm) som utgör fornlämning, RAÄ 437 och 440. Lämningarna är typiska representanter för den äldre småskaliga bergshantering som bedrivits inom Lerbäcks bergslag.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lerbäck 86:1	Örebro	Närke	Lerbäck
Lerbäck 437:1	Örebro	Närke	Lerbäck
Lerbäck 440:1	Örebro	Närke	Lerbäck
Lerbäck 456:1	Örebro	Närke	Lerbäck
Lerbäck 457:1	Örebro	Närke	Lerbäck

AIS Nr
106

År
1997

Namn/plats
Tidesta

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Johan Anund

Fornlämningskategori
boplats, bebyggelselämning, by/gårdstomt, odlingslämningar, färdväg

Datering, period
äldre bronsålder, romersk järnålder, vikingatid, tidig medeltid, högmedeltid, nyare tid

Fynd
förhistorisk keramik, yngre rödgodskeramik, järnföremål, bränd lera, porslin, slagg

Beskrivning
Ett parti av Tidesta gamla bytomt undersöktes med anledning av ombyggnad av väg E18/E20. Bytomten har varit övergiven sedan 1940-talet. Ett stort antal husgrunder var sedan tidigare kända men de flesta låg söder om undersökningsområdet, vilket saknade bebyggelse enligt den äldsta kända bytomtskartan.

Vid undersökningen påträffades cirka 200 anläggningar från äldre bronsålder till nyare tid. Den äldsta fasen representerades framförallt av kokgropar från ca 1400-1000 f.Kr. Sannolikt har området varit i kontinuerligt bruk sedan åtminstone romersk järnålder, även om funktionen kom att växla. Under högmedeltid fanns vad som tolkats som en gård på platsen. Tre till fyra hus dokumenterades, varav ett var försett med ugn. Denna bebyggelse övergavs under medeltiden. Från nyare tid fanns en välbevarad källarstugegrund med ugn.

Platsen karaktäriserades av några smala stenröjda odlingsytor, en stor mängd röjningsrösen samt ett antal stenmurar. Rösena hade sannolikt en lång tillkomsttid och kan ha påbörjats vid förhistorisk röjning. Flera

olika rösetyper konstaterades, även om de flesta uppvisade ett övre lager av skärvsten - sannolikt i sen tid sekundärdeponerad förhistorisk koksten. Även flera dräneringsanläggningar, vägar och stenmurar påträffades. De bildade delvis ett sammanhängande system. Stenmurarna bestod av en nedgrävd del (dränering), en tätlagd småstenspackning i markplanet och ett till två skift dagermur. Murarna härrörde troligen från den i historisk tid reglerade by - kanske från den eftermedeltida fasen då bebyggelsen hade dragits längre söderut på bytomten.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Glanshammar 170:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
153

År
1997

Namn/plats
Lilla Älterud

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
bronsålder, järnålder

Fynd
bränd lera

Beskrivning
I samband med ombyggnaden av E18/20 mellan Örebro och Arboga berörs delar av en förhistorisk boplats (raä194) vid Lilla Älterud. Under sommaren 1997 genomfördes därför en särskild arkeologisk undersökning av platsen. Det undersökta partiet av boplatsen låg norr om den nuvarande vägen. I västsluttande åkermark och på ett anslutande impediment påträffades ett åttiotal anläggningar, varav drygt hälften utgjordes av härdar och kokgropar. De senare typerna låg grupperade i mindre koncentrationer och mellan dessa fanns enstaka härdar. Över större delen av området noterades också ett flertal gropar. Den undersökta delen av boplatsen tolkas som ett område som främst utnyttjats för hushållssysslor, såsom tillagning av mat. I västsluttningen kunde också flera strandlinjer urskiljas i form av avsatser. Anläggningarna återfanns i första hand till dessa av sand dominerade ytor. Längre ned i sluttningen vidtog lera och dessa partier innehöll endast enstaka anläggningar. Inom boplatsområdet finns också recenta lämningar som kan knytas till dagens jordbruk samt det närbelägna och övergivna torpet Lilla Älterud.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 194:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
194

År
1997

Namn/plats
Råberga, Källtorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
röjningsröseområde

Datering, period
högmedeltid, sen medeltid, nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Särskild arkeologisk undersökning av två röjningsröseområden belägna på Råberga och Källtorps ägor. Undersökningen föranleddes av utvidgningen av terminalområdet vid Örebro-Bofors flygplats. Inom de båda fornlämningsområdena lokaliserades 42 röjningsrösen (varav 14 grävdes), en stenmur och en terasskant. Rösena låg tämligen spritt i terrängen men mindre ansamlingar kunde urskiljas. I en del fall var stenarna hopkastade runt eller intill ett markfast block. Rösena låg intill små, otydliga stenröjda ytor, cirka 5-7 meter stora. I södra delen av raä 65 fanns en mycket otydlig terrasskant med några röjningsrösen intill. Analyserna av kolproverna visar att områdena har brukats från 1200-talet till åtminstone 1700-talet e.Kr, med en tyngdpunkt på perioden 1200-1500 e.Kr. Med tanke på skogstäppornas ringa storlek har det sannolikt varit fråga om ett extensivt jordbruk som bruka benämnas hack- eller spadbruk.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Täby 48:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 65:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
195

År
1997

Namn/plats
Råberga

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm/Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
röjningsrösen

Datering, period
bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför en utbyggnad av terminalområdet vid Örebro-Bofors flygplats har en arkeologisk utredning genomförts då närområdet är rikt på fornlämningar. Före utredningen var endast ett område med röjningsrösen (raä 48:1) känt inom planområdet. I samband med utredningen påträffades ytterligare två områden med röjningsrösen (raä 48:2 och 65). Samtliga röjningsrösen är låga och flacka samt ger ett ålderdomligt intryck. De ska i första hand ses som representanter för svedje- och hackbruk samt åtföljande ängsbruk. Arkeologiska undersökningar av lämningar med anknytning till jordbruket har inom Råberga bys ägor gett dateringar till såväl historisk som förhistorisk tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Täby 48:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 48:2	Örebro	Närke	Täby
Täby 65:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
178

År
1997

Namn/plats
Myrö, Skräddartorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats, bebyggelselämning

Datering, period
odaterat, nyare tid

Fynd
spik, yngre rödgodskeramik, fajans, glas från fönster och buteljer, bössflinta, tegel, brända och obrända ben

Beskrivning
Med anledning av en stundande utbyggnad av E18/E20 genomfördes under försommaren 1997 en särskild arkeologisk undersökning av boplatslämningar vid Skräddartorp, raä 70, Rinkaby socken, Närke. Förutsättningarna för undersökningen ändrades i och med att exploateringsytan minskades kraftigt i förhållande till den ursprungligen beräknade.

Vid undersökningen påträffades ett kulturlager och därunder 5 anläggningar varav 2 stolphål, 1pinnhål och 2 nedgrävningar. Kulturlagret omfattade ca 185 m2 och innehöll bl. a. järnföremål då främst spik, yngre rödgods, fajans, glas från fönster och buteljer, bössflinta, tegel, brända och obrända ben. Bebyggelselämningarna kunde utifrån fynden i kulturlaget dateras till 1700-1800-tal. Lämningarna kan troligen sättas i samband med Skräddartorp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 70:1	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 70:2	Örebro	Närke	Rinkaby
Rinkaby 70:3	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
419

År
1997

Namn/plats
Aspa, Bro, Olshammar, Lind, Knåttorp, Stora Mön

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Mitt Örebro

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
yngre bronsålder, järnålder, medeltid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts av en kraftledningsgata mellan Askersund och Olshammar i Närke. Utredningsområdet sträcker sig från Lillhem väster om Askersund, via Bro och Aspa till Munksjös pappersmassefabrik, Aspabruk, i Olshammar. Sträckan är ungefär 16 kilometer lång och utredningsområdet har omfattat en 20 meter bred korridor.

Vid utredningen noterades 24 objekt, varav merparten bestod av boplatslägen. Sammanlagt påträffades tre fornlämningar i form av boplatser. De ligger vid Lind och Knåttorp i Askersunds socken (RAÄ 194 respektive 196) samt vid Stora Mön i Hammars socken (RAÄ 391). Stora delar av kraftledningsgatan löper genom Tivedens skogsområden och i dessa partier framkom inga fornlämningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Askersund 194:1	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
3

År
1997, 1998

Namn/plats
Skogsmossen

Typ av undersökning
forskningsundersökning

Ansvarig organisation
Institutionen för Arkeologi Uppsala Universitet

Ansvarig person
Fredrik Hallgren

Fornlämningskategori
boplats, offerplats

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
trattbägarkeramik, avslag av porfyrit, kvarts och flinta, yxor av prorfyrit, flinta och andra bergarter, malstenar, slipstenar, brända djurben

Beskrivning
Forskningsgrävning av boplats och offerkärr på trattbägarlokalen Skogsmossen. Delar av fornlämningen undersöktes 1995 i samband med anläggandet av Mälarbanan (järnväg). Vid den nu aktuella forskningsundersökningen grävdes den kvarvarande delen av offerkärrets södra ände och strandbrink, hela våtmarken är därmed undersökt. På boplatsen grävdes provgropar i skogsmark söder om den nyanlagda järnvägen, i åkermark norr om järnvägen genomfördes en noggrann ytinventering där det påträffade fyndmaterialet samlades in i rutor om 5 x 5 m. Fyndspridningen inom boplatsens olika delar antyder att fornlämningen hyser flera gårdlägen, antingen flera samtida hushåll eller oliktida faser av en regelbundet omlokaliserad gård.

Undersökningen gav ett rikt fyndmaterial som omfattar trattbägarkeramik, avfall från produktion av porfyrityxor, yxor av prorfyrit, flinta och andra bergarter, malstenar, slipstenar samt slagen kvarts och flinta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Fellingsbro 633:1	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
236

År
1997, 1998, 1998

Namn/plats
Brickebacken-Lindbacken

Typ av undersökning
antikvarisk kontroll

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström, Jenny Holm

Fornlämningskategori
bergshistorisk anläggning

Datering, period
nyare tid

Fynd
slagg, rödgods

Beskrivning
På grund av att Telia ämnade byta ut äldre kabel mot ny gjordes en undersökning i form av antikvarisk kontroll dels i ett område med högliknande lämningar, dels i anslutning till ett par slaggförekomster. I området med högliknande lämningar gjordes inga iakttagelser av antikvariskt intresse. Vid slaggförekomsterna kunde konstateras att den äldre kabeln passerade igenom en av dessa och att det något väster om kabeln fanns rester av dels träskoning av en åfåra, dels en knuttimrad konstruktion. Dessa lämningar bör vara resterna av Älgskogens hammarsmedja som skall ha varit i drift på 1600-talet. Timmerkonstruktionerna har sannolikt bevarats eftersom de vanligtvis ligger under vatten. Vid tillfället för den antikvariska kontrollen var vattenståndet i Svartån ovanligt lågt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 95:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 96:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 102:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 165:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 166:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 177:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
105

År
1998

Namn/plats
Husby

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder

Fynd
järnföremål, brons-smältor, pärla, del av kritpipa, vävtyngder, keramik, lerklining, bränd lera, degelfragment, järnslagg, brända och obrända ben

Beskrivning
Arkeologisk undersökning av järnåldersboplatsen Husby, föranledd av utbyggnaden av E18/E20 mellan Örebro och Arboga. Undersökningen var en fortsättning på den större utgrävning som berörde samma fornlämningskomplex föregående år (1997), och visade att boplatsen har en vidare utbredning söder om den nya motorvägen. Boplatslämningarna var spridda tämligen jämt över den undersökta ytan. Bland de intressantare objekten var en ovanlig typ av huskonstruktion med väggrännor. Det verkstadsområde som framkom vid föregående års utgrävning fortsatte in i den östra delen av den nu undersökta ytan, där framkom lämningar efter järnhantering såsom tre ässjor och ett skärvstenslager.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 33:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
107

År
1998

Namn/plats
Åsta

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
boplats, gårdstomt, tjärdal

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd
yngre rödgodskeramik, förhistorisk keramik bränd lera, ben, järnföremål, kritpipor

Beskrivning
Arkeologisk slutundersökning med anledning av ombyggnad av väg E18/E20. Undersökningen har berört en huslämning med preliminär datering till 1600-tal, sopgropar, hägnadsystem och en eventuell tjärdal. En äldre förhistorisk fas påvisas genom fynd av förhistorisk keramik.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 201:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
109

År
1998

Namn/plats
Eldvalla

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
vikingatid, nyare tid

Fynd
keramik (BII:4), kritpipsfragment och järnföremål

Beskrivning
Arkeologisk undersökning föranledd av omläggning av lokalväg vid Eldvalla gård i samband med bygget av E18/E20. Undersökningen berörde en bytomt och en förhistorisk boplats (raä 188 och 191, Glanshammar sn). Utgrävningarna är en fortsättning på undersökningar av samma objekt som inleddes föregående år.

Vid den nu aktuella undersökningen framkom stolphål, kokgropar och härdar som bedöms som förhistoriska, dessutom hittades ett antal gropar med tidighistoriska fynd. En av de återfunna härdarna har tolkats som rester efter ett spisfundament. Inga huskonstruktioner påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Glanshammar 188:1	Örebro	Närke	Glanshammar
Glanshammar 191:1	Örebro	Närke	Glanshammar

AIS Nr
251

År
1998

Namn/plats
kvarteret Köping-Hult

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
ben, keramik och trärester

Beskrivning
I samband med nybyggnation inom kvarteret Köping-Hult, Olaus Petri 3:25 i Örebro stad genomfördes en förundersökning på den aktuella tomten. Den totala exploateringsytan uppgick till 240 m2, inom denna tre stycken sökschakt. I schakten återfanns förutom kulturlager resterna efter en recent smedja. Lagerbilden var relativt enhetlig i samtliga schakt. Under ett cirka 1,8 meter tjockt lager av påfyllnadsmassor fanns ett 0,10 meter tjockt lager som representerade den ursprungliga marknivån, under detta fanns ett 0,30 meter tjockt lager av infiltrerad lera med ben, keramik och trärester, detta i sin tur vilade på orörd lera. Infiltrationslagret daterades till sent 1600-tal -1700-tal. Ett av schakten innehöll ett mer sammanhängande kulturlager som daterades till samma tidsperiod. I kulturlagret och infiltrationslagret hittades fyra stycken anläggningar i form av avfallsgropar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
176

År
1998

Namn/plats
Sund, Skogbo kapell

Typ av undersökning
forskningsundersökning

Ansvarig organisation
Örebro läns museum

Ansvarig person
Gun Nilsson

Fornlämningskategori
plats med tradition, boplats

Datering, period
mesolitikum, nyare tid

Fynd
svallat avslagsmaterial i flinta, kvarts, kvartsit, jaspis och annan bergart

Beskrivning
Arkeologisk forskningsundersökningen av fornlämning nr 37, belägen på åkermark tillhörande nuvarande gården Sund. Marken har brukats för gröda genom sekler. Enligt äldre kartmaterial (fr 1696,1749) kan konstateras att den äldre gården Sund varit anlagd på platsen. Gården flyttades under senare hälften av 1700-talet till sitt nuvarande läge. Sund omnämns dock redan på 1200-talet i ett testamente (DS 900). Gårdens dåtida läge är okänt. Projektets hypotes var att söka medeltida bebyggelselämningar vid 1600-tals gården, och sju schakt om vardera 2x2 meter anlades slumpmässigt inom gårdstomten.

Undersökningen påvisade inga medeltida anläggningar eller föremål. Däremot påträffades bearbetad och svallad flinta, kvarts, kvartsit, jaspis och annan bergart samt skörbränd sten. De påträffade artefakterna talar för en djupt liggande, överlagrad boplats som kan dateras till sen mesolitisk tid. På grund av ett ihållande regn som vattenfyllde schakten, trots omsorgsfull övertäckning, kunde inte slutundersökning genomföras i alla schakt. Schakten länspumpades vid flera tillfällen, men vattenfylldes på nytt såväl uppifrån som underifrån.

Undersökningen tvingades därför avbrytas en dag före beräknad tid.

Vid sidan av mesolitiska fynd påträffades även en del recenta föremål bl a spik, hästskosömmar av sentida snitt, del av kritpipa, märla påträffades och tillsammans med tegel och slagg får beståndet tillskrivas kategorin "sentida sopor". Träkol har tagits tillvara för C-14 analys.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Nysund 37:1	Örebro	Närke	Nysund

AIS Nr
70

År
1998

Namn/plats
Lind, Knåttorp, Stubbetorp, Stora Mon

Typ av undersökning
särskild undersökning (antikvarisk kontroll)

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder, medeltid

Fynd

Beskrivning
I samband med ombyggnad av en kraftledning mellan Askersund och Olshammar i Närke berördes tre boplatser, Lind (raä 194) och Knåttorp (raä 196) i Askersunds socken, samt Stora Mon (raä 391) i Hammars socken. Då markingreppen vid berörda stolplägen ytmässigt var av ringa art har arbetet bedrivits som en antikvarisk kontroll. Sammanlagt undersöktes ytor på 48 kvadratmeter och fem anläggningar (gropar) dokumenterades. Boplatserna vid Lind och Knåttorp kan preliminärt dateras till järnålder. Vid Stora Mon rymmer boplatsen medeltida inslag, men troligen även lämningar från både äldre och yngre perioder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Askersund 194:1	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 196:1	Örebro	Närke	Askersund
Hammar 391:1	Örebro	Närke	Hammar

AIS Nr
69

År
1998

Namn/plats
Linde och Näsby socknar

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, milstolpe, hålväg, bebyggelselämning

Datering, period
tidigneolitikum, mellanneolitikum, senneolitikum, högmedeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts inför av anläggandet av en spillvärmeledning från Frövifors till Lindesberg, en sträcka på 17 kilometer. Totalt noterades 34 objekt, varav merparten var boplatslägen. Vid Västra Vågartorp, Sjöängsfallet och Dalskogen framkom boplatser/bosättningar (raä 514, 513, 511, Linde sn). De två förstnämnda har daterats till medeltid respektive senmedeltid-efterreformatorisk tid. På Bullerberget, väster om Stora Lindesjön, ligger två hålvägar (raä 509:1, 510). Vid Lindesby tangerar utredningsområdets bytomten (raä 508). Norr och söder om Rya står vardera en milstolpe av gjutjärn (raä 20, 22). Samtliga dessa objekt utgör fast fornlämning och de är registrerade på Linde socken. Boplatsen/bosättningen vid Västra Vågartorp ligger i sockengräns och har därför också registrerats i Näsby socken (raä 66). På den södra sidan av Bullerberget påträffades en grop med stort inslag av träkol som daterats till senmedeltid-efterreformatorisk tid. Platsen utgör inte fast fornlämning men har registrerats i fornminnesregistret och där fått nummer raä 509:2. Utmed ledningssträckningen förekommer också en del kolbottnar, dvs. rester efter kolmilor, dessa utgör inte fornlämningar

men har ett kulturhistoriskt värde.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 522:1	Örebro	Västmanland	Linde
Näsby 66:1	Örebro	Västmanland	Linde
Näsby 69:1	Örebro	Västmanland	Näsby
Näsby 70:1	Örebro	Västmanland	Näsby
Linde 20:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 22:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 508:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 509:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 509:2	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 510:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 511:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 513:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 514:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 521:1	Örebro	Västmanland	Linde

AIS Nr
67

År
1998

Namn/plats
Örebro, Mosjö, Kumla

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
milsten, avrättningsplats, minnesmärke, boplats

Datering, period
tidigneolitikum, senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en planerad fjärrvärmedragning har en arkeologisk utredning utförts mellan Örebro och Kumla. Utredningsområdet är knappt 14 kilometer långt och 20 meter brett. Utredningen har visat att fjärrvärmeledningen i varierande omfattning kommer att beröra flera fornlämningar.

Inom Örebro stad berörs Örebros forna avrättningsplats vid Adolfsberg (raä 63), och en milsten vid Bonstorp (raä 62). I Mosjö socken passerar fjärrvärmeledningen minnesmärket Drottning Kristinas sten (raä 10), en förhistorisk boplats norr om Mosås (raä 54), en plats för en medeltida härd i höjd med Mosjö kyrka (raä 56), samt en förhistorisk boplats vid Krutbruket norr om Täljeån. Inom Kumla socken berörs en stenåldersboplats vid Säbylund (raä 156:3) och en boplats vid Smedstorp som har både förhistoriska och efterreformatoriska inslag (raä 170:1). Vidare förekommer flera vägbankar inom utredningsområdet, dessa utgör inte fornlämningar men har ändå ett visst kulturhistoriskt värde. I villaområdet Mariebergs dokumenterades ett kraftigt sot- och träkolsbemängt lager/grop som daterats till perioden

1420-1650, som dock inte bedöms vara en fornlämningen.

Linjeavsnittet mellan Södra Mos och Kumla fjärrvärmecentral berör huvudsakligen gatumark och har inte omfattats av utredningsgrävning då ledningssträckningen inte varit helt fastställd här. I anslutning till den aviserade linjesträckningen ligger den tidigneolitiska boplatsen Lövsta (raä 117, Kumla sn).

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Örebro 62:1	Örebro	Närke	Örebro
Örebro 63:1	Örebro	Närke	Örebro
Mosjö 10:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 53:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 54:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 55:1 (ej i FMIS)	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 56:1	Örebro	Närke	Mosjö
Kumla 117:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 156:3	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 170:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
66

År
1998

Namn/plats
Axberg, Hovsta, Kil och Nora socknar

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bytomt, gårdstomt, boplats, agrar lämning, röjningsröse, stenmur, fossil åkermark, färdväg, vägbank

Datering, period
mesolitikum, tidigneolitikum, förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Vägverket har för avsikt att bygga om Riksväg 60 mellan Lillån i Örebro kommun och Lilla Mon i Nora kommun, en sträcka på ungefär 19 kilometer. En arkeologisk utredning har genomförts i en 20 meter bred korridor på ömse sidor om vägen. Vid planerade trafikplatser med anslutande nya lokalvägar har ett upp till 800 meter brett avsnitt kontrollerats. Hela utredningsområdet är inventerat medan utredningsgrävningen bara har omfattat en begränsad del av detsamma. Vägsträckningen berör i söder det för Närke typiska slättlandskapet, som längre norrut övergår i Västmanlands Bergslag. Terrängen utgörs omväxlande av flack eller kuperad öppen åkermark som avbryts av större sammanhängande skogsområden. De senare dominerar det norra landskapsavsnittet.

Utredningen har visat på ett brett spektrum av olika lämningar från äldre stenålder och framåt. Merparten anknyter till bosättningar, jordbruk och kommunikationer. Flera by- och gårdstomter berörs och i anslutning till en del av dessa finns även förhistoriska boplatser. Detta visar på en kontinuitet i utnyttjandet av landskapet. Långa sträckor av

vägen går genom ett jordbrukslandskap som är brukat sedan förhistorisk tid. Här finns många agrara lämningar, såsom röjningsrösen, stenmurar och fossil åkermark i olika former. Utmed vägsträckningen ligger rester av ett äldre vägnät i form av färdvägar och vägbankar som är övergivna i sina ursprungliga trafikuppgifter. Dessa vägar kan delvis spåras i kartmaterial från 1600-talet, men vissa är förmodligen betydligt äldre.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 4:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 19:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 37:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 41:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 146:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 166:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 167:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 168:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 168:2	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 169:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 170:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 171:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 172:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 173:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 174:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 175:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 176:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 177:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 178:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 178:2	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 179:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 180:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 181:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 181:2	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 181:3	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 181:4	Örebro	Närke	Axberg

Axberg 182:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 183:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 184:1	Örebro	Närke	Axberg
Kil 201:1	Örebro	Närke	Kil
Axberg 184:2	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 184:3	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 185:1	Örebro	Närke	Axberg
Nora 639:1	Örebro	Närke	Axberg
Hovsta 2:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 25:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 25:2	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 26:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 27:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 28:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 29:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 29:2	Örebro	Närke	Axberg
Hovsta 30:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 31:1	Örebro	Närke	Hovsta
Nora 103:1	Örebro	Västmanland	Nora
Nora 103:2	Örebro	Västmanland	Nora
Nora 640:1	Örebro	Västmanland	Nora
Nora 641:1	Örebro	Västmanland	Nora
Nora 642:1	Örebro	Västmanland	Nora

AIS Nr
179

År
1998

Namn/plats
Ulriksberg

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
gravar, röjningsrösen, fydplatser

Datering, period
senneolitikum, äldre bronsålder, romersk järnålder, folkvandringstid, tidig medeltid, högmedeltid

Fynd
keramik, bränd lera, brända ben, flintskrapor, kvartsavslag, kvartsskrapa, malsten

Beskrivning
Arkeologisk slutundersökning med anledning av ny sträckning av väg 823 i anslutning till ombyggnaden av väg E18/E20. Undersökningen har berört en del av ett större område med gravar, röjningsrösen och röjda ytor. Det tiotal rösen som borttogs utgjordes av gravar från äldre järnålder och röjningsrösen från medeltid. Fyndmaterialet tyder även på aktiviteter från sten- och bronsålder i området.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 74:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
128

År
1998

Namn/plats
Hidinge-Lanna

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
område med röjningssten och osäkra stensättningar

Datering, period
äldre bronsålder, yngre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har utförts inför bygget av ett nytt bostadsområde i västra utkanten av Lanna i Närke. Vid utredningen registrerades flera osäkra stensättningar i anslutning till den tidigare kända stensättningen raä 11. Då detta terrängavsnitt inte har omfattats av utredningsgrävning betraktas området tills vidare som möjlig fornlämning. Utredningsområdet tangerar också Lanna bytomt (raä 80) vilken utgör fornlämning. Inom utredningsområdet förekommer dessutom ett flertal ansamlingar av röjningssten upplagd i olika formationer, såsom murar, rösen etc.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 11:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 80:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
144

År
1998

Namn/plats
Högby

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats, odlingslämningar

Datering, period
neolitikum, nyare tid

Fynd
kvarts

Beskrivning
Med anledning av omläggning av lokalväg invid E18/E20's nya dragning undersöktes fossil åkermark och delar av en tidigneolitisk boplats. Fornlämningen ligger på västsluttningen av en mindre ås mellan 40 och 42 möh. Undersökningen är ett komplement till undersökningar av samma fornlämningar tidigare samma och föregående år. I sluttningens övre del framkom en mindre mängd slagen kvarts och två stolphål. I sluttningens nedre del undersöktes ett odlingsröse och ett äldre ploglager.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 225:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 225:2	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
161

År
1998

Namn/plats
Södra Måle - Vedevåg

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
milstolpe, hammarområde, hyttområde, plats för härd, boplats, vägbank

Datering, period
järnålder, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför utbyggnad av fjärrvärmenät. Utredningsområdet har omfattat en 20 meter bred korridor utmed linjesträckningen. I området nordväst om Vedevåg påträffades en härd (raä 515) och en boplats (raä 516). Här finns också en vägbank (raä 517) som är övergiven i sin ursprungliga trafikuppgift. Vägbanken har ett stort kulturhistoriskt värde då den visar en del av det äldre kommunikationsnätet. Inne i Vedevågs samhälle berörs kulturlager vid Wedevåg hytta/hammare (raä 69) och Kvarnbacka bruk (raä 68). Båda platserna har skriftliga belägg från mitten av 1500-talet. Vid Vedevågs skola finns ett kraftigt skadat postament för en milstolpe (raä 64).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 64:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 68:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 69:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 515:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 516:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 517:1	Örebro	Västmanland	Linde

AIS Nr
154

År
1998

Namn/plats
Slyte

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, gränsrösen

Datering, period
senmesolitikum, tidigneolitikum

Fynd
slagen kvarts

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts.i ett område vid Slyte i Lillkyrka socken som avses tas i bruk för bergtäkt. Vid utredningen påträffades en stenåldersboplats (raä 218) som preliminärt kan dateras till övergången mellan äldre och yngre stenålder. Boplatsen ligger på en flack avsats nedan krön och på norra kanten av en större bergshöjd invid Bokärret. Utmed den fastighetsgräns, tillika gräns för utredningsområdet i öster, som sträcker sig från Ramstigen (väg 823) och norrut finns tre gränsrösen med resta stenar. De senare utgör ej fornlämning men är kulturhistoriskt intressanta och bör om möjligt bevaras.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 218:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
156

År
1998

Namn/plats
Stomskil

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Thomas Eriksson, Bo Annuswer

Fornlämningskategori
järnframställningsplats, gravar (rösen, stensättningar)

Datering, period
romersk järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av ombyggnaden av E18/E20 mellan Arboga och Örebro. Förundersökningen visade på en järnframställningsplats med minst en ugn och en gles slaggvarp inom ett ca 12 x 30 meter stort område. Därtill påträffades en möjlig fallsten och sex stora gropar med vallar (2,5 x 3 till 4 x 4 m) varav flera kan vara kolningsgropar. Ett 14C-prov på i slagg inneslutet kol har givit en datering till romersk järnålder. Hela produktionsområdet (70 x 30 m) ligger på östra delen av en moränplatå och på dess östsluttning, strax intill en bäck, helt inom det planlagda vägområdet.

Väster om järnframställningsplatsen konstaterades fyra väl avgränsade flata stenpackningar, delvis med vad som kan tolkas som kantkedjor. Det skulle kunna röra sig om röjningsrösen eller stensättningar. Om det rör sig om gravar kan de vara samtida med järnframställningen, dvs från romersk järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
158

År
1998

Namn/plats
Linde

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
hålväg

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Med anledning av kabeldragning genomförde Riksantikvarieämbetet, UV Bergslagen en slutundersökning av delar av en hålväg, Hålvägen sträckte sig från samhället Siggebohyttan till gruvområdet Siggebohyttgruvan öster om samhället. Hålvägen kallas kyrkvägen i folkmun då den ursprungligen leder till kyrkan i Lindesberg. Ett schakt, 2,80 x 0,40 meter och 0,40 meter djupt drogs genom fornlämningen för kabelnedläggning. Hålvägen som var u-formad saknade konstruktionsdetaljer.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 504:1	Örebro	Västmanland	Linde

AIS Nr
174

År
1998

Namn/plats
Striberg/Klacka-Lerberg

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
skrotstenshög, uppbyggd platå

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av vägbreddning av väg 764 mellan Striberg och Klacka-Lerberg genomförde Riksantikvarieämbetet, UV Bergslagen en slutundersökning av delar av två stycken skrotstenshögar. De båda högarna var belägna inom Kläcka gruvparksområde invid gruvhålen raä 606 och raä 607.

Skrotstenshögen invid raä 606 var flack 25 x 15 meter och kraftigt övertorvad. Den hade delvis använts som dumpningsplats för knytnävsstora stenar som inte kom från gruvbrytningen. Exploateringen sträckte sig ca 5 meter in i högen från öster. Ett schakt 25 x 1,40 m och 0,30-1,50 meter djupt drogs genom högen. Under ett 0,10 m tjockt torvlager fanns ett 0,10-1,40 meter tjockt lager av 0,10-0,50 meter stor sten, mestadels tillmakad skiffer. I botten fanns gul sand.

Högen invid raä 607 visade sig vid undersökningen vara en uppbyggd 32 x 10 m stor platå och inte en skrotstenshög. Ett schakt 8 x 2 m och 3 m djupt drogs i öst-västlig riktning. Under ett upp till 0,6 meter tjockt torvlager fanns ett 1,20-2,0 meter tjockt lager med 0,10-0,6 meter stor

sprängsten som vilade på ett 0,06 meter tjockt siltlager, under detta fanns blå lera.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Nora 606:1	Örebro	Västmanland	Nora
Nora 607:1	Örebro	Västmanland	Nora

AIS Nr
160

År
1998

Namn/plats
Linde

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
boplats, hyttområde, slagglager

Datering, period
odaterat, nyare tid

Fynd
slagg

Beskrivning
Arkeologisk slutundersökning i form av schaktövervakning. Undersökningen berörde ett eventuellt boplatsområde där ett fåtal oansenliga gropar med oklar datering påträffades. Vidare framkom husgrunder och kulturlager vid platsen för Wedevågs hytta och hammare, samt slagglager vid platsen för Kvarnbacka bruk.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Linde 68:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 69:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 516:1	Örebro	Västmanland	Linde

AIS Nr
180

År
1998

Namn/plats
Ulriksberg, Kränglan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
bebyggelselämningar

Datering, period
nyare tid

Fynd
järnföremål, främst av jordbrukskaraktär, keramik (BII), mynt och spik

Beskrivning
Med anledning av planerad ny vägsträckning för väg 823 mellan Örebro och Glanshammar genomfördes en arkeologisk undersökning av delar av en tidighistorisk bebyggelse, raä 76 i Rinkaby socken.

Ulriksbergs gård består idag dels av bevarad bebyggelse, dels av synliga bebyggelselämningar. Gården ligger som en enhet under Myrö gods i Rinkaby socken. Myrö utgör ett av ett flertal stora gods utmed Hjälmarens strand. Myrö (Mirjum) som namn finns belagt från år 1257. I 1690-talets kartmaterial används uttrycket "Ulriksbergs kungsladugård" för det aktuella undersökningsområdet som ligger i hagmark, nordost om dagens huvudbyggnad. Ursprungligen har på, eller vid platsen för Ulriksberg funnits en by vid namn Kränglan. Kränglan, eller "Kräklans skog" är känt från år 1454 då det omtalas i ett gåvobrev ställt till Vårfruklostret i Örebro. I mantalslängder från år 1613 redovisas fyra personer på Kränglan. Då Myrö blir sätesgård år 1631 lägger man Kränglan under sig.
Under reduktionsprocessen på 1680-talet, drogs stora delar av adelns jord in till kronan för att bryta högadelns makt. Det innebar för Myrös

del att Kränglan drogs in till kronan. På platsen upprättades en avelsgård ("kungsladugård") för Karl XIs räkning. Produktionsenheten fick namnet Ulrichsberg. År 1776 lyckades ägaren till Myrö gods göra ett byte med kronan så att Ulriksberg åter kom i godsets ägo.

De preliminära undersökningsresultaten visar att minst tre stora byggnader har funnits på platsen. De är cirka 20-26 meter långa och bildar tillsammans en kvadrat med öppning i norr. I byggnaderna kan byggnadsdetaljer som mellanväggar urskiljas. Genom området löpte en stensatt vägg och mellan byggnadsresterna fanns en gårdsplan belagd med sten. Alla byggnadsrester utgörs sannolikt av ladugårdar och magasin. Utöver kartering av byggnader och andra lämningar var syftet med den arkeologiska undersökningen att fastställa gårdens produktionsinriktning, främst med hjälp av osteologiska- och makrofossilanalyser.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Rinkaby 76:1	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
145

År
1998

Namn/plats
Högby

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm, Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplats, fossil åker

Datering, period
tidigneolitikum, nyare tid

Fynd
rödgodskeramik, del av gjutjärnsgryta, neolitisk keramik, kvarts, flinta, bergartsavslag, slipat avslag från bergartsyxa, kombinerad kancksten/överliggare till malsten

Beskrivning
Med anledning av ny dragning av väg E18/E20 mellan Arboga och Örebro undersöktes fossil åkermark och delar av en tidigneolitisk boplats. Fornlämningen låg på en mindre, nord-sydgående ås. Nivån var mellan 38 och 44 möh. Undersökningen var uppdelad i två ytor, en nordlig i själva vägsträckningen och en mindre, sydlig för omläggning av lokalväg.

I den östliga åssluttningen på norra ytan kunde välvda åkerparceller iakttas. Marken hade bearbetats ned till ca 20 cm djup. Odlingsrösen förekom dels strax intill parcellerna men även inom planare partier på åsens krön. På södra ytan fanns odlingsrösen endast i nedre delen av åssluttningen. Den fossila åkermarken dateras preliminärt till historisk tid.

Odlingsaktiviteterna har skadat de äldre lämningarna. Boplatsanläggningarna var få. Spridd skärvsten inom begränsade ytor markerar sannolikt den ungefärliga platsen för härdar. Även fyndmängden var liten. På norra ytan fanns en koncentration av främst

keramik samlad kring ett större stenblock. På södra ytan fanns en slagplats för kvarts. Boplatsen dateras utifrån keramiken till TN 1.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 58:2	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 225:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 225:2	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
146

År
1998

Namn/plats
Kärsta

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
boplats, bebyggelselämning, stenbrott

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, nyare tid

Fynd
rödgodskeramik, bränd lera, järnföremål, metallföremål, keramik (rödgods, fajans, porslin, stendgods) fragment av kritpipor, glas, brända och obrända ben.

Beskrivning
Arkeologisk undersökning föranledd av en planerad utbyggnad av E18/E20 mellan Örebro och Arboga. De tre fornlämningar som berördes var Kärsta sockenmagasin raä 160, den historiska boplatsen Kärstamalmen raä 183 och den förhistoriska boplatsen Kärsta raä 200.

Vid undersökningen av Kärsta sockenmagasin framkom ett flertal golvlager. Med hjälp av olika metoder kunde byggnadens anläggande tidsfästas till mitten av 1700-talet. Vid undersökningen av den historiska boplatsen framkom ett större kulturlager, men inga spår av tllhörande hus då det på den förmodade platsen fanns ett marmorbrott. Marmorbrottet får ses som en provbrytning som dateras till sekelskiftet 1800/1900. Kulturlagret kan utifrån fynden tidsbestämmas till 1600-och 1700-talet.

Undersökningen av det förhistoriska boplatsen visade att lämningarna var koncentrerade till den östra delen av fornlämningen. Området var kraftigt påverkat av sentida jordbruksaktiviteter som gjorde att strukturer var svåra att urskilja. Emellertid framkom ett treskeppigt

långhus med en bredd av ca 5 meter och en bevarad längd av ca l 0 meter. En hushållsugn påträffades i den östra delen av boplatsen. Troligen utgör den undersökta ytan en perifer del av en större boplats. Boplatsen kan preliminärt dateras till äldre järnålder med hjälp av kolprov.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lillkyrka 160:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 183:1	Örebro	Närke	Lillkyrka
Lillkyrka 200:1	Örebro	Närke	Lillkyrka

AIS Nr
232

År
1999

Namn/plats
Kyrkogatan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik, framförallt BII:4, fajans, spik, järnfragment och glas

Beskrivning
I samband med nedläggning av nya vatten- och avloppsledningar i Kyrkogatan, Örebro stad, genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Schaktningsövervakningen genomfördes på löpande räkning varvid arkeologisk översyn endast skedde efter der att de översta raseringslagren tagits bort.

I samband med tidigare arkeologiska undersökningar i kvarteret Prästgården, beläget öster om undersökningen i Kyrkogatan, framkom ett upp till 1,5 meter tjockt kulturlager som daterades till 1700-tal och framåt. I det 91 meter långa schaktet i Kyrkogatan fanns, under ett cirka l meter tjockt raseringlager, ett upptill 0,4 meter tjockt kulturlager av sandig silt innehållande tegel, ben, sot och kol. Lagret, som fanns i hela schaktet utom i ett 15 meter långt parti i mitten, har en samtida datering med kulturlagret i Prästgården. Inga konstruktioner påträffades i samband med schaktningarna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
234

År
1999

Namn/plats
kvarteret Brandstationen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför en nybyggnation inom kvarteret Brandstationen, som är beläget inom Örebro stads fornlämningsområde, genomfördes en förundersökning av den aktuella tomten. Den totala förundersökningsytan uppgick till 1100 kvm. Inom ytan drogs sju stycken sökschakt, mellan 3 och 11 meter långa. Samtliga schakt grävdes i botten då inga konstruktioner hittades. I den nordvästra delen av undersökningsområdet fanns inget av arkeologiskt intresse bevarat på grund av djupschaktning inför byggandet av den brandstation som tidigare legat på tomten. I den sydöstra delen fanns däremot bevarade kulturlager. Kulturlagren som var mellan 0,2-0,4 meter tjocka hade en varierande sammansättning med en datering till 1600-1700-tal. Det äldsta kulturlagret, vilket var ett homogent sandigt siltlager med ett finfördelat fyndmaterial, har förmodligen utgjorts av odlingsjord för kålgårdar eller annan stadsrelaterad odling.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
168

År
1999

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
boplats?

Datering, period
odaterat, nyare tid

Fynd
yngre rödgodskeramik

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av nedläggning av fjärrvärmeledning mellan Örebro och Kumla. Undersökningen har berört boplatsanläggningar av diffus karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 54:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
104

År
1999

Namn/plats
Torpaskog

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
äldre vägsträckning, gammal banvall, stenmur, plats för banvaktarstuga, stentäkt, vägsten, röjningsröse, gränsröse, järnvägsbro

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts med anledning av linjeomläggningen av Västra stambanan vid Finnerödja. Tidigare var tre rösen från bronsålder kända i anslutning till utredningsområdet. Utredningen visade framför allt på lämningar som tillkommit i samband med tidigare järnvägsbyggen, såsom gamla banvallar, stenmurar längs banan och platser för banvaktarstugor. Några agrara lämningar från historisk tid fanns också inom utredningsområdet. Fyra potentiella boplatslägen kunde avföras efter utredningsgrävning med maskin. [inga raä-nummer redovisade]

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej redovisade	Örebro	Västergötland	Finnerödja

AIS Nr
167

År
1999

Namn/plats
Krutbruket, Norra Mos, mfl

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplatser, plats för härd

Datering, period
tidigneolitikum, bronsålder, järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Kompletterande arkeologisk utredning inför utbyggnad av fjärrvärme mellan Örebro och Kumla. Utredningen har omfattat fem delavsnitt med en sammanlagd längd av cirka 2,5 kilometer. Utredningen visar att den nya linje¬sträckningen i varierande omfattning berör fornlämning. Inom Mosjö socken är det en plats med härdar (RAÄ 56), varav en har daterats till perioden 1430-1650.1 Kumla socken en stenåldersboplats (RAÄ 156:3) vid Säbylund samt en boplats vid Smedstorp (RAÄ 170:1) som både har förhistoriska och efterreformatoriska inslag.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 56:1	Örebro	Närke	Mosjö
Kumla 156:3	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 170:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
237

År
1999

Namn/plats
Örebro

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik BII:4, stengods, fajans, glas, mynt, kritpipor, spik, järnföremål

Beskrivning
En arkeologisk förundersökning genomfördes i kvarteret Tryckeriet, tomt 6 och 7, i Örebro i samband med ett planerat hotelbygge. Sex schakt grävdes, ett uppvisade rester av odling medan de övriga mot botten innehöll 0,2 - 0,3 m tjocka kulturlager som utifrån fyndmaterialet har daterats till perioden 1600-1700. Rester av en knuttimrad träkonstruktion påträffades i ett schakt medan ett annat innehöll en mycket vällagd och välbevarad kullerstensgata i närmast Ö-V riktning. I direkt anslutning till gatan fanns en husgrund med bevarad stensyll. I övrigt fanns i provundersökningsschakten diken, rester av träkonstruktioner och delar av stenläggningar eller stenpackningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
101

År
1999

Namn/plats
Nybble, Sparsta

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Göran Werthwein

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför dragning av VA-ledning i Fellingsbro. Inga förhistoriska lämningar påträffades. Däremot noterades historiska lämningar i form av två husgrunder samt två murar i ett skogsparti väster om Fellingsbro idrottsplats, dessa kommer inte att beröras av exploateringen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Örebro	Västmanland	Fellingsbro

AIS Nr
235

År
1999

Namn/plats
Almby, Östra Mark

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
bytomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods, järnföremål, kritpipsfragment

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av byggande av parkeringsplats. Vid undersökningen påträffades ett kulturlager från 1600-/1700-talet, enstaka spridda gropar samt en brunn.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 207:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
177

År
1999

Namn/plats
Östra Löa hyttebleck

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
hyttområde

Datering, period
nyare tid

Fynd
taktegel, järnföremål (axel, beslag, borr, kil, handredskap)

Beskrivning
I april 1999 rasade en kombinerad stöd- och grundmur i anslutning till masugnen vid Östra Löa hytta i Ramsbergs socken, Västmanland (raä 125). Platsen besiktigades 1999-05-28 av representanter från bland annat Länsstyrelsen i Örebro län, Löa hyttlag och Riksantikvarieämbetet UV Bergslagen. Det konstaterades då att ett cirka 12x4 meter stort område i anslutning till masugnsbyggnadens nordvästra del skulle komma att beröras av markingrepp i samband med renoveringen av den omkring 3,5 meter höga muren. Länsstyrelsen bedömde också att de aviserade markingreppen krävde en särskild arkeologisk undersökning i form av schaktkontroll. Den arkeologiska insatsen har bekostats av Länsstyrelsen i Örebro län. Undersökningens syfte var att dokumentera de kulturlager och konstruktioner som berördes av renoveringsarbetena samt att kontrollera om där fanns lämningar som anknöt till driften från föregångare till dagens anläggning.

Östra Löa hytta är unik genom att den fortfarande har ett fungerande hyttlag trots att järnproduktionen upphörde år 1907. De äldsta

uppgifterna om hyttan visar att den var i drift före år 1570. Hyttans nuvarande utformning hänför sig huvudsakligen till en ombyggnad år 1876. Under åren 1972 och 1973 renoverades anläggningen, varvid bland annat vissa rivna byggnader återuppfördes. Efter att masugnsbyggnaden förstärkts och vissa detaljer demonterats frilades delar av den aktuella muren med hjälp av grävmaskin. Då delar av stenmaterialet hade rasat in mot masugnen fick detta dras ut med hjälp av stroppar. Schaktningen innebar också att anslutande kulturlager, vilket var kraftigt slaggbemängt, avlägsnades.

Efter att det ursprungligen aviserade muravsnittet demonterats visade det sig även att anslutande parti under den aktuella byggnadskroppens östnordöstra hörn var rasbenäget och krävde renovering. En kompletterande murdemontering samt utschaktning genomfördes därför här. Efter samråd med länsstyrelsen har det skett utan arkeologisk kontroll.

Undersökningsområdet, förutom ovan nämnt parti, var cirka 10x4-5,5 meter (NÖ-SV) stort och omfattade en yta på ungefär 42 kvadratmeter. Schaktdjupet låg mellan 3-3,5 meter och utan att orörd mark nåddes. Den aktuella stenmuren var 2,5-3 meter bred i schaktets botten och drygt en meter vid marknivån. Muren föreföll att ha lagts om flera gånger och den var uppbyggd av 0,2-2 meter stora stenar (huggen eller obearbetad och i viss mån slaggsten). Kulturlagret som låg i anslutning till stenmuren kan närmast beskrivas som homogent, förutom att det översta skiktet hade ett betydande inslag av sotig mylla. I Övrigt bestod lagret av träkol, masugnsslagg, sten, enstaka fragment av taktegel och rikligt med järnföremål. Exempel på det senare är axel, beslag, borr, kil och handredskap samt stora plåtar. Samtliga fynd lämnades kvar på platsen. Kulturlagret och berörda delar av stenmuren kan preliminärt dateras till den sista perioden då hyttan var i drift, det vill säga åren 1876 till 1907.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ramsberg 125:1	Örebro	Västmanland	Ramsberg

AIS Nr
173

År
1999

Namn/plats
Born, Bondborn

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
hyttlämning, kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd
slagg, järnföremål, tegel

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av ombyggnad av elledningar. Vid undersökningen framkom kulturlager norr om Borns hytta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Nora 51:1	Örebro	Västmanland	Nora

AIS Nr
131

År
1999

Namn/plats
Krokborn, Krokbornsparken

Typ av undersökning
forskningsundersökning

Ansvarig organisation
Länsstyrelsen i Örebro län / Hällefors kommun

Ansvarig person
Sofia Andersson

Fornlämningskategori
folkpark, minnessten

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Forskningsundersökning av Krokbornsparken, sveriges äldsta folkpark. Parken började anläggas 1796 på initiativ av bergsrådet Detlof Heijkenskiöld, dåvarande ägaren av Hällefors bruk, som en folk- och nöjespark för befolkningen på orten. Som en del i planeringen att vårda och till viss del återställa delar inom Krokbornsparken utfördes under våren 1999 en mindre arkeologisk undersökning.

Ett syfte med undersökningen var att dokumentera de gångsystem som finns inom parken och för detta ändamål grävdes sex schakt. Undersökningen av gångarna visade på spår av två kronologiska faser, det påträffades inga spår av anlagd gångbeläggning. Ett annat undersökningsobjekt var den minnessten som rests över parkens anläggande. Ett tvärsnitt grävdes genom den kulle minnesstenen är placerad på, varvid det konstaterades att stenens nuvarande placering är sekundär (1920-tal). I äldre kartmaterial finns platsen för en karusell utmärkt, ett antal provgropar togs upp i detta område utan att finna några spår av någon konstruktion. I övrigt så innefattade undersökningen moment som inventering, kartering och

metalldetektorundersökning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hällefors 3:1	Örebro	Västmanland	Hällefors

AIS Nr
64

År
1999

Namn/plats
Finnerödja, Ramundeboda, Viby

Typ av undersökning
arkeologisk förstudie

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd

Beskrivning
UV Bergslagen utfört en arkeologisk förstudie inför en planerad om- och/eller nybyggnad av Europaväg 20 i Tiveden, förbifart Laxå, mellan Krögarefallet/Sandstubbetorp (Viby socken) i Hallsbergs kommun och länsgränsen mot Västra Götalands län (Finnerödja och Ramundeboda socknar) i Laxå kommun, Närke och Västergötland, Örebro län. Förstudiens syfte är att ge en översiktlig bild av områdets kända fornlämningsmiljö samt att visa på områden där ytterligare fornlämningar kan förväntas. Den har omfattat arkiv-, litteratur- och kartstudier samt en fältbesiktning. Förstudien ska ses som ett komplement till den under år 1998 och av VA-Projekt AB utförda förstudien för "Väg E20 vid Laxå".

Vägverket arbetar med tre linjealternativ, benämnda 0+, centrala och norr. Alternativ 0+ följer befintlig Europaväg 20 och är drygt 28 kilometer långt. Till detta alternativ hör också en väg mellan Skarbyholm och Stavåna. Det centrala alternativet är drygt 28 kilometer långt och ligger till stor del norr om samt parallellt med Västra stambanan. I öster är ett avsnitt mellan Stavåna och Krögarefallet som

ansluter alternativ norr och delvis alternativ 0+. I väster ansluter det centrala alternativet till alternativ 0+ och alternativ norr vid Trehörningsängen nordöst om Finnerödja och följer sedan befintlig Europaväg 20 mot gränsen till Västra Götalands län. Den del av det centrala alternativet som utgör ett separat avsnitt är knappt 14 kilometer långt. Alternativ norr är omkring 29 kilometer långt. Det är gemensamt med det centrala alternativet mellan Stavåna och Krögarefallet samt mellan Trehörningsängen och gränsen mot Västra Götalands län. Drygt 15 kilometer av det norra alternativet utgör en separat sträcka. Vid Ramundeboda, norr om Borasjön, står samtliga tre alternativ i förbindelse med varandra.

Inom aktuellt förstudieområde finns lämningar från förhistorisk tid och framåt. Stenåldern representeras av ett stort antal lösfynd, främst yxor. Från bronsåldern är det gravar i Finnerödja socken och en vid Hallebäcken funnen bronsyxa. Järnåldern företräds bland annat av domarringarna vid Ranängen (Finnerödja socken) och stockbåten från Mosjömossen (Ramundeboda socken). Under medeltid etableras en betydande verksamhet vid Ramundeboda med bland annat ett Antoniterkloster. Det senare far en efterföljare i Bodarne Krog. Under 1580-talet inleds en omfattande kolonisering i Tiveden som tar sin början i området mellan Skagern och Unden. På 1600-talet utvecklas genom Anders Boij ett mäktigt brukskomplex på Tiveden. När Västra stambanan byggs på 1860-talet förändras förutsättningarna radikalt för regionen och Laxå träder fram och övertar tätpositionen. Vad man inte får glömma är att det egentligen är vägen eller snarare förbindelsen genom Tiveden som är den viktigaste komponenten genom samtliga tidsperioder.
Vi har främst berört lämningar som är synliga ovan mark, men det finns förmodligen minst lika mycket, om inte mer, som ligger dolt därunder. Här tänker vi då i första hand på de förhistoriska boplatserna. Lösfynden annonserar att området bör rymma stenåldersboplatser. Gravarna skvallrar om bosättningar från brons- och järnåldern. Här vill vi poängtera att det finns förutsättningar för mycket tidiga bosättningar. I första hand kan tänkas att man från sydväst har följt landskapet längs den dåvarande kusten. Från yngre stenåldern och framåt har främst områdena med sandjord varit attraktiva för odling och bosättning.

Nedan redovisas de områden som ur arkeologisk synpunkt och utifrån tillgängligt material bedöms som särskilt intressanta.
•Området från Sandstubbetorp och österut till Krögarefallet i Viby socken utgör ett parti där man i första hand kan förvänta sig stenåldersboplatser. Indikationer finns också på att det kan förekomma agrara lämningar så som röjningsrösen.
•Området vid Ramundeboda och Borasjön domineras av den medeltida klosterruinen, men förutsättningarna för äldre (förhistoriska) och i viss mån yngre lämningar är goda. Även anslutande delar av Finnerödja socken hör till detta parti.
•Området kring sjön Stora Välevattnet bedöms ha goda förutsättningar

för att i första hand rymma stenåldersboplatser. Här kan man också tänka sig järnframställningsplatser.
•Området i Finnerödjadalen uppvisar det största antalet redan kända fornlämningar jämfört med övriga avsnitt. Läget vid den långsträckta dalgången mellan sjöarna Skagern och Unden har varit optimalt ur bosättningssynpunkt
från stenåldern och framåt.
•Området kring Hansatorp, Mossebo, Mosstorp och Vallsjöbol ansluter till Finnerödjadalen och har goda lägen för i första hand stenåldersboplatser.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej redovisade	Örebro	Västergötland	Finnerödja
ej redovisade	Örebro	Närke	Viby

AIS Nr
65

År
1999

Namn/plats
Södra Mos - Täljeån

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum, mellanneolitikum, medeltid, nyare tid.

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har genomförts längs Kumla/Mosjöåsen, med anledning av en ombyggnad av järnvägen mellan Örebro - Hallsberg och därmed förknippade förändringar av det lokala vägnätet. Utredningen har omfattar en cirka 80-390 meter brett område utmed en drygt 4,7 kilometer lång sträcka. Sedan tidigare fanns det noterat en tidigneolitisk boplats vid Säbylund (raä 156:1-3, Kumla sn), och en boplats med lämningar från såväl neolitikum, brons- och järnålder vid Smedstorp (raä 170:1, Kumla sn). Inom den senare fornlämningen förekommer också lämningar som kan kopplas till Smedstorps gårdstomt (raä 170:2) vilken har belägg sedan 1600-talet. Utredningsgrävningen visade att de båda fornlämningarna har en större utbredning än vad som tidigare var känt. Mellan Rosendal och Sjönäs påträffades en grupp medeltida anläggningar, bl.a. en härd daterad till 1220-1420 AD (raä 57, Mosjö sn).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 156:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 156:2	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 156:3	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 170:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 170:2	Örebro	Närke	Kumla
Mosjö 57:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
172

År
1999

Namn/plats
Pershyttan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
hytta, kulturlager, husgrund?, slaggvarp

Datering, period
nyare tid

Fynd
slagg, järnföremål

Beskrivning
Särskild arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning med anledning av att hyttmiljön ska bevaras som en turistattraktion. Undersökningen har berört kulturlager och en eventuell husgrund med trolig datering till sent 1800-tal/1900-tal. Även en äldre kulturlagerrest fanns bevarad.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Nora 60:1	Örebro	Västmanland	Nora

AIS Nr
136

År
1999

Namn/plats
Smedstorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
boplats, brunn, slaggförekomst

Datering, period
neolitikum, nyare tid, odaterat

Fynd
flinta, kvarts, förhistorisk keramik, rödgodskeramik, tegel, järnföremål, slagg, ben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av dragning av fjärrvärmeledning mellan Örebro och Kumla. Undersökningen har berört kulturlager och anläggningar från en neolitisk boplats och kulturlager och anläggningar från 1600-1700 talet. Dessutom framkom flera anläggningar som ännu inte daterats.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 170:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
80

År
1999

Namn/plats
Ekeby-Almby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
bebyggelselämningar, tegelugn(?)

Datering, period
högmedeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd
tegel

Beskrivning
Inför byggnation av bostadsområde inventerades ett åkerparti och ett högre beläget skogsparti. I skogen påträffades en husgrund på gränsen till utredningsområdet. På åkern fanns en lämplig boplatsyta belägen cirka 25-30 meter över havet, vid utredningsgrävning påträffades inte några äldre bosättningsspår, men väl lämningar från historisk tid. Bland de senare märks en större tegel- och stenfylld grop med kraftigt brända kanter, möjligen en tegelugn, som kan ses i sammanhang med den närbelägna Ekeby bytomt. [Inget raä nummer]

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
inget raä nummer	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
137

År
1999

Namn/plats
Säbylund

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplats, grav

Datering, period
tidigneolitikum, romersk järnålder

Fynd
slagen kvarts, slagen flinta, keramik, brända ben, kamfragment

Beskrivning
[gemensam beskrivning för AiS 137, förundersökning, och AiS 138, särskild arkeologisk undersökning]
Med anledning av planerad fjärrvärmeledning mellan Örebro och Kumla har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning och undersökning av stenåldersboplatsen raä 156:3 vid Säbylund i Kumla socken, Närke. Det undersökta området ligger ca 100 m sydväst om den tidigare kända boplatsen raä 156:1 och registrerades i samband med en utredningen inför fjärrvärmebygget. Ledningsdragningen försköts något mot väster, intill Mosåsvägen, då kostnaden för arkeologin inom den ursprungliga sträckningen uppfattades som för hög. Det förundersökta området sträcker sig 150 m längs Mosåsvägen och 50 m i nordväst-sydöstlig riktning söder om infartsvägen mot Säbylund. Området var stört av grus- och torvtäkt samt industribebyggelse.

Resultaten från undersökningarna visade på en slagplats för kvarts, då rikligt med slagen kvarts påträffades inom ett samlat område. Vidare framkom en kokgrop och i anslutning till denna skärvsten inom ett ca 3x3 m stort område. Delar av den avbanade ytan var störd av tidigare

schaktningar. Stenålderslämningarna dateras preliminärt, med hänvisning till tidigare gjorda fynd inom raä 156:1, till tidigneolitikum.

Intill Mosåsvägen påträffades kvarts och enstaka brända ben inom ett område med mer sten än vad den nästan stenfria sanden i övrigt uppvisade. Benen tillhörde en grav från järnålder utan stenfyllning men markerad med en låg kantkedja. Intill benen hittades också några kamfragment. Graven dateras preliminärt till romersk järnålder genom den glesa kantkedjan och de tvättade benen.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Kumla 156:3	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
138

År
1999

Namn/plats
Säbylund

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplats, grav

Datering, period
tidigneolitikum, romersk järnålder

Fynd
slagen kvarts, slagen flinta, keramik, brända ben, kamfragment

Beskrivning
[gemensam beskrivning för AiS 137, förundersökning, och AiS 138, särskild arkeologisk undersökning]
Med anledning av planerad fjärrvärmeledning mellan Örebro och Kumla har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning och undersökning av stenåldersboplatsen raä 156:3 vid Säbylund i Kumla socken, Närke. Det undersökta området ligger ca 100 m sydväst om den tidigare kända boplatsen raä 156:1 och registrerades i samband med en utredningen inför fjärrvärmebygget. Ledningsdragningen försköts något mot väster, intill Mosåsvägen, då kostnaden för arkeologin inom den ursprungliga sträckningen uppfattades som för hög. Det förundersökta området sträcker sig 150 m längs Mosåsvägen och 50 m i nordväst-sydöstlig riktning söder om infartsvägen mot Säbylund. Området var stört av grus- och torvtäkt samt industribebyggelse.

Resultaten från undersökningarna visade på en slagplats för kvarts, då rikligt med slagen kvarts påträffades inom ett samlat område. Vidare framkom en kokgrop och i anslutning till denna skärvsten inom ett ca 3x3 m stort område. Delar av den avbanade ytan var störd av tidigare

schaktningar. Stenålderslämningarna dateras preliminärt, med hänvisning till tidigare gjorda fynd inom raä 156:1, till tidigneolitikum.

Intill Mosåsvägen påträffades kvarts och enstaka brända ben inom ett område med mer sten än vad den nästan stenfria sanden i övrigt uppvisade. Benen tillhörde en grav från järnålder utan stenfyllning men markerad med en låg kantkedja. Intill benen hittades också några kamfragment. Graven dateras preliminärt till romersk järnålder genom den glesa kantkedjan och de tvättade benen.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Kumla 156:3	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
139

År
1999

Namn/plats
Hagagatan/Hammargatan, Lövsta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum

Fynd
keramik, flintskrapa, slagen flinta, slagen bergart, brända ben

Beskrivning
I samband med anläggande av fjärrvärme mellan Kumla och Örebro gjordes en förundersökning i form av schaktningsövervakning där fjärrvärmekulverten passerade intill Lövstaboplatsen. Längs en 40 m lång sträcka framkom fläckvis ett upp till 0,1 meter tjockt kulturlager som innehöll keramik, flinta och brända ben. En anläggning, en grop med rikligt med keramik, påträffades också.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 117:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
140

År
1999

Namn/plats
Norra Mos

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplatser, härdar, stensättning?

Datering, period
bronsålder, järnålder, nyare tid

Fynd
keramik

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför anläggandet av ett nytt industriområde vid Norra Mos strax norr om Kumla tätort. Utredningsområdet har en storlek av 34 hektar, det ligger på krönet och västsluttningen av den fornlämningsrika Kumlaåsen och består huvudsakligen av åkermark. Utredning har påvisat två förhistoriska boplatser (raä 173, 175), ett par härdar (raä 174) samt en möjlig grav (raä 176) i form av en osäker stensättning. Vid den ena boplatsen (raä 175) påträffades keramik som preliminärt kan dateras till järnålder. Vidare noterades ett område med fossil åkermark, samt banvallen efter Mossbanan som gick mellan Ekebymossen och Kumla ångkvarn. De båda senare objekten är inte att betrakta som fornlämning men utgör viktiga komponenter i kulturmiljön. Utredningsområdet rymmer också olika former av röjningssten som direkt kan relateras till aktiviteter inom jordbruket.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 173:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 175:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 176:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 174:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
12

År
1999

Namn/plats
Örebro län (10 socknar)

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplatslägen, agrara lämningar, röjningsrösen, stenmurar, stenröjda ytor, terrasseringar, åkerhak, gravar, bebyggelselämningar, gruvhål, skärpningar, stenbrott, täkte, kolbottnar, brukningsväg, färdväg, trefaldighetskälla, avrättningsplats

Datering, period
äldre bronsålder, yngre bronsålder, äldre järnålder, yngre järnålder, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Banverket Mellersta Banregionen har byggt en ny matarledning mellan Ockelbo i Gästrikland och Östansjö i Närke. Sträckan genom Örebro län är omkring elva mil lång och följer till stor del befintliga kraftledningsgator. Länsstyrelsen i Örebro län valde ut sex delsträckor på sammanlagt cirka 6,3 mil för arkeologisk utredning, etapp I, omfattande arkiv- och kartstudier samt fältinventering. Utredningsområdenas bredd fastställdes till 30 meter vid parallellgång med befintliga ledningar respektive 40 meter vid frigång. I Närke berörs Hallsbergs (Viby socken), Kumla (Hardemo socken), Lekebergs (Hackvads och Kräcklinge socknar) samt Örebro kommuner (Kils, Tysslinge och Vintrosa socknar). I Västmanland är det Lindesbergs (Linde och Ramsbergs socknar), Ljusnarsbergs (Ljusnarsbergs socken) samt Nora kommuner (Nora socken).

Delsträckorna är norrifrån räknat:
- Hånkabacken/Korslångsvik
- Hartorp
- Danshyttan - Nyhyttan

• Mårdshyttan - Södra Brunnsjön
• Kvarnberget - Skymhyttan
• Klockhammar - Nälön - Östansjö

Riksantikvarieämbetet UV Bergslagen genomförde merparten av utredningsuppdragets första etapp under augusti år 1999. Senare under hösten var det meningen att ett urval av de vid den första etappen noterade objekten skulle omfattas av utredningsgrävning (etapp II). Detta moment kom att bli föremål för en långdragen förhandling mellan Banverket Mellersta Banregionen och Länsstyrelsen i Örebro län. De senare fattade ett beslut i frågan under januari år 2002 och som innebar att utredningens andra etapp i huvudsak utgick. Utredningens syfte är primärt "att orientera om de platser och områden, som kan kräva antikvariska hänsyn vid arbeten som påverkar mark vid och kring matarledningen" (länsstyrelsens skrivelse daterad 2001-12-14 och med diarienummer 220-08965-1999). Till den andra etappen hörde också att Riksantikvarieämbetet UV Bergslagen till Banverket Mellersta Banregionen samt dennes entreprenörer skulle ge information samt rådgivning för skogliga åtgärder i anslutning till fornlämningar och andra kulturhistoriskt känsliga miljöer. Detta arbete utfördes under hösten år 1999.

När matarledningen byggdes kom en cirka 400 meter lång sträcka strax norr om Tälle transformatorstation, Östansjö, att få ett nytt läge utifrån vad som från början aviserats. Den nya sträckan har inte omfattats av arkeologisk utredning.

Matarledningen berör två landskapstyper i form av bergslag och bondebygd. På grund av det stora antalet objekt ges här ingen närmare redogörelse av de enskilda komponenterna. Många objekt ingår också i kombinationer med olika typer av lämningar och/eller boplatslägen.

De lämningar som påträffats utmed linjesträckningen kan delas in i tematiska block vilka främst anknyter till det agrara landskapet, förhistoriska gravar, möjliga förhistoriska boplatslägen, bebyggelselämningar, bergsbruket och kommunikation. Räknat i antal objekt dominerar boplatslägena följt av de agrara lämningarna och tätt därpå kommer det bergshistoriska inslaget. Det agrara landskapet representeras främst av grupper och områden med röjningsrösen av skiftande karaktär. Här kan också andra komponenter förekomma såsom stenmurar, stenröjda ytor, terrasseringar och åkerhak. Röjningsrösena finns utmed hela sträckan, men förekommer mer frekvent i Närkedelen. De ligger genomgående i skog eller hagmark. Flertalet har i detta skede bedömts som möjlig fornlämning och delvis noterats i Fornminnesregistret. För att fastställa antikvarisk status krävs fortsatta fältstudier. Ett område i Hardemo socken har registrerats som fornlämning med ett selektivt perspektiv.

Förhistoriska gravar finns dels som gravfält (RAÄ 15 i Vintrosa socken och vid Ånnebrunn, RAÄ 133, i Viby socken), dels som till synes

ensamliggande konstruktioner (RAÄ 134 i Viby socken och RAÄ 60:1 i Tysslinge socken). Den förra utgörs av en stensättning, den senare av en domarring som ingår i gravfältsmiljön vid Ånnebrunn. Gravarna representerar såväl brons- som järnåldern, men med en övervikt för den senare perioden. Till detta kan föras uppgifter om en borttagen stensättning (RAÄ 23 i Kräcklinge socken), där kan det finnas rester kvar under mark.

Förhistoriska boplatslägen finns på samtliga linjeavsnitt utom det vid Hånkabacken/Korslångsvik samt mellan Mårdshyttan och Södra Brunnsjön. Boplatslägena ska betraktas som en indikation på att där kan finnas fornlämningar. Urvalet bygger på landskapets topografi satt i relation till den kända fornlämningsmiljön, eventuella lösfynd av artefakter samt tidigare erfarenheter från liknande miljöer. Tidsmässigt omfattar det platser som bedöms kunna rymma lämningar från äldre stenålder och fram till medeltid.

Bebyggelselämningarna är av betydligt yngre datum och kan åtminstone delvis hänföras till 1800-talet utifrån studerat historiskt kartmaterial. Flera av platserna kan naturligtvis ha varit bebyggda eller på annat sätt utnyttjade tidigare. Objekten återfinns såväl i jordbrukslandskapet som i bergslagsregionen.

Lämningarna efter bergsbruket och till detta knutna näringar utgörs bland annat av gruvhål, skärpningar, stenbrott och olika typer av täkter samt kolbottnar, det vill säga rester efter kolmilor. Flertalet har tagits upp som möjlig fornlämning eller kulturhistoriskt intressant objekt. Matarledningen berör direkt lämningarna efter Nyhyttan i Linde socken och där är hyttområdet registrerat som fornlämning (RAÄ 137). Kolbottnarna är vanligen rester av resmilor och har bedömts som kulturhistoriskt intressanta objekt. Vid Hånkabacken/Korslångsvik samt vid Tälle finns det lämningar efter vardera en liggmila, det vill säga resmilans föregångare. Den förstnämnda har tillsvidare fått status som möjlig fornlämning (RAÄ 704). I anslutning till kolbottnarna vid Bromsjöbodar i Linde socken ligger det även rester av en kolarkoja.

Blocket relaterat till kommunikation är i omfång relativt sparsamt jämfört med övriga. Hit kan föras en brukningsväg samt en färdväg (RAÄ 80). Den senare ingår som en del i den forna huvudvägen mellan Karlskoga och Örebro, vilken i aktuellt avsnitt är att betrakta som fornlämning med ett selektivt perspektiv. Förutom dessa finns andra kommunikationsrelaterade lämningar omnämnda i rapporten, men utan att de har behandlats som enskilda objekt. Exempel på de senare är en vinterväg och banvallar till två nedlagda järnvägar.

Vidare kan exempelvis nämnas en trefaldighetskälla, Herrekällan (RÅA 176), i Linde socken samt uppgifter om en avrättningsplats (RÅA 130) i Viby socken.

Förutom vad som nämns i rapporten finns det ett flertal röjningsrösen,

stenmurar och andra ansamlingar med röjningssten. De utgör inte fornlämning men ingår som komponenter i kulturmiljön och kan omfattas av olika former av lagskydd.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hardemo 144:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 145:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 146:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 147:1	Örebro	Närke	Hardemo
Kil 67:1	Örebro	Närke	Kil
Kil 174:1	Örebro	Närke	Kil
Kräcklinge 23:1	Örebro	Närke	Kräcklinge
Linde 130:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 137:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 176:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 380:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 596:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 597:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 598:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 599:1	Örebro	Västmanland	Linde
Linde 600:1	Örebro	Västmanland	Linde
Ljusnarsberg 684:1	Örebro	Västmanland	Ljusnarsberg
Ljusnarsberg 704:1	Örebro	Västmanland	Ljusnarsberg
Nora 429:1	Örebro	Västmanland	Nora
Tysslinge 18:1	Örebro	Närke	Tysslinge
Tysslinge 60:1	Örebro	Närke	Tysslinge
Tysslinge 60:2	Örebro	Närke	Tysslinge
Tysslinge 78:1	Örebro	Närke	Tysslinge
Tysslinge 77:1	Örebro	Närke	Tysslinge
Viby 130:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 133:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 134:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 196:1	Örebro	Närke	Viby

Viby 246:1	Örebro	Närke	Viby
Viby 247:1	Örebro	Närke	Viby
Vintrosa 15:1	Örebro	Närke	Vintrosa
Vintrosa 74:1	Örebro	Närke	Vintrosa
Vintrosa 80:1	Örebro	Närke	Vintrosa
Vintrosa 81:1	Örebro	Närke	Vintrosa
Linde 166:1	Örebro	Västmanland	Linde
Ramsberg 290:1	Örebro	Västmanland	Ramsberg
Hardemo 143:1	Örebro	Närke	Hardemo

AIS Nr
90

År
1999, 2000

Namn/plats
Axbergs Åby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Mathias Bäck, Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum, yngre bronsålder, förromersk järnålder

Fynd
kvarts, keramik (rödgods)

Beskrivning
En förundersökning har utförts med anledning av en breddning av riksväg 60. Undersökningsytan är belägen på åkermark, 40-50 meter över havet, och utgör en del av ett område med förhistoriska boplatslämningar öster om och delvis i anslutning till Åby medeltida bytomt. Vid undersökningen grävdes ett 1250 m2 stort schakt varvid ett fåtal härdar, gropar och stolphål framkom, 'fyndförande lager' saknades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 168:2	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
35

År
2000

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder, nyare tid

Fynd
keramik, glas, flinta, bränd lera, järn, trä, ben, bergartsavslag

Beskrivning
Med anledning av ett industribygge utfördes en arkeologisk undersökning av raä 51. Undersökningsområdet låg på en svag förhöjning i åkermark. Sammanlagt påträffades 95 olika anläggningar av boplatskaraktär, framför allt stolphål men även gropar, sotfläckar, härdar, kulturlager, odlingslager samt en grop. En härd och ett stolphål har 14C-daterats till romersk järnålder/folkvandringstid. En brunn med omgivande kulturlager har genom fyndmaterial daterats till 1600-1700-tal. De äldre delarna av raä 51 utgör ett utmarksområde till en större järnåldersboplats, möjligen en slags järnålderstida 'torpbebyggelse'. Även under 1600-talet verkar området ha tagits i anspråk för en torpbebyggelse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 51:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
8

År
2000

Namn/plats
Gottsätter, Dammsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
slaggförekomst (kalkstensslagg)

Datering, period
Nyare tid

Fynd
kalkstensslagg

Beskrivning
I samband med utbyggnad av riksväg 60 (nuvarande riksväg 50) mellan Lillån och Axbergshammar undersöktes ett "slaggflak" i åkermark vid Dammsätter. Analyser av slaggflaket visade på ett innehåll av kalksten, stenkol och andra mineraler, vilket tyder på att det handlar om en restprodukt efter kalkbränning. Flaket hade en oval form och var cirka 1,30 x 1,50 meter stort, tjockleken var 0,10 meter. Det fanns inga spår efter någon konstruktion i närheten av slaggen. Kalkbränning har förekommit i närområdet under 1900-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 172:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
36

År
2000

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum, högmedeltid, nyare tid

Fynd
kvartsavslag, kritpipa

Beskrivning
En arkeologisk slutundersökning har utförts av södra delen av raä 50:2, med anledning av ett industribygge. Undersökningsområdet låg i åkermark, på och i anslutning till en svag förhöjning. Totalt påträffades 119 anläggningar av boplatskaraktär, men inga konstruktioner kunde identifieras. Bland anläggningarna utmärkte sig två rännor med färgningar efter stolpar, den ena rännan är 14C-daterad till tidigneolitikum. I en av rännorna påträffades ett kvartsavslag. Rännor av samma typ påträffades vid utgrävningen av den närliggande fornlämningen raä 52. Ett stråk av sotfläckar kan vara rester av en hägnad i nord-sydlig sträckning. En härd är 14C-daterad till medeltid, i en grop påträffades en kritpipa. Ytan utgör sannolikt en del av en eller flera boplatser som fortsätter öster om befintlig järnväg. [*På blanketten Anmälan av utförd arkeologisk undersökning benämns boplatsen omväxlande raä 50, raä 51, raä 52. Av allt att döma rör det sig om raä 50:2].

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 50:2	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
37

År
2000

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigneolitikum, mellanneolitikum, senneolitikum, järnålder, tidigmedeltid, senmedeltid, nyare tid, odaterat

Fynd
keramik

Beskrivning
Med anledning av industribygge utfördes en arkeologisk slutundersökning av södra delen av raä 52. Undersökningsområdet låg i åkermark, på och i anslutning till en svag förhöjning. Totalt påträffades 1864 anläggningar, framför allt stolphål men också gropar, härdar, diken, rännor samt fossil åkermark. Lämningarna spänner över en lång tid, närmare bestämt från stenålder fram till historisk tid. Neolitikum finns representerad i form av huslämningar, kokgropar och några märkliga rännor med stolphål. Rännorna är 14C-daterade till tidigneolitikum och bildar tillsammans med de tidigneolitiska huslämningarna en spännande struktur.

I ett kulturlager hittades keramik som är daterad till skiftet mellan bronsålder och järnålder. Genom lämningar efter en röjningsfas - som tolkats inleda den äldre järnåldersbosättningen - tror vi att denna bosättning etablerades så tidigt som vid övergången mellan yngre bronsålder och äldre järnålder. Från romartid/folkvandringstid finns ett hus och ett antal 14C-dateringar. Över hela raä 52 sträckte sig ett flertal diken som är rester av bandparceller. Dateringen av dessa är något

problematisk men de ingår troligen i en struktur tillsammans med huslämningar från tidigmedeltid respektive senmedeltid/nyare tid. Området har inte erbjudit förstklassiga bosättningslägen utan har sannolikt använts vid expansiva skeden eller för tillfälliga bosättningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
7

År
2000

Namn/plats
Seltorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
järnålder, medeltid

Fynd
förvaringslår

Beskrivning
I samband med utbyggnad av riksväg 60 (nuvarande riksväg 50) mellan Lillån och Axbergshammar undersöktes en förhistorisk boplats (raä 177) vid Seltorp. Undersökningen påvisade spridda boplatsspår i form av stolphål, härdar, gropar och rännor, lämningar som dateras till perioden förromersk järnålder - vikingatid. Det gick inte att urskilja några huskonstruktioner. Vid sidan av förhistoriska lämningar påträffades bottendelen till vad som förmodas vara en förvaringslår från medeltid. Förvaringslåren var fylld med sot och träkol, den har av allt att döma stått inuti en byggnad vars grundstenar plockats bort ur åkern.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 177:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
3052

År
2000

Namn/plats
Kvarteret Lekvattnet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Mathias Bäck

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik, brända ben, bränd lera, bränd flinta

Beskrivning
Med anledning av bostadsbebyggelse utfördes en förundersökning. Vid undersökningen påträffades delar av bebyggelse från laga skiftets tid (ca 1845). Förutom detta fanns en husgrund som ej finns med i skiftesmaterialet men som preliminärt kan dateras till 1800-tal. Vidare påträffades ett hus med stora mängder keramik vilket daterar byggnadens anläggningstid till 1600-talets första hälft/mitt. Ett skärvstensflak med fynd av brända ben, bränd lera, bränd flinta antyder förhistorisk aktivitet på platsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 160:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
93

År
2000

Namn/plats
Axbergs-Kvinnersta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Tomas Ekman

Fornlämningskategori
husgrund?

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av den stundande utbyggnaden av riksväg 60 mellan Örebro och Skärmarboda genomfördes en förundersökning av en möjlig grav vid Axberg-Kvinnersta. Den förmodade stensättningen visades vara en naturbildning (moränförhöjning), däremot kunde syllstensrader som bildade en husgrund skönjas på den tämligen plana moränkullen. Husgrunden mäter cirka 5 x 10 meter, avsaknaden av ett spisröse antyder att det inte är lämningar av ett boningshus. Lämningens ålder är svårbedömd men uppskattas till 1700 eller 1800-tal, den är inte markerad på historiska kartor över området.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 4:2	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
98

År
2000

Namn/plats
Eker, Hardemo, Hovsta, Kumla

Typ av undersökning
arkeologisk förstudie

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förstudie inför en planerad omläggning av kraftledningsstråket mellan Hovsta och Hallsberg. Berörda ledningssträckor har en sammanlagd längd av cirka 10,5 kilometer fördelat på tre avsnitt. Ledningsgatornas bredd uppgår i skogsmark till 44 meter och i åkermark till cirka 20 meter. Det område som den arkeologiska förstudien omfattar är betydligt bredare, men tyngdpunkten ligger på själva ledningsområdet. Förstudien har omfattat arkiv-, litteratur- och kartstudier (byråinventering) för att fånga upp bilden av kulturlandskapet. För att få en uppfattning om terrängens utformning har arbetet också innefattat en fältrekognosering. Den senare är översiktlig och täcker fysiskt sett inte hela linjeavsnitten.

Den genomförda analysen visar att de aktuella ledningskorridorerna generellt sett har en relativt marginell påverkan på kulturlandskapet. I specifikt platsanknutna perspektiv kan däremot ingreppen vara mer kännbara såväl för fornlämningar och andra kulturhistoriskt intressanta lämningar som bebyggelse. Den senare är både av äldre och modern typ. Där så är möjligt följer de planerade ledningarna fastighetsgränser och

befintliga kraftledningar, vilket begränsar uppstyckningen och intrånget i landskapet.
Linjesträckningarna berör delvis områden som förefaller att ha utnyttjats för bosättningar i större omfattning åtminstone från järnålder och framåt. Det finns även signaler om att terrängen tagits i anspråk av människan redan vid övergången mellan äldre och yngre stenålder, men de är inte lika framträdande. Från medeltid och senare perioder har byar och gårdar tagit ett allt större utrymme i landskapet jämfört med tidigare. I och med de olika skiftesreformerna har den strukturen delvis suddats eller snarare spridits ut. Ett signifikativt inslag är lämningar med anknytning till såväl forna tiders som dagens jordbruk. Röjningsrösen, stenmurar och igenväxta åkrar vittnar om att åtminstone delar av det nuvarande skogslandskapet tidigare varit öppen mark. I anslutning till brukad åkermark läggs fortfarande röjningssten upp, om än inte vanligen lika estetiskt tilltalande som tidigare.

Följande delsträckor har getts en särskild kommentar i förstudien:
• Hovsta socken. Utifrån topografi, lösfynd av förhistoriska föremål och tidigare arkeologiska erfarenheter av
liknande miljöer från Hovsta socken framstår sträckan mellan Kårsta och Kåvikvarn samt avsnittet vid Lillan
som ett område vilket erbjuder några tänkbara förhistoriska boplatslägen. Enligt kartor från slutet av 1700-talet
låg det då bland annat en kvarn i anslutning till dagens Sågartorp. Landskapet innehåller också lämningar med
agrarhistorisk anknytning.
• Hardemo socken. Den höglänta terrängen vid Julsta visar på ett stort antal kulturhistoriska lämningar som i
första hand anknyter till bebyggelse och äldre tiders jordbruk, men kraftledningsprojektet kommer inte att beröra
detta avsnitt.
• Kumla socken. Västra och Östra Åby är två delvis ännu bebyggda bytomter som ligger i nära anslutning till
varandra och de är båda att betrakta som fornlämning. Bebyggelsen vid Östra Åby representerar en väl
sammanhållen gårdsmiljö. För Västra Åby har Kumla kommun uppmärksammat ett äldre bostadshus (Västra
Åby 2:2) i bytomtens östra del som särskilt be varande värt. Vid Åby finns två alternativa ledningssträckor och ur
kulturmiljösynpunkt är det önskvärt att ledningen så vitt är möjligt integreras med befintliga kraftledningar och
att avståndet till bytomterna samt befintlig bebyggelse är så stort som möjligt. Det södra linjealternativet ligger
inom Östra Åby bytomt. Redan idag berörs båda bytomterna av kraftledningar som stör den
ursprungliga landskapsbilden.
• Kumla socken. I åkerlandskapet vid Sickelsta finns en mindre men ändå markant kulle. Härifrån viker
föreslagen ledningssträckning av mot Steneskogen. Kullen ligger på en nivå som gör att den bör ha varit en ö

åtminstone under delar av yngre stenålder. Den bör primärt inte betraktas som ett boplatsläge men kan ha
använts för andra aktiviteter under förhistorisk tid.
• Kumla socken. Steneskogen är ett av Kumla kommuns större skogsområden. Enligt den av kommunen under
år 1999 antagna översiktsplanen utgör området en naturmiljö som så långt är möjligt bör bevaras och skyddas.
Där hänvisas också till den av Länsstyrelsen i Örebro län år 1984 upprättade naturvårdsöversikten. Förutom de
rena naturvärdena innehåller området också bland annat ett gravfält, bebyggelselämningar, agrarhistoriska
lämningar och olika former av gränsmarkeringar. Skogen genomkorsas av vägar med tradition i form av
Munkastigen och Sankt Olofs källeväg. Planerad ledningssträckning passerar ett område där det bland annat
finns uppgifter om förhistoriska gravar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej angivna	Örebro	Närke	Eker
ej angivna	Örebro	Närke	Hardemo
ej angivna	Örebro	Närke	Hovsta
ej angivna	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
192

År
2000

Namn/plats
Råberga

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
äldre järnålder

Fynd
brända ben, järnfragment

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av en ensamliggande, delvis raserad, stensättning. Trolig datering är äldre järnålder. Undersökningen var förnaledd av att landningsbanan ska förlängas på den närbelägna flygplatsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Täby 87:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
119

År
2000

Namn/plats
Varnäs, Kärvingeborn

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Mathias Bäck

Fornlämningskategori
industrilämningar, kulturlager, damvall

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning och kartering föranledd av ett kraftverksbygge. Vid undersökningen registrerades nyupptäckta grunder efter byggnader som hört till kvarnar och hammarsmedjor, samt konstruktioner i en bäck i form av damvallar och virke. De kulturlager som undersöktes gav fyndmaterial från 1600-talet och 1700-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grythyttan 48:1	Örebro	Västmanland	Grythyttan
Grythyttan 49:1	Örebro	Västmanland	Grythyttan

AIS Nr
231

År
2000

Namn/plats
kvarteret Brandstationen

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
stadslager, husgrunder

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik, kritpipor, mynt, glas och järnföremål

Beskrivning
I samband med en nybyggnation av bostäder inom kvarteret Brandstationen, tomt nr 7, genomfördes en arkeologisk undersökning. Vid den förundersökning som genomfördes år 1999 hittades kulturlager med en sammansättning som gav en datering till 1600-1700-tal. Den yta som kom att undersökas vid slutundersökningen sammanföll endast delvis med den yta som förundersökts.
Sammantaget avbanades en yta om 380 m2 med maskin. Inom ytan återfanns kulturlager från 1600-talet och framåt. Lagren var dels avsatta och dels påförda. Förutom kulturlagren hittades fyra, alternativt fem stycken husgrunder. Två av dessa husgrunder bedömdes härröra från åtminstone tidigt 1700-tal medan två av husgrunderna var yngre. Inom den avbanade ytan, i de äldre kulturlagren, hittades dessutom två stycken diken som bedöms vara tomtgränser. Liknande diken har återfunnits vid utgrävningarna inom kvarteret Brandstationen tomt nr 2. Fyndmaterialet bestod bland annat av avfall från en keramikverkstad där man tillverkat hushållskeramik och kakel. Keramikverkstaden har dock inte varit belägen inom det undersökta området men bör ha legat i dess närhet. Keramiken är inte analyserad och därmed inte heller

daterad. I beskrivningen till Lagerholms karta från 1823 fanns en kakelmakare bosatt på, eller alldeles i närheten av det undersökta området.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
233

År
2000

Namn/plats
Örebro slott

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stenfundament

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods

Beskrivning
I samband med ombyggnaden i Örebro slotts nordvästra torns bottenvåning påträffades ett antal lagda stenar, vilket medförde att en särskild arkeologisk undersökning genomfördes. Undersökningen tog en dag i anspråk varvid ett parti om ca 2,5x2,5 meter frilades från fyllnadslager. Fyllnadslagret täckte en ca 1x3 meter stor stenläggning/fundament. Stenläggningen kan sättas i samband med det stenfundament som uppfördes i tornet från 1780-talet och ugör underlag eller sockel till detsamma.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
120

År
2000

Namn/plats
Tomta, mfl.

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
område med röjningsröse, gränssten, gränsröse

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en utvidgning av bergtäkten vid Tomta och anläggandet av en därmed förknippad anslutningsväg har en arkeologsik utredning utförts i området. Utredningsområdet för bergtäkten är cirka 160-370 x 80-330 (ONO-VSV) meter stort, korridoren för den nya vägen är drygt 550 meter lång och 40 meter bred.

Inom planerat täktområde påträffades tre områden med röjningsrösen (raä 210, 211, 212) av ålderdomlig karaktär. Antalet rösen varierar från fem till ett drygt dussin inom respektive område. Inom samtliga områden kan stenröjda ytor urskiljas. Gränserna för det planerade täktområdet sammanfaller till stor del med befintliga eller tidigare fastighetsgränser. Sammanlagt noterades tio gränsmarkeringar, varav några är osäkra. Inte någon av dessa utgör fornlämning, men de är kulturhistoriskt intressanta då de representerar en äldre form av ägomarkering. Ett urval har noterats i fornminnesregistret (raä 213:1-3 och 214:1-2).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hallsberg 210:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 211:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 212:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 213:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 213:2	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 213:3	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 214:1	Örebro	Närke	Hallsberg
Hallsberg 214:2	Örebro	Närke	Hallsberg

AIS Nr
190

År
2000

Namn/plats
Alm

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
gravfält, boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
I samband med nybyggnation av en gång- och cykelväg inom raä 33, Stora Mellösa socken, genomfördes en särskild arkeologisk undersökning. Fornlämningen som bestod av ett gravfält och en boplats var känd genom tidigare förundersökningar på platsen. Den totala undersökta ytan var cirka 156m2, inom denna yta framkom inga lämningar efter gravfältet eller boplatsen. Delar av ytan hade blivit urschaktad vid ett tidigare tillfälle, förmodligen i samband med byggandet av väg 207.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Mellösa 33:1	Örebro	Närke	Stora Mellösa

AIS Nr
127

År
2000

Namn/plats
Ulvsätter industriområde

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bytomt, härd, kulturlager

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför utbyggnad av Ulvsätters industriområde i västra utkanten av Hallsberg. Utredningsområdet är cirka 110-320 x 1140 (Ö-V) meter stort. Delar av området har redan tagits i anspråk för byggnation, dessa ytor har inte omfattats av momentet utredningsgrävning, men har i övrigt ingått i utredningen. Området består huvudsakligen av flack och svagt sydsluttande terräng i nederkant av en större och till stora delar skogbeväxt höjd. Den östra öppna delen används som betesmark. Bebyggelse finns vid stora Älberg och Tallebacken. Öster om den senare är ett före detta åkeravsnitt som huvudsakligen är beväxt med planterad skog. I anslutning till Tallebacken finns flera grustäkter, varav merparten är övergivna. Det västra partiet är flackt och består del av ett sankt hygge, dels av ställvis tät blandskog.

Den arkeologiska utredningen har visat att det finns fornlämningar i form av härdar (raä 131, 132, 133, 134) och ett kulturlager (raä 135) med slagg från blästprocess samt ugnväggsfragment till en sten- och lerbyggd ugn för järnframställning. De två härdar som 14C-daterats är

från äldre järnålder, och till samma period kan kulturlagret preliminärt föras. Merparten av fornlämningarna ligger i utredningsområdets östra del.

Stora Älbergs bytomt har också registrerats som fornlämning (raä 138), men berörs bara marginellt av aktuellt arbetsföretag. Ortnamnet Älberg finns belagt i det skriftliga materialet från sen medeltid. I övrigt noterades bland annat en stenmur, olika formationer med röjningssten och en bebyggelselämning. Inte något av dessa utgör fornlämning.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Hardemo 131:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 132:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 133:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 134:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 135:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 138:1	Örebro	Närke	Hardemo

AIS Nr
193

År
2000

Namn/plats
Råberga

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
äldre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av att landningsbanan på den närbelägna flygplatsen ska förlängas. Vid undersökningen påträffades en ensamliggande stensättning inom banans område. Strax öster om banområdet finns ett förhöjt parti med enstaka rösen och strax väster om banområdet finns en ensamliggande stensättning (raä 19).

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Täby 87:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
94

År
2000

Namn/plats
Gottsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
fyndplats för slagen kvarts

Datering, period
odaterat

Fynd
slagen kvarts

Beskrivning
Med anledning av breddning av riksväg 60 utfördes en förundersökning som berörde en fyndplast för slagen kvarts. Den aktuella ytan var belägen på en flack avsats mellan berg i N och S och låg mellan 50 och 52 meter över havet. Ett schakt om 50 m2 togs upp varvid ett fåtal bitar slagen kvarts påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 173:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
229

År
2000

Namn/plats
Vintrosa kyrka

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
gravar, kyrka

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
I samband med installation av bergvärme i Vintrosa kyrka genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en antikvarisk kontroll vid schaktningarna på kyrkogården. Schaktningsarbetena genomfördes på kyrkans västra och sydvästra sida samt fram till tornet. Schaktet som var cirka 10 meter långt och 0,6 meter brett innehöll åtta stycken intakta begravningar. Gravarna dokumenterades i plan men grävdes ej ut då det gick att genomföra bergvärmeinstallationen utan att gravarna berördes. Vid schaktningen intill kyrkans torn framkom kyrktrappans stenfundament. Fundamentet har tillkommit i samband med ombyggnaden av kyrkan åren 1824-1825 då det nya tornet byggdes. Delar av fundamentet kan dock härröra från en äldre konstruktion. Bland det stenmaterial som använts till fundament fanns huggen sten som troligtvis kommer från det medeltida kyrktorn som revs i samband med restaureringen på 1800-talet. Ingen utgrävning genomfördes i stenfundamentet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
97

År
2000

Namn/plats
Riseberga kloster

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
kyrklig byggnad

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Med anledning av byte av avloppsledning inom Riseberga kloster företogs en schaktningsövervakning längs en sträcka av 117 meter inom fornlämningsområdet. Schakten exponerade kraftigt omrörda lager, vilka delvis var kulturpåverkade och innehöll en del kalkbruks- samt tegelrester. I den södra schaktväggen påträffades två huggna stenar, som eventuellt är i ursprungligt läge. Det gick inte att avgöra till vilken konstruktion stenarna hörde.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Edsberg 30:1	Örebro	Närke	Edsberg
Edsberg 63:1	Örebro	Närke	Edsberg

AIS Nr
91

År
2000

Namn/plats
Kvinnerstatorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annica Ramström

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, stensträng, fossil åkermark

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik, glas och järnföremål

Beskrivning
I samband med utbyggnaden av riksväg 60 genomfördes en förundersökning av en bebyggelselämning, raä 171 i Axbergs socken. Undersökningen genomfördes dels genom kartering av närområdet och dels genom utgrävning. Vid karteringen hittades, förutom den redan kända huslämningen, stensträngar, fossil åkermark, en eventuell hålväg eller dike samt ytterligare en eventuell husgrund, den senare ligger bara delvis inom det aktuella undersökningsområdet.

Den sedan tidigare kända husgrunden mäter 9 x 4,8 meter och bestod av en välbevarad syllstensram av stenar i storleken 0,3 - 0,5 meter i diameter med ett spisröse mot den norra långväggen. Utifrån den bevarade rumsindelningen kunde det konstateras att huset varit en parstuga. Huset var byggt i en sluttning och under halva grunden fanns en kallmurad källare av natursten. Ingången till källaren var placerad mitt på gaveln och bestod av en cirka 1,5 meter lång passage av huggen natursten. Källarens tak bestod av kallmurad kantställd sten som bildade ett tunnvalv. Vid ett senare tillfälle har huset blivit påbyggt mot öster, vilket gjort att passagen till källaren blev längre. Utbygganden

mäter 1,9 x 4,8 meter, är upp till 1,9 meter hög och byggd av natursten. Den är inte lika välgjord som resten av huset och källaren.

Runt om huset löper en intakt stensträng med öppning mot söder och den eventuella hålvägen. De stenröjda ytorna finns dels innanför och dels utanför stensträngen. Området är idag bevuxet med kraftig sly.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Axberg 171:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
130

År
2000

Namn/plats
Hässleby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Kenneth Andersson

Fornlämningskategori
vägbank

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av en äldre vägsträckning, raä 29:2 i Hovsta socken, föranledd av omläggning av det nutida vägnätet i anslutning till riksväg 60. Vid förundersökningen påträffades en vägbank som troligen kan dateras till slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hovsta 29:2	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
255

År
2000

Namn/plats
Hässleby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Kenneth Andersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
vendeltid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av ett vägbygge genomfördes en arkeologisk förundersökning av förhistoriska boplatslämningar, raä 33, på Hässlebys ägor i Hovsta socken. Vid förundersökningen påträffades boplatslämningar i form av fyra störhål, tre härdar, en kokgrop och ett stolphål. De flesta av anläggningarna överlagrades av ett sotlager som troligen är tämligen recent. En av härdarna som påträffades vid utredningen har 14C-daterats till vendeltid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hovsta 33:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
95

År
2000

Namn/plats
Axberg, Hovsta

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
färdväg, vägbank, härd, skålgropsförekomst, stenåldersboplats

Datering, period
mesolitikum, folkvandringstid, vendeltid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har utförts inför den planerade ombyggnaden av riksväg 60 mellan Lillån (Örebro kommun) och Lilla Mon (Nora kommun). Utredningsområdet berör en sträcka på 13,3 kilometer i Axbergs och Hovsta socknar. Under år 1998 genomfördes en arkeologisk utredning, etapp 1 (arkiv-, kart och litteraturstudier samt fältinventering) och delvis etapp 2 (utredningsgrävning). Utredningsgrävningen omfattade en tio meter bred korridor på ömse sidor om vägen samt större sammanhängande områden vid planerade trafikplatser för vissa nya enskilda vägar. Senare har sträckningarna för bland annat enskilda vägar samt gång - och cykelbanor till viss del justerats, varför ett antal objekt bara delvis eller inte alls omfattats av utredningsgrävning. För några avsnitt har man dessutom aviserat behov av markytor som helt ligger utanför det ursprungliga utredningsområdet. Länsstyrelsen i Örebro län har bedömt att tretton områden ska omfattas av kompletterande särskild arkeologisk utredning och vid behov fullständig utredning, dessa moment har genomförts under april 2000.

Flera utredningsområden rymmer vägpartier som är övergivna i sina ursprungliga trafikuppgifter. Efter samråd med Länsstyrelsen behandlas två av dessa tills vidare som möjlig fornlämning. Vägavsnitten kommer i ett senare skede att bli föremål för selektiv prövning av fornlämningsstatus och då kommer det att fastställas i vilken mån de ska dokumenteras. På Örebroåsen vid Sätra hage påträffades en mesolitisk boplats samt en härd daterad till folkvandringstid-vendeltid (raä 32 och raä 33, Hovsta socken). Utmed åsens krön löper en äldre sträckning av riksväg 60 och dess föregångare (raä 29:2) som i kartmaterialet kan följas tillbaka åtminstone till slutet av 1600-talet. I Axbergs socken noterades en skålgropsförekomst(?) på ett stenblock (raä 187) och en färdväg (raä 170) vid Åby. I övrigt berördes en övergiven brukningsväg i området vid avfarten mot Närkes Kil samt efterreformatoriska kulturlager vid Erstorp och Seltorp.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Axberg 170:1	Örebro	Närke	Axberg
Axberg 187:1	Örebro	Närke	Axberg
Hovsta 29:2	Örebro	Närke	Axberg
Hovsta 32:1	Örebro	Närke	Hovsta
Hovsta 33:1	Örebro	Närke	Axberg

AIS Nr
135

År
2000

Namn/plats
Norra Mos

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ann Luthander

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, nyare tid, odaterat

Fynd
äldre järnålderskeramik, rödgodskeramik

Beskrivning
Med anledning av en planerad företagspark vid norra Mos i Kumla socken, Närke, har en arkeologisk förundersökning av utförts av två boplatser (raä 173 och raä 175) samt två platser för härdar (raä 174:1-2). Dessa hade påträffats vid den föregående utredningen och låg inom ett 120 000 m2 stort område. Syftet med förundersökningen var att avgränsa fornlämningarna avseende utbredning och att klargöra anläggningstäthet, fyndförekomst, förekomst av eventuella kulturlager samt dessas omfattning och innehåll.

Inom raä 173 avbanades ett 1095 m2 stort schakt med maskin ned till fyndförande nivå. Schaktet bestod av tolv sammanhängande sökschakt intill 70 m långa och vanligen 1,3 m breda. Vid schaktningen framkom 52 anläggningar inom ett 140 x 50 m stort område (Ö-V). Av dessa undersöktes nio fördelade på tre härdar eller härdrester, fyra stolp-/störhål, en grop samt en mycket diffus anläggning som utgår. De ej undersökta anläggningarna var av naturliga skäl svårare att tolka, varför 35 benämndes mörkfärgningar av varierande karaktär, medan sju bestämdes som härdar. Inom ytans västra del låg också ett röjningsröse

under ploglagret. Inom ytan fanns också fyra områden, upp till fyra m i diameter, med svagt kulturpåverkad jord. Enstaka genomgrävningar av dessa visade att de var intill 0,1 m tjocka och innehöll enstaka fynd av rödgods. Utöver detta framkom fem diken. Samtliga härdar låg inom fornlämningens västra del och de flesta diffusa mörkfärgningar återfanns i den östra delen. I en av härdarna framkom förhistorisk keramik av äldre järnålderskaraktär.

I anslutning till raä 174:1-2 banades 1485 m2 av med maskin fördelat på sju sammanhängande schakt inom ett 130 x 70 m stort område (N-S) kring två åkerholmar och i åker norr om dessa där härdarna framkommit. Impedimenten låg i mindre krönläge. Raä 174:1-2 som tidigare var registrerade som platser för härdar utökades vid förundersökningen med ytterligare 6 härdar, l stolphål/pinnhål, 11 mörkfärgningar och 2 stenfyllda gropar. Inom ytan framkom även några diken. Anläggningarna låg intill och i sluttningar nedanför de två mindre åkerholmarna. Ett tunt delvis sotigt lager fanns intill ett av de två impedimenten inom en 5 x 4 m stor yta. Varken fynd eller skärvsten påträffades i den provruta som grävdes i lagret, detta utgör sannolikt rester av avbränning av åkern i historisk tid. I en av groparna hittades en bit rödgods av sen typ, varför även dessa dateras till historisk tid. Härdarna, som framkom inom ett ca 75 x 40 m stort område i anslutning till impedimenten kan dock vara äldre då de liknar härdarna inom raä 173, där förhistorisk keramik påträffades i en anläggning. I väntan på resultat av 14C-analys lämnas dateringen öppen.

Inom raä 175, belägen på en väst-exponerad avsats i åkermark, hittades keramik av järnålderskaraktär i en grund grop vid utredningen. Vid förundersökningen avbanades en 653 m2 stor yta fördelad på fyra schakt och en sammanhängande yta. Under ploglagret inom den del där keramik tidigare noterats framkom ett ställvis förekommande mörkare lager, intill 0,2 m tjockt. Ett antal gropar inom området tolkades som delar av detta lager. Lagret utgjorde sannolikt ett äldre odlingslager. Sammanlagt framkom 21 anläggningar av vilka nio undersöktes. Dessa bestod av gropar, varav en stenfylld. Elva anläggningar som inte undersöktes benämndes mörkfärgningar. Några spår av förhistorisk keramik hittades inte, däremot påträffades en bit glaserad rödgods av sen typ i en grop.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 173:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 174:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 175:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
166

År
2000

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Bo Annuswer, Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Inför anläggande av ny väg genomfördes en kompletterande förundersökningen av fornlämning 52, Mosjö socken. Förundersökningen kom att omfatta fyra maskingrävda schakt. Ett schakt inom norra och östra delen av tomten till boningshuset på Bäcklunda gård, ett schakt i hästhagen omedelbart väster om tomten och två kortare schakt, ett i sydvästliga delen av hästhagen och ett mellan en jordkällare och en septitank i anslutning till boningshuset.

Inom tomtmarken och i hästhagens östra del är marken kraftigt utfylld med ett upp till 0,55 meter tjock lager matjord. Inom gårdstomten och i norra delen av hästhagen fanns ett 0,10 till 0,15 m tjockt odlingslager av okänd ålder i botten av matjordslagret. Inom gårdstomten ligger matjorden på mjäla med enstaka spridda förekomster av sot och kolfragment. Längst mot öster, parallellt med Mosjö vägen, fanns ett stenfyllt dike och fyra anläggningar vilka alla visade sig vara stenlyft.

I gårdstomtens norra del, parallellt med åkermark norr därom, påträffades åtta ytor med mörkare och mer kolrik mjäla , från små

runda ca 0,4 m stora ytor till större oregelbundna områden som sträckt sig över schaktets bredd. Dessa har tolkats som kulturlager eller möjligen äldre odlingslager än den konstaterade odlingshorisonten i botten av matjorden. Här fanns ytterligare 13 arkeologiska objekt, vilka vid utgrävning tolkats som två diken av äldre karaktär, två stolphål, fyra stenlyft och fem störhål.

I västra delen av gårdstomten fanns två mindre kulturlager, även de sannolikt äldre odlingsrester. I hästhagens östra del finns ett recent dike från gårdens septitank följt av fyra stenfyllda diken, ett med inslag av tegel. Dessa har tolkats tillhöra det odlingslager som konstaterats i botten av matjorden. I mjälan mellan dikena finns spridda rutmönster efter årder, en äldre odlingsfas än vad de stenfyllda dikena representerar. Här fanns också ett stolphål. Mot väster överlagrade matjorden sand. Här påträffades ytterligare två diken och ett stråk med sot, tolkat som botten på ett dike, samt en sotfläck. Även dessa lämningar har bedöms höra till odlingshorisonten i botten av matjorden. Några äldre odlingsspår kunde inte urskiljas i det västra sandiga lagret. Övriga schakt uppvisade inte några arkeologiska objekt.

De påträffade lämningarna tyder på en, inom området för förundersökningen, begränsad aktivitetsyta med en historisk odlingsfas och, under denna, resterna av ytterligare en, möjligen förhistorisk, fas. Den tidigare förundersökningen i åkermark, strax norr om de nya schakten, gav inga indikationer, vare sig på tidiga anläggningar eller på äldre odling i området. En ytterligare undersökning i området bedöms inte ge ökat underlag för förståelse eller datering av de två odlings faserna.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
129

År
2000

Namn/plats
Falltorpet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Kenneth Andersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
förromersk järnålder

Fynd

Beskrivning
Med anledning av stundande ombyggnad av riksväg 60 genomfördes en arkeologisk förundersökning av förhistoriska boplatslämningar vid Falltorpet, raä 27 i Hovsta socken. I förundersöknings-schaktet påträffades två härdar och en grop. En av härdarna har 14C-daterats till förromersk järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hovsta 27:1	Örebro	Närke	Hovsta

AIS Nr

22

År

2000, 2001

Namn/plats

Hjulsjö, Järnboås

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

UV Bergslagen

Ansvarig person

Olof Pettersson

Fornlämningskategori

grav, odlingslämning, bebyggelselämning, gårdstomt, järnframställningsplats, hjulgrav, gränsmarkering, terass, bearbetat stenblock, kolbotten, kojruin, färdväg, brukningsväg, banvall, torvtäkt, fossil åkermark, boplats

Datering, period

mesolitikum, tidigneolitikum, mellanneolitikum, senneolitikum, äldre bronsålder, yngre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, tidig medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Skogsvårdsstyrelsen Värmland-Örebro är huvudman för ett internationellt projekt (LIFE) i syfte att ta fram "methods to identify and preserve the biocultural heritage in European forests". Sverige och Frankrike bidrar vardera med tre miljöer. Ett av de svenska områdena ligger nära Grängshyttan i Hällefors kommun, Västmanland. Det senare är i sin tur uppdelat i fem delområden; Hackhemskyrkan, Hästnäshagarna, Kindlamossen, Långnäsudden samt Slåtterbergsgruvor. De fyra förstnämnda ligger i Hjulsjö socken, Hällefors kommun, medan den sistnämnda även berör terräng i Järnboås socken, Nora kommun. Riksantikvarieämbetet UV Bergslagen har under åren 2000 och 2001 genomfört arkiv- och litteraturstudier samt en arkeologisk fältinventering av områdena kring Grängshyttan. De objekt som bedömts som möjlig fornlämning kommenteras vidare nedan.

Hackhemskyrkan ligger nordväst om Grängshyttan och är en av Hjulsjö sockens mest omtalade fornlämningar. Den är registrerad som en treudd (RAÄ 23), det vill säga en grav från järnålder. Tolkningen bygger på äldre beskrivningar som åtminstone går tillbaks till år 1683.

Anläggningen av idag är kraftigt påverkad genom olika markingrepp och skulle numer kunna beskrivas som en stensättning, men även det med viss tvekan. I nära anslutning till Hackhemskyrkan finns ett område med röjningsrösen (RAÄ 95) inom vilket det också ligger minst ett gravröse (RAÄ 24). De båda senare objekten utgör också de fornlämningar.

Hästnäshagarna är det största av de inventerade områdena och det ligger i anslutning till Hästnäsviken som är en del av sjön Grängen. Terrängen är såväl flack och kuperad som skogbeväxt samt öppen. Det äldsta skriftliga omnämnandet för Hästnäs, Stora och Lilla, finns genom en jordebok från år 1680. Fältinventeringen visade på ett betydligt större antal objekt än vad som från början förväntats.

Man kan huvudsakligen dela in lämningarna i tre grupper, nämligen de som anknyter till milkolning, kommunikation och stenröjning. Den första gruppen representeras av elva kolbottnar som i några fall dessutom har en intilliggande koj ruin. Samtliga kolbottnar där formen har kunnat fastställas är av den runda typen som associeras med resmilor. De var vanliga ända fram till mitten av 1900-talet och försvann sedan nästan helt och hållet när industrins behov av träkol minskade. Vi har valt att tillsvidare hantera samtliga kolbottnar som möjlig fornlämning.

De kommunikationsrelaterade lämningarna utgörs av banvallar, brukningsvägar och/eller färdvägar. Den "huvudväg" som i nordsydlig riktning passerar genom området kan delvis spåras i en geometrisk avmätning från år 1705. Vi föreslår att delar av de avsnitt av den senare som inte längre ingår i det allmänna vägnätet selektivt hanteras som fornlämning. Övriga vägar som noterades utgör i varierande omfattning kulturhistoriskt intressanta objekt. Här finns också lämningar efter Nora Bergslags Järnväg och dess föregångare i form av banvallar som sträckvis ligger parallellt och i övrigt till stor del är integrerade i varandra eller avlägsnade. Den första järnvägen som passerade Hästnäsviken var smalspårig och öppnades för allmän trafik år 1894. Man byggde ganska snart om den till normalspår. Persontrafiken upphörde år 1966 medan godstrafiken fortsatte i ytterligare lite drygt tio år, varefter rälsen relativt omgående revs upp. Båda banvallarna har bedömts som möjlig fornlämning och vi avvaktar ett utlåtande från Riksantikvarieämbetets Fornminnesregister för hur den här typen av lämningar ska hanteras antikvariskt.

Det tredje och sista blocket rör komponenter kring markröjning och då i första hand för jordbruksmark eller andra aktiviteter som kan associeras till detsamma, men också för bebyggelse. Här framträder olika former av röjningsrösen, stenmurar och andra ansamlingar med röjningssten. Rösena återfinns såväl ensamma som i mindre grupper eller större områden. De ligger dels i anslutning till dagens och tidigare bebyggelse, dels på distans från denna. Naturligtvis förekommer det också röjningssten i anslutning till vägarna i området. Inte något objekt med

röjningssten har bedömts som fornlämning. Däremot ingår de som viktiga komponenter i kulturlandskapet och visar exempelvis hur markutnyttjandet förändrats över tiden.

Fristående från de tre huvudgrupperna finns det andra typer av objekt, exempelvis en bebyggelselämning, flera terrasskonstruktioner samt några gränsmarkeringar.

Kindlamossen ingår i ett naturreservat och ligger i ett högländ område cirka tre kilometer öster om sjön Grängen. Inom studerat avsnitt finns det lämningar efter två gårdar, Kindlamossen (RAÄ 157) och Kindla/Sahlbergstorp (RAÄ 180). Utifrån det äldre kartmaterialet vet vi att båda platserna var bebyggda åtminstone redan år 1813. De är övergivna sedan lång tid tillbaka. Lämningarna vid Kindla/Sahlbergstorp är registrerade som fornlämning medan Kindlamossen utgör möjlig fornlämning. I anslutning till bebyggelselägena finns det också övergiven åkermark som nu till stora delar är skogbeväxt. Här förekommer även röjningsrösen och andra ansamlingar med röjningssten. Vidare noterades bland annat en kojruin av enklare typ (RAÄ 317) samt en torvtäkt.
Långnäsudden ligger vid en sydexponerad vik av sjön Lilla Orangen. Utmed delar av strandkanten påträffades slaget material av hälleflinta och kvarts. Området är att betrakta som en boplats från stenålder och/eller bronsålder (RAÄ 318). I nära anslutning till sjön fanns här sedan tidigare två järnframställningsplatser registrerade (RAÄ 183 och 295), varav träkol från den senare har 14C-daterats till vikingatid-medeltid. Samtliga objekt utgör fornlämning.

Slåtterbergsgruvor återfinns på ömse sidor om sockengränsen mellan Hjulsjö och Järnboås. Gruvfältet är skriftligt belagt sedan år 1741 och det bröts till omkring år 1908. Verksamheten fortsatte även efter det senare "datumet", men då med redan uppfordrat berg som råvara. Fältinventeringen kom att riktas mot en märklig bebyggelse- och odlingsmiljö, den så kallade "Gummas täppa" (RAÄ 340), som ligger mitt i själva gruvområdet och i direkt anslutning till Norrgruvan (Långgruvan). Platsen beboddes och brukades åtminstone i slutet av 1800-talet och då var ju gruvan fortfarande i drift. Själva "täppan" har idag karaktären av före detta betes-/åkermark som nu delvis är beväxt med blandskog. I området finns lämningar med anknytning till den forna bebyggelsen, men också en gränssten för sockengränsen samt komponenter som ingår i gruvmiljön. Flera av objekten är anmälda till Fornminnesregistret, men utan att för den skull ha klassats som fornlämning. Till den senare kategorien hör däremot fundamenten till den stånggång som gick från Långgruvan via Dråggruvan och vidare ned till en hjulgrav (RAÄ 234). För hela gruvområdet rekommenderas en digital kartering.

Vid Långnäsudden noterades en förhistorisk boplats och övriga områden där man kan förvänta liknande lämningar dolda under mark är i första hand Hackhemskyrkan och Hästnäshagarna.

Det historiska kartmaterialet har varit ett viktigt instrument i tolkningen för flera av de objekt som påträffades vid fältinventeringen. Hästnäshagarna och Kindlamossen är de platser där kartorna har varit till störst hjälp. Vid Hästnäshagarna hade det inte varit möjligt att lokalisera flera av kolbottnarna utan de äldre kartorna.

Vi har för avsikt att ur olika perspektiv arbeta vidare främst med röjningsröseområdet vid Hackhemskyrkan samt kolbottnarna vid Hästnäshagarna. I båda fallen är det primärt frågan om att via 14C-analyser försöka få fram dateringar för när platserna brukats och försöka översätta eller återknyta det mot skogliga aspekter. För Hackhemskyrkans del är det också av stort intresse att kontrollera om det även finns rester av förhistoriska bosättningar på platsen. Vid Hästnäshagarna kommer studierna att inriktas på kolbottnarna, dels som en fysisk företeelse i landskapet, dels som enskilda komponenter. Det senare bland annat för att försöka fånga upp milkolningens cykler i området samt att se vilka trädslag som använts och därigenom fa en bild av den dåtida "skogsmiljön".

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hjulsjö 23:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 24:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 95:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 319:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 320:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 332:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 321:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 322:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 323:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 324:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 325:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 326:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 327:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 328:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 329:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 329:2	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 330:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 331:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö

Hjulsjö 333:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 333:2	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 333:3	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 334:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 335:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 336:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 337:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 337:2	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 337:3	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 157:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 180:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 317:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 318:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 183:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 295:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 338:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Järnboås 148:1	Örebro	Västmanland	Järnboås
Järnboås 149:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 339:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 340:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö
Hjulsjö 234:1	Örebro	Västmanland	Hjulsjö

AIS Nr
18

År
2000, 2001

Namn/plats
Vreta

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
röjningsrösen, boplats, bytomt

Datering, period
yngre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Örebro Golfklubb har för avsikt att bygga ut sin golfbana vid Vreta som ligger en dryg halvkilometer väster om Lanna samhälle. Det nya golfbaneområdet berör fastigheten Vreta 2:2 med flera i Hidinge socken och Lekebergs kommun, Närke. Utifrån topografin och närområdets fornlämningsmiljö bedömde Länsstyrelsen i Örebro län att arbetsföretaget skulle föregås av en särskild arkeologisk utredning. Den delades upp i två etapper, arkiv- och kartstudier samt fältinventering (Etapp I) följt av en utredningsgrävning (Etapp II). Utredningsområdet är cirka 40-1200 x 150-600 (ÖNÖ-VSV) meter stort, vilket ungefär motsvarar 42 hektar. Riksantikvarieämbetet UV Bergslagen genomförde utredningsuppdraget under juli-september år 2000 (Etapp I) och maj-juni år 2001 (Etapp II). Den bebyggda tomtmark som ingått i utredningsområdet har inventerats extensivt och endast i ett fall varit föremål för utredningsgrävning.

Den arkeologiska utredningen visar att det inom planområdet finns fornlämningar i form av tre härdar (RAÄ 98, 99 och 100), en härdgrop (RAÄ 101), tre områden med röjningsrösen (RAÄ 7, 56 och 102) samt

Vreta bytomt (RAÄ 97). De två förstnämnda härdarna är daterade till yngre bronsålder-förromersk järnålder respektive romersk järnålder. Datering av träkol från härdgropen visar att den är från senmedeltid-efterreformatorisk tid, ungefär perioden mellan åren 1430 och 1630. Röjningsröseområdena bör som äldst åtminstone representera medeltid. Det östra området rymmer flera röjningsfaser, vilket även de två andra röjningsröseområdena kan göra. Inom de två senare finns det vardera minst ett röse som utifrån sina former i princip skulle kunna betraktas som förhistoriska gravar. För att närmare fastställa de senares och övriga komponenters slutliga status krävs arkeologiska förundersökningar. Bedömningen att hela området vid RAÄ 102 registrerats som fornlämning, trots röjningsrösenas varierande karaktär, bygger på att den fortsatta antikvariska hanteringen är selektiv. Beslutet har tagits i samråd med Länsstyrelsen i Örebro län.

Delar av Vreta bytomt sammanfaller idag med klubbhusområdet vid Örebro Golfklubb. Den äldsta säkra urkunden för ortnamnet Vreta är från år 1481 enligt ett originalbrev i Uppsala universitetsbibliotek. Danska Rigsarkivet har en handling med ett omnämnande till år 1443 men det kan också avse Vreta i Hardemo socken.

Utredningen visade på en rad andra komponenter som inte utgör fornlämning men som likväl tillhör kulturmiljön, exempelvis två stenbrott samt olika formationer med röjningssten (bland annat röjningsrösen och stenmurar). Av de två tegelugnar som lokaliserats i det historiska kartmaterialet har den ena avfärdats antikvariskt då dess läge sammanfaller med platsen för ett stenbrott, medan den andra inte omfattats av utredningsgrävning och bör tillsvidare betraktas som möjlig fornlämning. Detsamma gäller för boplatsläget inom skogspartiet i anslutning till röjningsröseområdet (RAÄ 56) vid Vrethammaren.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 7:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 56:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 97:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 98:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 99:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 100:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 101:1	Örebro	Närke	Hidinge
Hidinge 102:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
55

År
2001

Namn/plats
Örebro

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Annika Nordström

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
Nyare tid

Fynd
yngre rödgods, stengods, glaskärl, benavfall, järnföremål

Beskrivning
Med anledning av anläggandet av en vattenskulptur i slottsparken har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning. Vid undersökningen grävdes tre schakt med maskin, totalt cirka 135 m2. I det större schaktet påträffades framförallt omrörda fyllnadsmassor som påförts både under efterreformatorisk och modern tid. I norr, söder och väster påträffades ett brandlager under vilket det i det nordöstra hörnet och österut låg ett vattenavsatt kulturlager. Detta kan möjligen tolkas som en strandzon vid Svartån. De fynd som påträffats har preliminärdaterats till 1600-tal. I schakt två framkom på cirka en meters djup ett avfallslager som innehöll rikliga mängder ben i form av matavfall, lite yngre rödgods, stengods samt en del järn- och glasföremål. Av fynden att döma kan lagrets dateras till slutet av 1500-talet och 1600-talet. Lagret kan tolkas som avfallslager som härrör från slottet och har troligen avsatts under en längre period. Det tredje schaktet grävdes nere vid Svartån, inget av antikvariskt intresse påträffades i detta schakt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
61

År
2001

Namn/plats
kv Sorken

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
Nyare tid

Fynd
keramik BII:4, slagg, kritpipor, flintgods, fajans, järnföremål

Beskrivning
Vid en förundersökning föranledd av nybyggnation i kvarteret Sorken påträffades rester av kulturlager, odlingslager, smedjeplatser och byggnadsrester. Lämningarna har daterats till 1600- och 1700-talen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
23

År
2001

Namn/plats
Hällabrottet, Älvesta bytomt

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bytomt, gårdstomt, boplats, härd

Datering, period
vikingatid, tidig medeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad byggnation har en arkeologisk utredning utförts invid Älvesta bytomt. Utredningsområdet var cirka 345-460 x 225-370 meter. Delar av området har undantagits från utredningsgrävning, exempelvis redan bebyggda avsnitt och partier där inga markingrepp planeras i samband med exploateringen. Utredningen påvisade en järnåldersboplats (raä 180), en medeltida härd (raä 179), samt att den redan kända Älvesta bytomt (raä 181) har en vidare utsträckning än som tidigare varit känt. Strax utanför bytomten som den är markerad i det historiska kartmaterialet påträffades ett skärvstenslager, som har 14C-daterats till senmedeltid. Skärvstenslagret ska ses som en komponent av bytomten och har förts till densamma. Den medeltida härden ligger i nära anslutning till såväl boplatsen som bytomten.

Den äldsta urkunden för ortnamnet Älvesta är från år 1405. I Närke är det relativt ovanligt med medeltida dateringar vid bytomter, här finns vanligen en tidsmässig lucka mellan lämningar från järnålder och efterreformatorisk tid. Bytomtens och boplatsens ytmässiga utbredning

har inte närmare fastställts, men de förefaller att till viss del överlappa varandra. Rent topografiskt erbjuder bytomtsområdet goda förutsättningar för att även rymma äldre boplatslämningar.

Utredningen visade på en rad andra komponenter som inte utgör fornlämning men som likväl tillhör kulturmiljön, exempelvis en övergiven färdväg, olika formationer med röjningssten (bland annat röjningsrösen och stenmurar) samt lämningar efter förmodad smidesverksamhet som inte bör vara äldre än från 1800-talet.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Kumla 179:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 180:1	Örebro	Närke	Kumla
Kumla 181:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
43

År
2001

Namn/plats
Råberga

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
stensättning, röjningsrösen, stolphål, fyndplats

Datering, period
senneolitikum/äldre bronsålder, järnålder, högmedeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd
pilspets av flinta med urnupen bas, slagg

Beskrivning
Förundersökningen genomfördes i samband med rullbanans förlängning vid Örebro-Bofors flygplats, och därmed förknippad omläggning av vägnät. Före undersökningen fanns 27 förmodade röjningsrösen och en registrerad grav (raä 19:1) i området. Vid undersökningen påträffades sammanlagt 35 röjningsrösen (raä 19:2, 75, 76:2, 79, 80, 82, 88) och en nyupptäckt grav (raä 76:1). Dessa låg fördelade inom sju mindre höjdområden (vissa områden ligger fortfarande kvar). Nästan alla rösen var kraftigt övertorvade och av äldre karaktär. De hade vanligen en rund eller oval form mellan fyra och tio meter stora. Intill den tidigare registrerade graven (raä 19:1) framkom bland annat en pilspets av flinta (med urnupen bas) samt bitar av järnslagg. På samma höjd fanns även ett stolphål i ett sotlager. Rösena har med hjälp av 14C-metoden daterats till järnålder, medeltid och historisk tid. Pilspetsen av flinta kan typologiskt dateras till senneolitikum/äldre bronsålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Täby 19:2	Örebro	Närke	Täby
Täby 75:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 76:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 76:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 79:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 80:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 82:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 88:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
42

År
2001

Namn/plats
Råberga

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
stensättning, härdar

Datering, period
järnålder

Fynd

Beskrivning
Med anledning av rullbanans förlängning vid Örebro-Bofors flygplats utfördes en särskild arkeologisk undersökning av en grav. Gravkonstruktionen skilde sig från röjningsrösena i området genom dess inre konstruktion och uppbyggnad. Stora stenar bildade en rektangulär inramning i rösets centrala del. Innanför 'stenramen' fanns ett sotlager men inga fynd eller ben påträffades. En rund småstenspackning täckte hela konstruktionen. Intill graven framkom även två härdar. Graven daterades till järnåldern och var cirka hundra år äldre än de äldsta röjningsrösena på platsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Täby 76:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
19

År
2001

Namn/plats
St. Älberg

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Catarina Karlsson

Fornlämningskategori
boplatslämningar, järnframställningsplats, etc.

Datering, period
romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid

Fynd
slagg, ugnsväggsfragment

Beskrivning
Hallsbergs kommun planerar att utöka Ulvsätters industriområde och projekterar för en ny terminalanläggning vid Stora Älberg. Området är beläget i västra utkanten av Hallsbergs tätort, inom fastigheterna Stora Älberg 1:3 och 1:45. Under hösten år 2000 genomfördes en särskild arkeologisk utredning av planområdet, då påträffades 10 stycken härdar. Ytterligare dokumenterades ett kulturlager med inslag av slagg och ugnsväggar av blästbruks typ. Under hösten 2001 förundersöktes området, här följer beskrivningar av de aktuella fornlämningarna.

RAÄ 131 är beläget väster om gården Stora Älberg i ett skogsområde drygt 150 meter ifrån (RAÄ 28} en domarring. Under förundersökningen togs åtta schakt upp på 346 m2. Skogsområdet ligger på flack sandig mark, på före detta åkermark cirka 76 meter över havet. På platsen påträffades under utredningsfasen en härd som daterades till äldre järnålder. På undersökningsytan fanns två härdrester och tre stolphål fördelade på tre schakt. Undersökningsområdet kan betecknas ha spridda boplatsindikerade fynd.

RAÄ 132 är beläget i nuvarande betesmark på en flack förhöjning cirka 73 meter över havet. Vid förundersökningen schaktades ett schakt på 172 m2. Under matjorden framkom endast den enstaka härd som redan påträffats vid utredningen. Området bedömdes inte vara intressant för vidare åtgärder.

RAÄ 133 ligger i en svag nordvästsluttning i betesmark, cirka 74 meter över havet. Vid förundersökningen schaktades ett schakt på 166 m2. Vid schaktning återfanns en härd och en grop förutom härden som påträffats vid utredningen. Inga ytterligare fynd gjordes och ytan ansågs därför inte vara intressant för vidare åtgärder.

Vid utredningen återfanns vid RAÄ 134 fem härdar. Området ligger på en svag västsluttning i betesmark, cirka 73 meter över havet. Vid förundersökningen schaktades ett schakt på 318 m2. Ytterligare en härd, en kokgrop, en grop och ett stolphål framkom vid förundersökningen. Härdområdet var dock väl avgränsat och inga indikationer på en fortsättning kunde skönjas.

RAÄ 135 är en järnframställningsplats, där schaktades ett schakt på 462 m2. Fornlämningen ligger i en svag sydöst sluttning på en flack höjd i betetsmark, cirka 73 meter över havet. Vid utredningsgrävningen påträffades ett kulturlager med slagg och ugnsväggar. Vid den utökade förundersökningen avgränsades slagglagret och grävdes bort. Under slagglagret påträffades bottenresterna efter en blästerugn och en ässja vilka grävdes. Blästerugnen var en flergångs ugn byggd av sten och lera, ässjan kan vara en resterna av primärsmide där järnsmältan bearbetats i ett första skede för att driva ut slagg. Vidare undersökningar är aktuella i form av arkeometallurgiska analyser.

RAÄ 136 ligger i en östsluttande åkermark, cirka 74 meter över havet. Vid utredningen schaktades ett Schakt på 459 m2 där påträffades en härd, under förundersökningen framkom endast två stolphål. Området bedömdes inte vara intressant för vidare åtgärder.

RAÄ 137 ligger beläget i krönläge på en höjd, där tog ett schakt på 75 m2 upp. Schaktet togs upp på en gårdsplan mellan boningshus och ekonomibyggnader. Vid schaktning visade det sig att man schaktat och påfört massor vid flera tillfällen på platsen, inga ytterligare anläggningar eller konstruktioner påträffades.

Fornlämning RAÄ 139 ligger i östsluttande åkermark, cirka 72 meter över havet. Under utredningen undersöktes en härd som daterades till yngre järnålder. Här schaktades en yta av 215 m2 i ett schakt. Under förundersökningen togs två stolphål och en grop fram och grävdes. Området ansågs inte vara intressant att gå vidare med.

Fornlämning RAÄ 140 ligger i en svagt sydöstsluttande åkermark, cirka 72 meter över havet. Den härd som grävdes här under utredningen daterades till romersk järnålder-vendeltid. Ytterligare två härdar och en

grop påträffades under förundersökningen i två av de tre schakt på sammanlagt 245 m2 som grävdes. Under förundersökningen kunde det konstateras att utbredningen inte fortsatte åt norr, öster eller väster. I söder ut skull ett boplatsområde kunna legat, det går dock utanför undersökningsområdet där ett antal järnvägsspår ligger i bredd.

Fornlämning RAÄ 141 bestod vid utredningen av en enskild härd, liggande i västsluttande åkermark, cirka 71 meter över havet. Vid förundersökningen schaktades 375 m påträffades ytterligare två härdar, en ässja och ett stolphål, alla i den västra delen av schaktet. Ässjans undre del var endast bevarad, men den var välbyggd och härden var placerad på två flata stenar. Ässjan låg endast ett fåtal meter från gränsen av undersökningsområdet. Sannolikt finns flera spår av järnframställning och boplatskaraktär väster om undersökningsområdet.

Fornlämning RAÄ 142 ligger i östsluttande åkermark, cirka 73 meter över havet. Vid utredningen påträffades en härd och under förundersökningen endast två gropar i det 164 m2 stora schakt som togs upp. Stora delar av marken i området var störda av den tidigare vägdragningen. Vid förundersökningen konstaterades att inga vidare åtgärder i fält var aktuella för någon av de elva fornlämningarna som undersökts.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Hardemo 131:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 132:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 133:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 135:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 136:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 137:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 139:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 140:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 141:1	Örebro	Närke	Hardemo
Hardemo 142:1	Örebro	Närke	Hardemo

AIS Nr
41

År
2001

Namn/plats
Råberga

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
röjningsrösen, härdar

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Förundersökningen genomfördes med anledning av att väg 540 ges en ny dragning då Örebro-Bofors flygplats får sin rullbana förlängd åt söder. I den södra delen av förundersökningsområdet undersöktes två röjningsrösen (odaterade) och dessutom karterades en stensamling bestående av uppkastade stenar. I det norra området (på ömse sidor om nuvarande väg) framkom två ännu odaterade härdar. [Täby socken, raä nummer ej angivet, karta saknas].

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
26

År
2001

Namn/plats
kv. Svärdbäraren, Brickegården

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mesolitikum

Fynd
slagen flinta, kvarts och andra bergarter, brända ben

Beskrivning
Med anledning av att Karlskoga kommun planerar att låta bebygga ett antal tomter inom kvarteret Svärdbäraren gjordes en arkeologisk utredning av det berörda området. Strax väster om utredningsområdet har ett antal stenyxor, främst trindyxor, och några flintavslag hittats. 1935 gjordes en mindre provundersökning då det framkom brända ben på platsen. Lokalen har registrerats som stenåldersboplats?, raä 73, i fornminnesregistret. Vid utredningen framgick att boplatslämningar i form av fynd av slagen flinta, kvarts och andra bergarter, samt brända ben, förekom i matjordlagret även inom utredningsområdet i den del som låg närmast den tidigare registrerade fornlämningen. Boplatsen kan utifrån de tidigare påträffade stenyxorna preliminärt dateras till mesolitikum.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Karlskoga 73:1	Örebro	Värmland	Karlskoga

AIS Nr
25

År
2001

Namn/plats
Västra Kärne, Östra Kärne

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ebba Knabe

Fornlämningskategori
boplats, påfört slagglager

Datering, period
Nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en planerad om- och nybyggnation av väg 205, inklusive en anslutning till väg 727, förundersöktes två fornlämningar belägna i byarna Östra och Västra Kärne norr om Karlskoga. Förundersökningen av raä 259 berörde utkanten av Östra Kärnes bytomt. Tolv sökschakt (258 m2) grävdes i åkermark/hagmark i syfte att konstatera om kulturlager och konstruktioner tillhörande bytomten sträckte sig över den aktuella ytan. Några sådana påträffades ej, däremot hittades två stolphål och en härd av förhistorisk karaktär. Gränsen för byn bedöms ha gått längre norrut, medan den aktuella ytan kan ha utgjort åkermark eller betesmark. Förundersökningen av raä 261 berörde vad som vid utredningen tolkats som en smidesgrop, men som vid förundersökningen konstaterades vara ett påfört lager med slagg. Slaggen har möjligen använts som fyllning till dränering eller väg.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Karlskoga 259:1	Örebro	Värmland	Karlskoga
Karlskoga 261:1	Örebro	Värmland	Karlskoga

AIS Nr
27

År
2002

Namn/plats
Byrsta

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Anne-Cathrine Johannessen

Fornlämningskategori

Datering, period
odaterat, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning som berörde södra utkanten av fornlämning raä 81, Byrsta bytomt med belägg från medeltid och historisk tid. I det kringliggande området har lösfynd av yxor med stenålderskaraktär påträffats. Topografiskt bedömdes utredningsytan hysa goda lägen för överplöjda förhistoriska boplatser. Utredningen visade att bytomten inte sträckte sig in i området, däremot påträffades två anläggningar av förhistorisk karaktär (gropar med oviss funktion och datering). Inom åkermarken fanns även igenlagda diken från nyare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Kumla 81:1	Örebro	Närke	Kumla

AIS Nr
50

År
2002

Namn/plats
Falltorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ebba Knabe

Fornlämningskategori
bytomt, boplats

Datering, period
järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
keramik (yngre rödgods)

Beskrivning
Med anledning av planerad nydragning av E18, delen Lekhyttan-Adolfsberg, genomförde UV Bergslagen under en vecka i oktober år 2002 en arkeologisk förundersökning av del av Falltorp bytomt, RAÄ 63, Vintrosa socken, Örebro län. Förundersökningsområdet ligger strax norr om den idag befintliga gården på ett område som ingår i den på äldre kartor markerade by/gårdstomten. Området ligger på en svag nordvästsluttning av ett impediment som bildar en liten platå i omkringliggande åkermark. Målsättningen med förundersökningen var att fastställa begränsningen och få en bild av by/gårdsbebyggelsen som ingått i området samt att se hur tillförlitliga den äldre kartan är i förhållande till det arkeologiska materialet. Efter att vägsträckningen ändrats berördes endast den nordvästra delen av det som på det historiska kartöverlägget från 1768 kallas för Norra Gärdet.

Inom undersökningsområdet (130x80 meter) grävdes 8 schakt i nordsydlig riktning. Sammanlagt framkom 67 anläggningar, spår av både förhistoriska och medeltida/efterreformatoriska aktiviteter. Anläggningarna är koncentrerade till områdets högre belägna södra del

där minst två, men sannolikt tre hus finns. Ett av husen ligger i områdets sydvästra del och utgörs av en svart u-formad färgning som kan vara resterna av ett nerbrunnet torvhus. 14C-datering daterar huset till tiden mellan 1660-1890 e Kr. Ytliga fynd av yngre rödgods antyder att det lämningarna hör till den förra delen av detta intervall. De andra huskonstruktionerna ligger i områdets sydvästra del och består av ett stråk av bränd lera som är rester av en inrasad vägg samt stolphål efter takbärande stolpar. Av antalet stolphål och dess läge anar vi två hus från olika skeden av järnålder. Ett av stolphålen är 14C-daterat till 330-430 e Kr, det vill säga romersk järnålder/folkvandringstid.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Vintrosa 63:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
38

År
2002

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats, gravar, fossil åkermark

Datering, period
tidigneolitikum, senneolitikum, äldre järnålder, yngre järnålder, tidig medeltid, nyare tid

Fynd
keramik, vävtyngder, harts, slagg, bryne, kritpipa, knacksten, kvarts, bergart, flinta

Beskrivning
En arkeologisk slutundersökning av nordvästra delen av raä 52 har utförts med anledning av industribygge. Undersökningsområdet låg i åkermark, på och i anslutning till en svag förhöjning. Cirka 500 anläggningar påträffades, framförallt stolphål men också gropar, härdar, diken, rännor samt fyra gravar. Upp på höjden påträffades en ränna med flera stolphål i, daterad till tidigneolitikum. Rännan utökar bilden av tidigneolitiska rännor med stolphål från södra delen av fornlämningen och från raä 50 strax intill.

Upp på förhöjningen låg också en liten gravplats med minst fyra flatmarksgravar, två av dessa har 14C-daterats till senneolitikum. Det fanns inga rester efter skelett eller gravgåvor, däremot påträffades små bitar av förkolnad ek. Anläggningarna tolkas som gravar efter jämförelse med skånska senneolitiska flatmarksgravar.

Tre hus identifierades. Två av husen var treskeppiga och det ena har på typologiska grunder daterats till förromersk järnålder. Det andra treskeppiga huset är det bäst bevarade och har 14C-daterats till romersk

järnålder/folkvandringstid. Flera stolphål innehöll brända korn av brödvete och havre samt keramikskärvor, både silkeramik och odekorerad keramik. En räcka stolphål med medeltida datering har tolkats som rester av ett enskeppigt hus, dock knappast ett boningshus eftersom det stått på sank mark. Två stora gropar med förkolnade trärester och två rännor har också medeltida ursprung men oklar funktion.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
44

År
2002

Namn/plats
Bengtstorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Catarina Karlsson

Fornlämningskategori
gravfält, grav, stensträng

Datering, period
järnålder, odaterat

Fynd
kvartsavslag, slagen flinta

Beskrivning
De två sista veckorna i oktober 2002 förundersöktes ett järnåldersgravfält nordöst om Bengtstorps gård. Gravfältet ligger på en nordsydlig höjdsträckning i ett i övrigt flackt åkerlandskap. Den nya vägen kommer att dras rakt igenom gravfältet. Under tidigare inventeringar har tre treuddar och ett antal stensättningar registrerats. Vid den senaste inventeringen reducerades antalet runda stensättningar till fyra stycken. Ett par stensträngar hade även påträffats vid inventeringen, och inför förundersökningen förväntades också röjningsrösen inom området. Målsättningen med förundersökningen var att få grepp om gravarnas och de agrara lämningarnas utbredning inom undersökningsområdet, samt att undersöka om där även förekom förhistoriska boplatslämningar.

Gravfältet fortsätter både norr och söder om undersökningsområdet som är lite drygt 100 meter långt och 80 meter brett. Under förundersökningen avbanades ett antal schakt och tre större ytor. Områden som inte omfattades av schakt utvärderades okulärt och med jordsond. Sammantaget konstaterades 39 stycken stenpackningar,

inklusive de redan kända gravarna inom undersökningsområdet. Undantaget två treuddar var nästan samtliga runda till formen, men växlade i storlek mellan drygt en meter och upp till cirka 8 meter i diameter. Det är sannolikt att det förutom gravar även finns odlingslämningar i form av röjningssten på området. Tidigare undersökningar i Närke och i närområdet visar att gravar och röjningsrösen kan förekomma tillsammans och likna varandra. Röjningssten kan även sekundärt ha slängts upp på befintliga gravar. I ett tidigt undersökningsskede är det därför svårt att skilja gravar och röjningsrösen åt, men många av de stensättningar som dokumenterats på platsen har ett sorterat stenmaterial och kantkedja vilket tyder på att det rör sig om gravar.

I samband med förundersökningen grävdes två mindre stensättningar. Inga ben eller tidstypiska föremål påträffades men i den ena stensättningen kom ett kvartsavslag och i den andra en bit slagen flinta. Inga säkra boplatsindikerande fynd hittades i schakten. Ett par möjliga stolphål och en härd talar ändå för att aktiviteter som inte direkt kan knytas till gravar eller odling har pågått på platsen. De kolprover som samlats in är ännu inte analyserade, men de påträffade lämningarna bedöms höra till yngre järnålder.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Täby 34:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 35:1	Örebro	Närke	Täby
Täby 68:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
11

År
2002

Namn/plats
Grythyttan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Catarina Karlsson

Fornlämningskategori
stensättning

Datering, period
järnålder (?)

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning och restaurering av en skadad grav, raä 262:3 i Grythyttans socken. Den aktuella graven ligger mycket vackert belägen strax väster om Grythyttan, längst ut på en udde i den östra delen av sjön Sörälgen. Stensättningen ingår i en gravgrupp om fyra gravar. Målsättningen för undersökningen var främst att klargöra gravens yttre och inre gravskick samt att datera gravläggningen. Den avslutande uppgiften var att även återställa stensättningen i sitt ursprungliga skick. Avtorvningen av stenpackningen fick avbrytas då graven ej kunde avgränsas gentemot intilliggande gravar. Efter dokumentation beslutades efter samråd med länsstyrelsen, att endast gräva ut den del av graven som var skadad (cirka en kvadratmeter). Det resulterade inte i några fynd eller någon datering av graven. Efter undersökningen restaurerades den skadade stensättningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grythyttan 262:3	Örebro	Västmanland	Grythyttan

AIS Nr
60

År
2002

Namn/plats
Almby

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
romersk järnålder, folkvandringstid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har påvisat en förhistorisk boplats, raä 227, invid Östra Mark vid Örebro Universitet. Träkol från en av de påträffade eldstäderna har daterats till romersk järnålder-folkvandringstid. Inom utredningsområdet finns också ett flertal rösen och stensamlingar, som kan kopplas till arbete som skett i regi av Statens Arbetslöshetskommision under 1900-talet. De senare lämningarna utgör inte fornlämningar men ingår som komponenter i landskapets kulturmiljö och kan omfattas av olika former av lagskydd. Utredningen var föranledd av det anläggandet av parkeringsplats.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 227:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr

21

År

2002

Namn/plats

Hidinge mfl.

Typ av undersökning

särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation

UV Bergslagen

Ansvarig person

Åsa Westin

Fornlämningskategori

flatmarksgrav, boplats, skärvstensförekomst, hägnad annan, röjda ytor, röjningsrösen, fossil åker, gårdstomt, vägbank, blästerugn, slaggförekomst, bergshistorisk lämning, lösfynd

Datering, period

mesolitikum, tidigneolitikum, mellanneolitikum, förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, tidig medeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Anmälan av utförd utredning innehåller endast en uppräkning av påträffade fornlämningstyper: flatmarksgrav, boplatsgropar (många), kokgrop, härdar (många), skärvstensförekomst (många), stolphål (många), hägnad annan, röjda ytor (många), röjningsrösen (många), fossil åker, gårdstomt, vägbankar, blästerugn (flera), slaggförekomst, bergshistorisk lämning, lösfynd. [Fornlämningsnummer är ej redovisade annat än på kartspecialer, och det framgår inte till vilken socken respektive fornlämningsnummer hör].

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej redovisade sockenvis	Örebro	Närke	Hidinge, mfl

AIS Nr
63

År
2002

Namn/plats
kv. Svärdbäraren

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats, metallframställningslämning

Datering, period
mesolitikum, järnålder

Fynd
skrapor, spån och avslag av kvarts, flinta och olika bergarter, brända ben, slagg, ugnsväggar

Beskrivning
Med anledning av planerade byggarbeten utfördes en förundersökning av raä 73, kvarteret Svärdbäraren, Karlskoga. Under det plöjda matjordslagret fanns ett fyndförande lager med bearbetad kvarts, flinta och olika bergarter samt brända ben. Fyndens fördelning förefaller avspegla boplatsens inre struktur, bland annat återfanns kvartsskrapor inom en avgränsad yta. Vid sidan av stenåldersfynd påträffades lämningar efter metallhantering såsom ugnväggsfragment och blästslagg inom en begränsad del av fornlämningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Karlskoga 73:1	Örebro	Värmland	Karlskoga

AIS Nr
62

År
2002

Namn/plats
Tybble, Tybble bytomt

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ebba Knabe

Fornlämningskategori
bytomt, boplats

Datering, period
neolitikum, järnålder, nyare tid

Fynd
slagg, glas, spikar, vävtyngd

Beskrivning
Med anledning av en planerad utvidgning av Almby kyrkogård har en arkeologisk förundersökning utförts av Tybble bytomt. Undersökningsområdet ligger strax söder om Almby kyrka på en höjd som sluttar mot sydväst. Sammanlagt drogs fem provschakt med en total längd av 340 meter. Bland de 40 anläggningar som påträffades finns brunnar, diken , gropar, härdar, lagerrester, sotfläckar, stolphål samt en stensträng/vall. Resultaten från förundersökningen påvisar att området varit bebyggt redan under förhistorisk tid, kanske redan under stenålder. Två keramikskärvor av neolitisk karaktär (trattbägare?) hittades i ett kulturlager som stratigrafiskt låg under ett kulturlager med konstruktionsrester som enligt fyndmaterialet hör till efterreformatorisk tid. Konstruktionsresterna kan utgöra resterna av en bysmedja. Utöver detta hittades en vävtyngd i en grop som tyder på att platsen varit bebodd under järnåldern.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 159:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
57

År
2002

Namn/plats
Berglunda

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
ej fornlämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Utredning inför anläggandet av anslutningsväg till nya E18. Inga fornlämningar påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Örebro	Närke	Örebro stad

AIS Nr
58

År
2002

Namn/plats
Almby, Näsby bytomt

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Gunlög Graner

Fornlämningskategori
bytomt

Datering, period
Nyare tid

Fynd
yngre rödgods, glas, ben, järnföremål, kritpipor

Beskrivning
Med anledning av planerad husbyggnation inom en del av raä 205, Näsby bytomt, har en förundersökning utförts på platsen. Sammanlagt drogs 11 schakt, varvid man kunde konstatera att största delen av området var stört av sentida ingrepp i form av källare, sopgropar och påförda massor. Mellan störningarna framkom enstaka gråfärgade anläggningar, såväl möjliga stolphål som gropar. Ingen av anläggningarna innehöll annat än tegelkross och kan även de vara sentida. Inom en mindre orörd yta påträffades ett stort antal stenlyft (närmare 60 stycken). I fyllningen låg fynd som kan dateras till 1700-tal. Ytan bör ha röjts någon gång under efterreformatorisk tid i samband med husbyggnation eller odling.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 205:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
59

År
2002

Namn/plats
kv. Sorken

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ulrika Wallebom

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
Nyare tid

Fynd
keramik, järn- och kopparföremål, kritpipor, glas, träföremål, näverskor, ostronskal, mynt.

Beskrivning
Med anledning av planerad bostadsbyggnation har en arkeologisk slutundersökning genomförts i Kv Sorken, Hamnplan, Örebro stad. Området utgjorde före undersökningen en parkeringsplats men har tidigare hyst ett hantverkarkvarter med 1800-talsbebyggelse. Topografiskt sett är området relativt plant, med en svag sluttning ned mot Svartån.

Kvarteret ligger precis i utkanten av fornlämning RAÄ 83, Örebro stad. Fram till 1600-talets första decennier nyttjades området dels som slottsträdgård, dels för privat ägda åkrar, kålgårdar och ruddammar. År 1640 anlades här på kunglig befallning Södra Smedjebacken, med bostäder och verkstäder åt de vapensmeder som arbetade för Örebro vapenfaktori. Enligt skriftliga källor och kartmaterial från tiden omfattas det undersökta området av tre tomter, vilka har bebotts av bl a lås- och pipsmeder samt tygmakare med familjer.

Vid undersökningen framgick att stora delar av ytan hade störts av sentida källare, rör- och kabeldragningar samt nedgrävda oljetankar.

Mellan de störda ytorna framkom mindre områden med kvarliggande kulturlager och anläggningar från 1600- och 1700-talen, i vilka den ovan nämnda tomtstrukturen kunde skönjas. Längs områdets östra sida fanns en tydlig nord-sydlig vägsträckning med beläggning av slagg, risbäddar och grus i flera omgångar. Vägen kantades i öster av en trolig tomtgräns markerad med stenar och stolphål. På den södra av tomterna påträffades lämningarna efter en smedja med tydliga spår efter ässja, städ och slaggvarp. Här fanns även lämningar efter två yngre troliga bostadshus. Mellan den södra och den mittersta av tomterna påträffades två stora avfallsgropar med tvärsgående gärdsgårdsliknande träkonstruktioner i botten. Groparna innehöll stora mängder gödsel, ris och kvistar samt fynd av keramik järn- och träföremål, sågat ben och näverskor. I västra delen av undersökningsområdet fanns odlingslager, medan det i det norra området enbart påträffades sentida gropar och stolphål i den orörda leran.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
34

År
2003

Namn/plats
Mosjö kyrka

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplats, kulturlager

Datering, period
Tidigneolitikum, mellanneolitikum, senneolitikum, äldre järnålder, yngre järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning föranledd av utvidgning av kyrkogård. Utredningsområdet är cirka 5-225 x 10-85 (NV-SÖ) meter stort och ligger på krönet av den fornlämningsrika Mosjöåsen direkt norr och öster om Mosjö medeltida kyrka. Utredningen visade på boplatslämningar från förhistorisk tid (neolitikum och järnålder) samt lämningar från högmedeltid och nyare tid. Ett område innesluter lämningar från samtliga perioder (raä 58) och till detta kommer en mindre stenåldersboplats (raä 59). [På blanketten nämns raä 58:1-3. 58:2 och 3 finns dock ej med i FMIS]

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 58:1	Örebro	Närke	Mosjö
Mosjö 59:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
33

År
2003

Namn/plats
Mosjö kyrka

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
bebyggelselämningar

Datering, period
nyare tid

Fynd
djurben, järnföremål, glas, keramik (främst blyglaserat rödgods)

Beskrivning
Förundersökning i form av schaktövervakning vid anläggande av fjärrvärme på Mosjöåsen, invid Mosjö medeltida kyrka. Förundersökningen omfattade ett cirka 140 meter långt och 0,8-3 meter brett parti som låg i gatu- och tomtmark. Schaktet var cirka 0,75-1,4 meter djupt. Avsnittet utmed åskrönet, vid församlingshemmet, visade på kulturlager (upp till cirka 0,4 meter tjocka) och kulturpåverkade avsnitt med konstruktioner (stolphål och grop). Av fynd kan nämnas djurben, järnföremål, glas och keramik (främst blyglaserat rödgods). Utifrån keramiken kan kulturlagren som äldst dateras till 1600-talet. Kulturlagren har förts till fornlämning raä 58, område med lämningar från högmedeltid och efterreformatorisk tid. I östsluttningen av Mosjöåsen berördes huvudsakligen en före detta grustäkt och här förekom bland annat påfört material av modern typ. [På blanketten nämns raä 58:1-3. 58:2 och 3 finns dock ej med i FMIS]

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 58:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
39

År
2003

Namn/plats
Palmbohult, Sörby mfl.

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
röjningsrösen, boplatsgrop

Datering, period
Nyare tid

Fynd

Beskrivning
På grund av att Örebro kommun avser ta mark i anspråk som industriområde gjorde UV Bergslagen en utredning inom berört område. Utredningen omfattade cirka 600 000 m2 skog och åkermark väster om Örebroåsen. Inom det planerade industriområdet finns två röjningsrösen, det ena i anslutning till äldre åkerytor. Vid sökschaktning på lämpliga boplatslägen framkom två diffusa gropar av allmänt förhistorisk karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 11:1	Örebro	Närke	Mosjö
Örebro 67:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
20

År
2003

Namn/plats
Mårtenstorp, Lövåsagruvorna

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
gruvområde och bebyggelselämningar

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Vägverket Region Mälardalen har för avsikt att bygga Europaväg 18 i ny sträckning mellan Örebro och Lekhyttan i Närke. Inom fastigheten Mårtenstorp 3:1 med flera, Hidinge socken och Lekebergs kornmun, berörs en fornlämning i form av Lövåsagruvorna (RAÄ 16). Efter beslut av Länsstyrelsen i Örebro län genomförde Riksantikvarieämbetet UV Bergslagen under sommaren och hösten år 2003 en arkeologisk förundersökning. I fältarbetet har också ingått arkiv- och kartstudier. Lövåsagruvorna ligger på en med blandskog beväxt bergshöjd samt till denna anslutande ytor. De senare utgörs dels av före detta åkermark (skogbeväxt), dels skogsterräng (igenväxande hygge). Gruvområdet ingår i Lekebergslagen som finns skriftligt belagd genom ett brev från år 1458.

Vägkorridoren är i aktuellt avsnitt cirka 40-60 meter bred och skär rakt igenom fornlämningsområdet, cirka 150x5-75 (NV-SÖ) meter stort samt motsvarande drygt 8200 kvadratmeter. Det senare berör även ytor på ömse sidor om planerad vägsträckning. Vid förundersökningen karterades hela gruvområdet medan de fysiska markingreppen (schakt)

begränsades till planerat vägavsnitt. Närområdet till Lövåsagruvorna var också föremål för fältinventering.

På en storskifteskarta över Mårtenstorps skog från år 1815 finns en markering för gruva där Lövåsagruvorna idag ligger. Kartan har också noteringar om ytterligare gruvor i närområdet. Det framgår inte om gruvorna då var i drift. Genom "Relationer om bergverken i Örebro län år 1684" vet vi att "Löfåsegrufwan" på Mårtenstorps mark bröts år 1671. Vilken gruva som avses är oklart, men utifrån namnet skulle det kunna vara Lövåsagruvorna eller de närbelägna Lövåsgruvorna.

Förundersökningen visar att det inom gruvområdet finns åtta gruvhål och i anslutning till samtliga utom ett ligger det varp med skrotsten. Till detta ska läggas några skärpningar samt en handfull förmodade prospekteringsgropar. Utöver detta förekommer det smärre ansamlingar med skrotsten. Gruvhålen är vattenfyllda, cirka 4-35 meter stora och som djupast knappt 10 meter. Intill det största gruvhålet finns resterna av en vandring. Den antas ha drivit ett spel som använts för att få upp gråberg och malm, men kanske också försett pumpanordningar med kraft. Från ett skrotstensvarp har vi ett fundament som kan ha ingått i en vinsch över ett gruvhål. Av allt att döma är det järnmalm (magnetit, svartmalm) som brutits från en långsmal malmkropp. Fast berg syns inte i alla gruvhål, utan överst ligger vanligen stenar och större block i sidorna. Det fasta berg som studerats är genomgående sprött och förefaller att ha varit relativt lätt att bryta. Ett stort antal stenar i varphögarna har handborrade hål, vilket tyder på att borrningen i sig förmodligen har varit en metod för att spräcka berget. Några tecken på tillmakning fanns inte i studerade avsnitt.

Inom gruvområdet ligger det tre bebyggelselämningar efter vardera en smedja, en förmodad ekonomibyggnad och en källare. Det är endast den förstnämnda som omfattats av förundersökning. Smedjan är helt eller delvis anlagd på ett skrotstensvarp och har en kraftigt grund samt väggar av skrotsten (det ingår även malmstycken i konstruktionen). Invändigt domineras utrymmet av en ässja. I anslutning till smedjan är området delvis bemängt med smidesslagg och träkol. Nordöst om smedjan ligger finkrossat berg med inslag av malm och platsen har använts för skrädning, det vill säga att sidoberg och malm har separerats. Drygt tio meter söder om smedjan påträffades en kolningsgrop som antas höra till densamma. Ekonomibyggnaden domineras av ett mycket stort spisfundament och har därför inte bedömts som ett bostadshus. Källaren ligger ingrävd/uppmurad i ett av skrotstensvarpen till det största gruvhålet. Bebyggelselämningarna kan antas ha en primär koppling till gruvdriften, men det är också möjligt att platsen utnyttjats för andra aktiviteter efter det att malmbrytningen upphört.

Vid förundersökningen grävdes sökschakt i skrotstensvarp, inom och i anslutning till smedjan samt på andra strategiskt valda punkter för att fånga upp stratigrafi, eventuella kulturlager och andra under mark

dolda konstruktioner. Skrotstensvarpen var som tjockast 1,2 meter och uppvisade delvis en tydlig stratigrafisk skiktning i avsnittet nordöst om smedjan. Det går dock inte att uttala sig om tidsdifferensen faserna emellan.

Från kolningsgrop, skrotstensvarp och smedja tillvaratogs träkol för 14C-datering. Det preliminära resultatet tyder främst på 1700-tal. Gruvan bör uppskattningsvis inte ha bearbetats efter 1800-talets mitt.

Öst, nordöst och norr om gruvområdet ligger vardera en bebyggelselämning. Den senare med en närliggande källargrop. De två förstnämnda tangerar eller berör marginellt vägområdet, medan den i norr ligger utanför detta. Husgrunden i nordöst har tidigare uppburit en stuga som nu ligger öster om gruvområdet. Byggnaden flyttades till sitt nya läge under andra hälften av 1900-talet. Den östra husgrunden tolkas som rester av ett bostadshus, medan den i norr är mer svårbedömd. Det historiska kartmaterialet från 1800-talet uppvisar bebyggelse i området, men inte exakt på de aktuella platserna. De schakt som grävdes i anslutning till husgrunderna gav ingen vägledning för datering av desamma. Bebyggelselämningarna bör betraktas som en del av fornlämnings- och kulturmiljön vid Lövåsagruvorna.

Förundersökningen av Lövåsagruvorna har också syftat till att ta fram lämpliga metoder för eventuella fortsatta undersökningar. Personal från Riksantikvarieämbetets Geoarkeologiska Laboratorium (GAL) i Uppsala deltog vid fältarbetet för att lämna geoarkeologiska synpunkter, utföra vissa mineralogiska studier samt att bistå vid den bergshistoriska tolkningen.

I Sverige är det få gruvmiljöer som har undersökts arkeologiskt vad gäller själva gruvområdet. Vanligen suddar brytningen efterhand ut spåren efter de äldsta faserna. Så har säkerligen också delvis skett här. Vad som gör Lövåsagruvorna värdefulla är att ingen gruvbrytning skett under modern tid. Här finns alltså förutsättningar att fånga upp äldre brytningstekniker och andra med gruvverksamhet förenade tekniker.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Hidinge 16:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
54

År
2003

Namn/plats
Almby kyrkogård

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
bytomt, boplats

Datering, period
mellanneolitikum, vikingatid, nyare tid

Fynd
keramik (gropkeramik, järnålderskeramik, rödbrännande lergods), brända ben, slagen flinta och kvarts, stenföremål, vävtyngdsfragment, lerklining, fönster och buteljglas, kritpipsfragment, slagg, spik, beslag, oidentifierbara järnföremål, obrända ben.

Beskrivning
Slutundersökning av del av raä 159, föranledd av utvidgning av Almby kyrkogård. Stenålderslämningarna utgjordes av en gropkeramisk boplats som vars utsträckning i huvudsak var begränsad till områdets högre liggande partier i schaktets östra del. Stenålderslämningarna har fortsatt norrut in på den befintliga kyrkogården, och möjligen även något längre åt sydost. Boplatsen bestod dels av ett fyndförande skikt i moränen, dels av större och mindre gropar. Fynden domineras av keramik, men brända ben, slagen flinta och kvarts och ett fåtal andra stenföremål påträffades också. Järnålderns lämningar utgjordes huvudsakligen av stolphål, härdar/kokgropar och gropar. Rester efter minst tre hus kunde konstateras. Fynden från järnåldersdelen av fornlämningen inkluderar keramikskärvor, vävtyngdsfragment, lerklining och brända ben. Den historiska tidens lämningar bestod av en välbevarad kallmurad källargrund, gropar, sopgropar och sprängstensgropar. Allmänt kan konstateras att epoken var kraftigt påverkad av senare tiders jordbruk på platsen. Fyndmaterialet var sammansatt av rödbrännande lergods, delar av fönster- och buteljglas, kritpipsfragment, slagg, spik, beslag, oidentifierbara järnföremål och ben. Det hittades inget fyndmaterial i

källargrunden varför dess ålder förblir okänd, en medeltida datering kan dock inte uteslutas. I övrigt finns inget i fyndsammansättningen som tyder på en medeltida datering av lämningarna från historisk tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 159:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
56

År
2003

Namn/plats
Örebro

Typ av undersökning
särskild undersökning (schaktningsövervakning)

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
sen medeltid, nyare tid

Fynd
keramik, fönster- och buteljglas, kritpipor, järnföremål, djurben

Beskrivning
Under en dryg månad hösten 2003 har en del av Stortorget i Örebro varit avstängt för att Sydkraft Mälarvärme AB skulle lägga om fjärrvärmenätet. Från början var det planerat som ett omfattande arbete med stora ingrepp i såväl dagens torg- som gatumark. Efterhand omprojekterades uppdraget och man inriktade sig på att försöka följa befintliga fjärrvärmeledningar. I ny sträckning återstod ett cirka 45 meter långt och 1,5-4 meter brett avsnitt räknat från Köpmangatan och österut. Här var schaktet redan grävt ned till arkeologiskt känslig nivå, det vill säga kulturlager från gårdagens Örebro (RAÄ 83). Exploatören valde nu att skjuta alla de planerade arbetena på framtiden. Några nya fjärrvärme ledningar kom således inte på plats.

När fjärrvärmeprojektet stoppades bestämde Länsstyrelsen i Örebro län att den arkeologiska undersökningen (särskild undersökning i form av schaktningsövervakning) skulle avbrytas och kulturlagren täckas över. UV Bergslagen fick dock möjlighet att dokumentera de frilagda partierna men inte att gräva vidare på djupet.

Stortorget i Örebro ligger på östsluttningen av den grusås som löper genom staden. Torget är långsmalt och följer tre kvarter samt korsas av Köpmangatan och Kungsgatan. Fram till mitten av 1800-talet täckte torget bara det övre partiet, avsnittet mellan nuvarande Drottninggatan och Köpmangatan, som ansluter Sankt Nikolai kyrka. Den senare är i sina äldsta delar från slutet av 1200-talet. Den nedre delen av åssluttningen utgjordes främst av kvartersmark och har delvis varit detta sedan medeltid. År 1854 drabbades stadens södra område av en omfattande brand. Därefter upprättades en ny stadsplan som egentligen byggde på ett förslag från mitten av 1600-talet.

Den arkeologiska undersökningen gav mycket information trots att vi bara sniffade på kulturlagren. Utmed en knappt 30 meter lång sträcka hittade vi välbevarade kulturlager från mitten av 1800-talet och ned i medeltid. Kulturlagren är som kraftigast minst 1,5 meter tjocka. I det övre skiktet finns sotiga och träkolsbemängda lager som förmodligen kan kopplas till 1854 års stadsbrand. Vi fann också husgrunder och stensatta gårdsplaner som bör representera 1700- och 1800-talen. Minst en äldre källare berördes. Den var nu fylld med sten och kan ha haft ett välvt tegeltak (tunnvalv). I den östra delen av schaktet var vi nere ungefär 2,5 meter under dagens torgbeläggning och ändå nåddes inte orörd mark. I schaktväggen stack det ut stockar, som i sig hade kapats sekundärt på platsen någon gång under århundradenas lopp, som vi bedömde höra till en byggnad/konstruktion från 1600-talet. Det var sparsamt med fynd men det beror främst på att undersökningen "inte gick på djupet". Där kulturlagren blottlades plockade vi exempelvis en del keramikskärvor, fönster- och buteljglas, delar av kritpipor, järnföremål och djurben. Materialet kan som äldst föras till 1600-talet. Vid övertäckningen av kulturlagren rullades först en duk av textil ut i botten och på denna lades ett lager med lera, cirka 0,2-0,5 meter tjockt, och därpå ett nytt textilskikt. Däröver fylldes med olika massor, exempelvis grovt grus.

I trottoaravsnittet mot kvarteret Kitteln grävdes ett mindre schakt, cirka 5 x 1,3-3,8 meter stort, för fjärrvärme ans lutning till köpcentret Kompassen. Området visade sig vara utschaktat sedan tidigare.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
47

År
2003

Namn/plats
Säby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
boplats, odlingslämningar

Datering, period
neolitikum?, förromersk järnålder, romersk järnålder, vendeltid, vikingatid

Fynd

Beskrivning
Inför planerad ombyggnad av E18 mellan Adolfsberg och Lekhyttan förundersöktes en förhistorisk boplats (RAÄ 93) vid Säby i Vintrosa socken. Vid undersökningen visade det sig att det funnits en väletablerad bebyggelse vid Säby redan under äldre järnålder. För 2 500 år sedan fanns det gårdar både på den östra och den västra delen av höjden. Den östra gården, närmast byn, har sannolikt bestått av flera stolpburna byggnader och har även haft en eller flera inhägnade ytor. Den samtida bebyggelsen västerut har bestått av minst ett hus.

Några hundratal år senare, under romartid, låg ett gårdskomplex på den västra sidan av höjden. Det har funnits flera byggnader på platsen och i ett av husen fanns resterna av ett lergolv. Leran var obränd vilket visar att huset inte varit utsatt för brand. För att undvika eldsvåda har de boende på den romartida gården förlagt den mest eldfängda verksamheten ett stycke ifrån husen. Idag syns ett sotsvart område med flera eldstäder. De stolphål som ligger i anslutning till "härdområdet" kan vara rester efter takkonstruktioner eller torkställningar för kött och fisk. Spår från romartid finns även i det flacka området österut men det

är osäkert om dessa lämningar hänger ihop med den nyss beskrivna bebyggelsen eller om det rör sig om en ny gård. Om det senare är fallet så ligger den huvudsakligen utanför vägområdet mot söder.

Det finns även tydliga tecken på att det funnits en bebyggelse under vikingatid på den västra sidan av höjden. Denna har tangerat den romartida gården och sedan haft en utbredning söderut. Läget för en gård har varit mycket gynnsamt söderut eftersom området är mycket plant och utgör den högsta punkten på västra delen av Säbyhöjden. Spännande nog så finns kraftigt överlagrade röjningsrösen bevarade i sluttningarna både mot öster och väster, och ett av dessa har daterats till övergången mellan vendeltid och vikingatid. Dateringen är speciell eftersom de äldre jordbruksspåren ofta är svåra att skönja på dagens uppodlade höjder och endast ett fåtal har blivit undersökta.

I den östra delen (söder om byn) påträffades en stenlagd vägbank som var kraftigt överlagrad. Den har en rampliknande utformning och har anlagts där marken stiger mot bytomten. Vägbanken ligger i nordväst/sydostlig riktning och omgärdas av ett tjockt lager av äldre odlingsjord. Söder om vägbanken finns en koncentration av anläggningar som kan ha nyttjats under yngre stenålder.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Vintrosa 93:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
48

År
2003

Namn/plats
Solberga och Västra Via

Typ av undersökning
särskild utredning 1 och 2

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
röjningsrösen

Datering, period
Nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning föranledd av anläggandet av dammar för relokaliserade vattensalamandrar, vars tidigare levnadsmiljö påverkas av E18 nya sträckning i västra Närke. Utredningen påvisade tre förekomster av röjningsrösen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vintrosa 109	Örebro	Närke	Vintrosa
Vintrosa 110	Örebro	Närke	Vintrosa
Vintrosa 111	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
24

År
2003

Namn/plats
kv. Svärdbäraren

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats, blästerugn

Datering, period
mesolitikum, järnålder

Fynd
avslag och avslagsfragment av kvarts och 'lokala bergarter', kvartsskrapor, avslags- och spånfragment av flinta, brända ben, slagg, ugnsväggsfragment

Beskrivning
På grund av ett planerat byggprojekt har UV Bergslagen undersökt en mindre del av stenåldersboplatsen raä 73, kvarteret Svärdbäraren, i Karlskoga. Den undersökta ytan ligger i boplatsens östra utkant och fornlämningen fortsätter cirka 150 meter längre åt väster, längs med sjön Möckelns strand. Inom den undersökta ytan fanns dels en avfallskoncentration med ett varierat stenmaterial och brända ben, och en aktivitetsyta med kvartsavslag och kvartsskrapor. Enstaka skärvstenar representerar sönderplöjda härdar. Rester av en blästerugn som utifrån slaggens karaktär bedöms höra till äldre järnålder undersöktes också.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Karlskoga 73:1	Örebro	Värmland	Karlskoga

AIS Nr
17

År
2003

Namn/plats
Äspsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Catarina Karlsson

Fornlämningskategori
röjningsrösen (gravfält)

Datering, period
Sen medeltid

Fynd

Beskrivning
Vid en förundersökning föranledd av ett vägbygge påträffades 28 rösen i trakten av Äspsätter. Nitton rösen ligger inom vägområdet och av dessa undersöktes tre. Analys av kol från rösenas bottenskikt visar att de härrör från medeltid. Motsvarande kollager påträffades även i schakten mellan rösena, vilket antyder en tidig röjningsbränning i området. Tillsammans med avsaknaden av fynd och ben tyder detta på att de tre undersökta rösena är röjningsrösen. De övriga rösena kunde inte klassificeras vid förundersökningen. Inga boplatsindikationer framkom.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 84:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
29

År
2004

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
A-C Johannessen

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mellanneolitikum,odaterat, recent

Fynd
yxämne i bergart

Beskrivning
Slutundersökning inför anläggande av industribyggnad. Vid undersökningen påträffades 400 förhistoriska anläggningar, främst stolphål och härdar i områdets norra del. Möjligen dateras dessa till järnålder. Ett yxämne i bergart påträffades tillsammans med diffusa stolphål och gropar längs den tidigneolitiska vattenlinjen i söder. En hyddbotten liknande den som hittades vid undersökningen i januari 2004 framkom, och förmodas ha samma ålder som hyddorna som hittades år 2000, dvs. mellanneolitikum. I väst och söder störtdes ytan till stor del av sentida diken och byggnadsrester.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
30

År
2004

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Gunlög Graner

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat, recent

Fynd

Beskrivning
Slutundersökning inför anläggande av industribyggnad. Vid undersökningen framkom 55 förhistoriska anläggningar, främst stolphål och härdar i undersökningsområdets norra del. I områdets södra del framkom parcelldiken och sporadiska diffusa stolphål/gropar längs den tidigneolitiska vattenlinjen. Ett flertal anläggningar innehöll kol, men analyser kommer att utföras först i samband med planerad slutundersökning av återstående fornlämning. I övrigt fanns även anläggningar av sentida karaktär, framförallt diken.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
31

År
2004

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
odaterat, recent

Fynd

Beskrivning
Förundersökning inför anläggande av industribyggnad. Vid undersökningen framkom ett tiotal förhistoriska anläggningar som stolphål, gropar, en kokgrop och ett möjligt parcelldike. Under befintlig gödselplatta i söder framkom ett område som tillsvidare tolkats som ett vattenhål, varifrån 6 pollenprover togs ut i olika skikt av hålet. Analyser kommer att göras först i samband med planerad slutundersökning av återstående fornlämning. I övrigt fanns ett fåtal anläggningar av sentida karaktär, som t.ex. diken och byggnadsrester.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
16

År
2004

Namn/plats
Äspsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
stenålder?, romersk järnålder

Fynd
slagen kvarts, keramikskärva

Beskrivning
På grund av att vägverket planerar ny dragning av E18 mellan Adolfsberg och Lekhyttan i Närke har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning i det aktuella området. Vid förundersökningen påträffades ett antal anläggningar i form av stolphål och härdar. De ansluter sannolikt till de stolphål som 14C-daterats till 1680±45 BP vid den föregående utredningen. Inom undersökningsområdet fanns även spridda skärvstenar i ett diffust, något flammigt, lager. Några av anläggningarna överlagrades av ett röjningsröse, som i sin tur var helt övertorvat och inte synligt före undersökningen. Under röjningsröset påträffades även en keramikskärva av allmänt förhistorisk karaktär. Inom den sydöstra delen av boplatsen hittades tre bitar slagen kvarts.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 109:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
15

År
2004

Namn/plats
Knutstorp

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mesolitikum, romersk järnålder

Fynd
järnålderskeramik

Beskrivning
På grund av att vägverket planerar ny dragning av E18 mellan Adolfsberg och Lekhyttan i Närke har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning i det aktuella området. Vid förundersökningen påträffades en koncentration av gropar, varav några överlagrades av sand så att de framträdde först vid en andra maskinavbaning. En liknande grop har 14C-daterats till 8270±75 BP vid den föregående utredningen. Inom en begränsad del av undersökningsytan framkom dessutom keramik av järnålderstyp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 107:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
14

År
2004

Namn/plats
Sättran

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mesolitikum

Fynd

Beskrivning
På grund av att vägverket planerar ny dragning av E18 mellan Adolfsberg och Lekhyttan i Närke har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning i det aktuella området. Vid förundersökningen påträffades ett fåtal anläggningar av förhistorisk karaktär. De ansluter sannolikt till den härd som 14C-daterades till 8055±80 BP vid den föregående utredningen. Inom undersökningsområdet fanns även några större störningar i form av sentida gropar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 106:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
10

År
2004

Namn/plats
Riseberga klosterruin

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ulrika Wallebom

Fornlämningskategori
gravar och kulturlager vid klosterruin

Datering, period
tidig medeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd
ben av människa och djur, keramik, nyckel till ett skrin, en ring, fönsterglas

Beskrivning
Slutundersökning föranledd av skada på fornlämningen som uppkommit i samband med restaurering. Vid undersökningen på klostergården påträffades 15 stycken tätt liggande hög- och senmedeltida gravar. Det rör sig om välbevarade skelett efter män, kvinnor och barn i olika åldrar. En eller ett par av gravarna sticker in under klostergårdens mur och är således äldre än muren. Gravarna överlagras av ett utjämnande raseringslager, troligen recent. Utanför gravarna gjordes fynd av omrörda ben av människa och djur, keramik, en nyckel till ett skrin, en ring samt bemålat fönsterglas. I sakristian (rum E) påträffades en smal stenkista med omrörda ben efter åtminstone 3 individer, troligen barn.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Edsberg 30:1	Örebro	Närke	Edsberg

AIS Nr
40

År
2004

Namn/plats
Solberga

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mellanneolitikum

Fynd
kvartsavslag

Beskrivning
Inventering och utredningsschaktning inför tomtavstyckning. Inventeringen påvisade en stenåldersboplats (50 x 40 m) på en platå i sydväst läge, troligen relaterad till en havsnivå strax under 30 meter över havet. Vid schaktgrävning framkom 8 kvartsavslag samt en kolfläck, den senare bedöms dock vara yngre än stenmaterialet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rinkaby 89	Örebro	Närke	Rinkaby

AIS Nr
45

År
2004

Namn/plats
Västra Via

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ulrika Wallebom

Fornlämningskategori
grav, odlingslämningar

Datering, period
romersk järnålder, odaterat

Fynd

Beskrivning
Inför E18-bygget genomfördes en arkeologisk förundersökning vid Solberga, raä 82, Vintrosa sn. Området ligger i skogsmiljö och rymmer framför allt odlingslämningar i form av röjda ytor och odlingsrösen. Vid den föregående utredningen påträffades här en möjlig grav bestående av en sot- och träkolskoncentration med inslag av brända ben och förslaggat material. Anläggningen daterades till romersk järnålder. Vid förundersökningen avbanades ett område kring graven, men inga fler gravrester eller kolkoncentrationer påträffades. Istället hittades ett övertorvat stenröse tillhörande odlingslämningarna i omgivande raä 52.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vintrosa 82:1	Örebro	Närke	Vintrosa
Vintrosa 52:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
46

År
2004

Namn/plats
Västra Via

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Ulrika Wallebom

Fornlämningskategori
odlingslämningar, vägar, boplats, stenbrott

Datering, period
folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, tidig medeltid, sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför E18-bygget genomfördes under november 2004 en arkeologisk förundersökning vid Solberga, RAÄ 52, Vintrosa sn, Närke. Området ligger i skogsmiljö och rymmer framför allt odlingslämningar i form av röjda ytor och odlingsrösen. Undersökningen inleddes med en inventering, varvid röjningsrösen och andra lämningar mättes in med GPS. Vid inventeringen delades rösena upp i A-, B- och C-rösen, där A-rösen representerar små, övertorvade och troligtvis äldre rosen, B-rösen en mellanvariant, och C-rösen större, välvda, ej så kraftigt övertorvade rosen, som förmodades tillhöra en yngre fas. Indelningen gav en första indelning i olika nyttjandefaser. Denna indelning följdes även vid förundersökningen.

Det aktuella området utgjorde en flack sluttning med svaga terrasseringar ner åt öster. Tvärs över ytan löpte en nordsydlig vägsträckning, Solbergavägen. Områdena längst i väster respektive längst i öster var mycket steniga och gav intryck av att aldrig ha röjts från sten. Ytan däremellan bestod av röjda, plana ytor med relativt tätt liggande stenrösen. Sammanlagt påträffades 11 A-rösen, 14 B-rösen och

17 C-rösen inom detta område. Mellan det röjda och det oröjda området längst i väster löpte ett nordväst-sydöstligt dike omgärdat av stenvallar. Anläggningen tolkades som en äldre vägsträckning. En liknande anläggning påträffades även i områdets södra del, och tolkades där utgöra spåren efter en äldre dragning av Solbergavägen. I områdets nordöstra del fanns spåren efter ett stenbrott för kalksten. Brottet omgärdades av långsträckta stenrösen i väster och söder. Dessa tolkades ha tillkommit i samband med stenbrottets verksamhet. Utöver dessa anläggningar hittades 4 gropar och 3 små vallar. Vallarna bedöms ha med odlingsverksamheten att göra. Groparna kan eventuellt utgöra spåren efter en äldre boplats. Inga fynd påträffades vid undersökningen och 14C-analysen är ännu inte slutförd, varför det är svårt att datera lämningarna. Jämförelser med 1700- och 1800-talskartor över området tyder på att vägsträckningarna samt de yngsta odlingsrösena är från 1800-talet. De övriga anläggningarna kan däremot vara betydligt äldre.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Vintrosa 52:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
418

År
2004

Namn/plats
kvarteret Repslagaren, Örebro stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
sentida bebyggelse

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med en planerad nybyggnation i delar av kvarteret Repslagaren genomfördes en arkeologisk förundersökning. Nio schakt grävdes på det c.3000 m2 stora exploateringsområdet. Det konstaterades att ytan tagits i anspråk för bebyggelse under 1800-talets slut, dessförinnan har området använts för bete och odling.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
51

År
2004

Namn/plats
Örebro

Typ av undersökning
särskild undersökning (schaktningsövervakning)

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
sen medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Schaktövervakning i samband med reparation av befintlig fjärrvärmeledning. Schaktet drogs i nord-sydlig riktning längs Köpmangatans östra trottoarkant, 64 x 2,8 meter och upp till 1,9 meter djupt. Orörd marknivå nåddes ej. I västra schaktväggen påträffades bevarade kulturlager mellan 37-42,5 meter och 46-50 meter (räknat från norr), i övrigt var stratigrafin störd.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
52

År
2004

Namn/plats
Örebro

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (rödbrännande lergods), järnföremål

Beskrivning
Med anledning av bygget av ett nytt bostadshus genomförde UV Bergslagen en förundersökning av delar av raä 83. Vid förundersökningen grävdes sju sökschakt. Omfattande störningar i form av källare, ledningsschakt och dagvattenledningar fanns i området. Där intakt stratigrafi påträffades konstaterades kulturjord/odlingsjord. Rester av murverk till sen 1700-talsbebyggelse påträffades i två av schakten. Förutom odlingsjord fanns även rester av stenläggningar/gårdsplaner som har tolkats höra till 1700-talets bebyggelse och till 1900-talets skofabrik.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 83:1	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
53

År
2004

Namn/plats
Almby, Berget

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
fyndplats

Datering, period
mesolitikum?

Fynd
slagen kvarts

Beskrivning
Som en komplettering till en utredning som utfördes under hösten 1999, har UV Bergslagen grävt sökschakt väster om torpet Berget i Ekeby-Almby, där den ursprungliga utredningen pekat ut ett tänkbart boplatsläge. Vid schaktningen hittades två avslagsfragment av kvarts. Utifrån nivån över havet, 55 m, är en datering av dessa till senmesolitikum den mest troliga. Undersökningarna var föranledda av bostadsbyggande.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Örebro 265	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
32

År
2004

Namn/plats
Törsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning, särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
mellanneolitikum, odaterat, recent

Fynd

Beskrivning
För och slutundersökning inför anläggande av industribyggnad. Vid undersökningen framkom en hyddbotten liknande dem som hittades längst i söder på fornlämningsområdet år 2000. Hyddan förmodas vara lika gammal som dessa, dvs. från mellanneolitikum. I övrigt hittades ett 50-tal anläggningar av boplatskaraktär, däribland två härdar i undersökningsområdets norra del. Härdarna härrör möjligen från järnålder. Analyser kommer att göras först i samband med planerad slutundersökning av återstående fornlämning. I övrigt fanns ett fåtal anläggningar av sentida karaktär, som tex. ett par gropar efter borttagna stenblock.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mosjö 52:1	Örebro	Närke	Mosjö

AIS Nr
407

År
2004

Namn/plats
Äspsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, tidigmedeltid, högmedeltid, senmedeltid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning ett område med boplatslämningar vid Äspsätter, sydväst om Vintrosa, inför ombyggnaden av E18 väster om Örebro. Området ligger i kuperad skogsmiljö och rymmer framför allt odlingslämningar i form av röjda ytor och röjningsrösen. Vid aktuell undersökning av raä 110 Hidinge sn (plats för kokgrop), påträffades ytterligare lämningar av boplatskaraktär såsom härdar, stolphål och gropar. Boplatslämningarna ligger på plana avsatser i den syd- samt sydöstsluttande terrängen. Nivåerna varierar mellan 94 och 97,5 m ö h. Idag är platsen helt igenväxt av träd och sly. En boplats daterad till äldre järnålder finns strax västerut (raä 109:1, Hidinge sn) och uppgifter i det äldre kartmaterialet antyder att det funnits en bebyggelse vid Äspsätter från medeltid till senare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 110:1	Örebro	Närke	Hidinge
	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
408

År
2004

Namn/plats
Äspsätter, Västra Via, Hidinge-Lanna

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
röjningsrösen, grus- och stenvallar, fossil åker (välvd), boplats

Datering, period
romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av ett område med äldre odlingslämningar vid Äspsätter, sydväst om Vintrosa. Området ligger i kuperad skogsmiljö och rymmer framför allt odlingslämningar i form av röjda ytor och röjningsrösen. I väster är marken plan och sedan övergår den successivt till syd- samt sydöstsluttande terräng österut. Det finns tydliga terrasseringar. Nivåerna varierar mellan 94 och 97,5 m ö h. Idag är platsen helt igenväxt av träd och sly. Inför undersökningen genomfördes en inventering inom området samt i närområdet, varvid röjningsrösen och andra lämningar mättes in med GPS. Vid inventeringen delades rösena upp i A-, B- och C-rösen, där A-rösen representerar små, kraftigt övertorvade och troligtvis äldre rösen, B-rösen en mellanvariant, och C-rösen större, välvda, ej så kraftigt övertorvade rösen, som förmodades tillhöra en yngre fas. Indelningen gav en första indelning i olika nyttj andefaser. Denna indelning användes även vid förundersökningen.

I det undersökta området finns röjningsrösen av varierande storlek, vallar av grus- och stenar, åkerparceller, härdar, stolphål och gropar.

Stenrösenas olika utformning och överlagringsgrad visar att de härrör från skilda tidsperioder. Totalt registrerades 7 A-rösen, 14 B-rösen, 9 C-rösen och ett 20-tal rester av grus- och stenvallar. Mycket talar för att här finns agrara lämningar från järnålder till historisk tid. En boplats (raä 109:1, Hidinge socken) daterad till äldre järnålder finns i områdets västra del och uppgifter i det äldre kartmaterialet antyder att det funnits en bebyggelse vid Äspsätter från medeltid till senare tid.

Mellan rösena finns idag mer eller mindre stenfria ytor som utgjort bra åkermark. Större delen av området har en relativt tunn jordmantel under torven, vilket tyder på att årder har använts vid plöjningen, eller rättare sagt ärjningen. Kraftigare lager av mylla finns norrut i den centrala delen där det även går att skönja svagt välvda åkerparceller. Parcellerna ligger huvudsakligen norr om undersökningsområdet och deras långsmala form antyder att de uppkommit genom plöjning med plog. Även söderut är myllan något kraftigare. Här ansluter undersökningsytan till ett område med stora vällagda röjningsrösen.

Kartmaterialet från 1700- och 1800-talen visar att det berörda området huvudsakligen har varit ängs-och skogsmark då. Under 1700-talet finns ett område med övergivna gårdstomter markerat på kartan, vilket antyder att det tidigare funnits flera brukare vid Äspsätter. De grus- och stenvallar som påträffades vid undersökningen kan eventuellt utgöra rester efter någon form av äldre markindelning. Vid undersökningen påträffades ett förmodat barkjärn samt glas och obrända grisben.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Hidinge 88:1	Örebro	Närke	Hidinge
Vintrosa 78:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
409

År
2004

Namn/plats
Sättran

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
boplats, järnframställningslämningar

Datering, period
romersk järnålder

Fynd

Beskrivning
I samband med utbyggnad av E18 genomfördes en arkeologisk förundersökning av raä 105 i Hidinge sn. Fornlämningen var registrerad som en järnframställningsplats av typen blästerbruk. Vid förundersökningen konstaterades förutom rester av två ugnar även stolphål och gropar. Platsen har tolkats som en boplats där järnframställning bedrivits. En av ugnsresterna har 14C-daterats till romersk järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 105:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
13

År
2004

Namn/plats
Äspsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
fyndplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
På grund av att vägverket planerar ny dragning av E18 mellan Adolfsberg och Lekhyttan i Närke har UV Bergslagen utfört en arkeologisk förundersökning i det aktuella området. Vid den föregående utredningen påträffades en enkel skafthålsyxa, nedgrävd med eggen uppåt. Vid förundersökningen framkom inga ytterligare lämningar. [Benämnd 109:2 på blanketten 'Anmälan…', men 109:1 i FMIS].

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 109:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
417

År
2004, 2005

Namn/plats
Säby

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Gunlög Graner

Fornlämningskategori
boplats, gravar, gravplats, grophus, husgrund, röjningsrösen, odlingslager och kulturlager

Datering, period
tidigneolitikum, senneolitikum, äldre bronsålder, förromersk järnålder, romersk järnålder, vendeltid, vikingatid, nyare tid

Fynd
trattbägarkeramik, stenyxor, senneolitisk keramik, bronsålderskeramik, brända djurben, bifacial kvartsitspets, brända ben från människor, järnålderskeramik, järnföremål, glaspärlor, slagg, miniatyrkniv av järn, bokspänne, fot från en trefotsgryta

Beskrivning
Särskild undersökning av fornlämningskomplex vid Säby, inför nydragning av E18 väster om Örebro. Undersökningsområdet sträckte sig som ett öst-västligt band tvärs över en drumlinhöjd. På krönet höjde sig en naturlig flack moränkulle med tre markfasta block. Spår från tidigneolitisk trattbägarkultur hittades nära kullen i form av keramik i en grop. Under senneolitikum eller något senare, har man deponerat keramik intill ett av blocken på kullen och en senneolitisk närvaro på platsen i stort framskymtar genom spridda koldateringar. Från ungefär samma tid (äldre bronsålder) härstammar en liten flack stensättning med keramik, brända djurben och en flathuggen kvartsitspets, även denna i närheten av kullen.

I drumlinens östra sluttning framkom en boplatsmiljö från förromersk järnålder med lämningar av minst ett (dåligt bevarat) hus samt härdar och rösen. Under romersk järnålder har ett härdområde och ett myller av stolphål utan synbar inbördes relation vuxit fram intill moränkullen. Senast under vendel-och vikingatid anlades så en gravplats uppe på moränkullen. Gravarna är runda stensättningar med brandlager, brända

ben från människor och djur, keramik, järnföremål och glaspärlor. På och kring gravarna har stora mängder sten lagts upp. Stenpackningen har även grävts in och anlagts delvis under de markfasta blocken. Tillsammans bildar all stenen ett större röse eller monument. I denna stenpackning låg en mängd strödda brända ben, skärvsten, enstaka mindre slaggklumpar, två tidigneolitiska yxor och en miniatyrkniv av järn. I rösets ytskikt har små bitar av slagen kvarts strötts ut. Ovanpå en förhöjd del (grav) av gravkullen låg i ytan ett bokspänne och en fot från en trefotsgryta, vilket visar på tradition kring gravröset även under medeltid eller senare.

I undersökningsområdets östra del framkom även ett grophus med ännu så länge oklar datering samt ett mindre hus från 1600-1700-talet. Till detta kommer ett stort antal röjningsrösen med skiftande datering samt odlingslager och kulturlager.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Vintrosa 93:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
400

År
2004, 2005, 2006

Namn/plats
Riksväg 49 Stubbetorp - Rude

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Olof Pettersson

Fornlämningskategori
boplatsområde, boplats, blästbrukslämning, färdväg, gårdstomt, husgrund, industrilämning, kolningsanläggning, kolmila, kolningsgrop, lägenhetsbebyggelse, torp, röjningsrösen

Datering, period
mesolitikum, tidigneolitikum, mellanneolitikum, senneolitikum, vendeltid, vikingatid, tidigmedeltid, högmedeltid, senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Särskild Arkeologisk utredning inför nybyggnation av Riksväg 49 genom Tiveden. Det aktuella vägpartiet sträcker sig mellan Stubbetorp och Rude och har en längd av 10,5 kilometer. Utredningsområdet fastställdes till en 150 meter bred korridor, vanligen 75 meter på ömse sidor om planerad mittlinje. Till detta kommer också ett flertal mindre lokalvägar.

Den arkeologiska utredningen visar att landskapet utmed planerad vägsträckning har ett betydligt större inslag av kulturlämningar än vad som tidigare fanns registrerat. Under arbetet noterades 125 objekt och ungefär hälften av dessa har i varierande omfattning varit föremål för fullständig utredning, det vill säga även ha kontrollerats genom utredningsgrävning. Utöver dessa objekt finns en del komponenter som bara omnämns i texten utan att beaktas vidare. Dominerande objekttyp, motsvarande 1/3 av totalantalet, är områden vilka bedömts som förhistoriska boplatslägen. De kontrollerade lägena gav ett utfall med fyra stenåldersboplatser, en allmänt förhistorisk boplats, en med inslag från såväl förhistorisk som historisk tid samt två från historisk tid. De

senare platserna är mer att se som en form av verksamhetsområden än rester av bosättningar. Till detta kan läggas en solitär härd från yngre järnålder. Berörd terräng är såväl jordbruksmark som skogsmark. Från efterreformatorisk tid finns rester av bebyggelse eller platser som enligt historiskt kartmaterial varit bebyggda. Det rör sig om ett drygt tiotal objekt och som äldst har vi dateringar från 1600-talet, men flertalet är av yngre karaktär. De ligger spridda utmed utrednings sträckan.

Ungefär 1/4 av det totala antalet objekt har koppling till produktion av träkol. Här finns både kolningsgropar och kolbottnar efter resmilor. Särskilt en av kolbottnarna tilldrar sig stort intresse genom en datering till 1200-talet då denna miltyp var vanlig först från 1500-talet. Kolningsgropar är en produktionsanläggning som fanns före milorna men också fortsatte att användas långt fram i tiden. Här har vi dateringar från yngre järnålder, medeltid och efterreformatorisk tid. Kolbottnarna förekommer utmed hela sträckan och har ibland en kojruin vid sidan om. Kolningsgroparna ligger främst i avsnittet närmast Stjernsund.

Många objekt ingår i kombination med olika typer av lämningar och/eller boplatslägen. Mindre framträdande var jordbruksanknutna objekt, men det har sin förklaring i terrängens beskaffenhet. Rester av äldre vägnät förekommer på olika platser och vanligen redovisas bara de som representerar större färdvägar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hammar 403	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 391:1	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 404	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 405	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 406	Örebro	Närke	Hammar
Hammar 407	Örebro	Närke	Hammar
Askersund 199	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 201	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 202	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 203	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 204	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 205	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 214	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 226	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 225	Örebro	Närke	Askersund

Askersund 224	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 223	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 212	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 222	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 221	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 220	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 219	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 206	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 207	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 208	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 209	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 210	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 211	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 227	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 213	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 218	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 217	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 216	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 215	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 248	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 236	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 238	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 237	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 235	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 234	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 233	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 232	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 231	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 230	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 229	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 228	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 239	Örebro	Närke	Askersund

Askersund 240	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 246	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 245	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 244	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 243	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 242	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 241	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 39:1	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 247	Örebro	Närke	Askersund
Askersund 249	Örebro	Närke	Askersund

AIS Nr
410

År
2004?

Namn/plats
Äspsätter

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
verksamhetsområde, grop med brandhorisonter

Datering, period
senmedeltid

Fynd

Beskrivning
I samband med utbyggnad av E18 genomfördes en arkeologisk förundersökning av raä 108, Hidinge sn. Fornlämningen var registrerad som ett aktivitetsområde. Vid förundersökningen påträffades en cirka 5 meter stor och 0,7 meter djup grop. I gropen fanns flera separerade brandlager vilket tyder på att den vid olika tillfällen använts för bränning, dock oklart i vilket syfte. Kol har 14C-daterats till senmedeltid, 1410-1530. Gropen undersöktes och avlägsnades vid förundersökningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 108:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
411

År
2005

Namn/plats
Röcklinge

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
ej fornlämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Särskild utredning inför utvidgning av befintlig grustäkt vid Röcklinge. Inom området fanns vad som bedömdes ett möjligt boplatsläge, men inga lämningar påträffades vid den sökschaktsgrävning som gjordes på platsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Örebro	Närke	Kil

AIS Nr
420

År
2005

Namn/plats
Almby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Arkeologicentrum AB

Ansvarig person
Kjell Edvinger

Fornlämningskategori
ej fornlämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Planer på ett nytt bostadsområde låg bakom det här projektet i Almby i utkanten av Örebro. Inget av särskilt antikvariskt intresse framkom under utredningen, som omfattade byrå- och fält-inventering samt utredningsgrävning. Inga ytterligare antikvariska åtgärder var därför påkallade.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
421

År
2005

Namn/plats
Degernäs

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Arkeologicentrum AB

Ansvarig person
Kjell Edvinger

Fornlämningskategori
torp, kolbotten

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En planerad golfbana nära Möckelns strand var anledning till att ett område i denna gamla finnbygd behövde utredas. I området fanns bl.a. rester av ett torp med 1600-talsbelägg och en kolningsplats med flera kolbottnar. Inget av fynden var av en sådan art att ytterligare antikvariska åtgärder är motiverade.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Örebro	Värmland	Degerfors

AIS Nr
416

År
2005

Namn/plats
Västra Via

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
fossil åker, röjningsröseområde, boplatslämningar, hålväg, husgrund

Datering, period
romersk järnålder, vikingtatid, medeltid, nyare tid

Fynd
skära eller kortlie av järn, malsten, hartsfragment, djurtänder

Beskrivning
Med anledning av ombyggnaden av E18 utfördes en arkeologisk slutundersökning av ett område med fossil åkermark. Området utgör en mindre del av ett större område med röjningsrösen. Syftet var främst att datera belysa områdets odlingshistoria för att därigenom belysa den agrara verksamheten i Närke under järnålder och medeltid. Sammanlagt undersöktes 7 röjningsrösen och tre vallar och kol för C14-datering, jordprover för makro- och markpollenprover insamlades. Dessutom undersöktes underliggande boplatslämningar vilka sannolikt härrör från äldre järnålder. I en anläggning framkom bl.a. en del av en skära eller kortlie av järn, en malsten, hartsfragment och djurtänder. I området fanns också resterna av en byggnad med ett stenlagt golv. Under golvet syntes en rad av stolphål som bör ha utgjort resterna av en mellanvägg. Avsaknaden av spis eller eldstad talar för att rör sig om ett uthus av något slag. I ena kanten av området fanns rester av en nergrävd källare kombinerad med ett stenbrott för kalksten. Genom området löpte även rester av en äldre hålväg.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vintrosa 52:3	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
415

År
2005

Namn/plats
Västra Via

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
fossil åkermark med åkerparceller och röjningsröseområde

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk slutundersökning av ett område med fossil åkermark inför byggnation av en cykelbana i samband med ombyggnaden av E18. Området utgör en mindre del av ett större område med röjningsrösen. Syftet var främst att datera några av röjningsrösena för att belysa den agrara verksamheten i Närke under järnålder och medeltid. Fyra röjningsrösen undersöktes och kol för C14-datering insamlades från tre av dem. Dessutom iakttogs att området med röjningsrösen överlagrade ett äldre åkersystem med 5-10 meter breda åkerparceller.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vintrosa 89:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
414

År
2005

Namn/plats
Lilla Ulvgryt

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
fossil åkermark, röjningsröseområde, boplats

Datering, period

Fynd
flintnodul, avslag av kvarts och bergart, bränd lera

Beskrivning
Med anledning av ombyggnaden av E18 väster om Örebro utfördes en arkeologisk slutundersökning av ett område med fossil åkermark. Syftet var främst att datera några av röjningsrösena för att belysa den agrara verksamheten i Närke under järnålder och medeltid. Fyra röjningsrösen undersöktes och kol för 14C-datering insamlades från dessa. I området påträffades även boplatslämningar. Här fanns härdar, stolphål, rännor, gropar och kulturlagerrester. Boplatsen fortsätter sannolikt söderut, utanför undersökningsområdet, där terrängen utgörs av en plan förhöjning. Genom området löper även en hålväg i nordsydlig riktning. Bland fynden märks en flintnodul, avslag av kvarts och bergart samt bränd lera.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vintrosa 97:1	Örebro	Närke	Vintrosa

AIS Nr
412

År
2005

Namn/plats
Bengtstorp

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Martin Edlund, Tina Fors

Fornlämningskategori
grav, stensättning, röjningsröse, boplats

Datering, period
yngre bronsålder, äldre järnålder

Fynd
dräktnålar, fibulor, dräktspännen, agraffknapp, kamfragment, kortlie, omvikt lie, malsten, sten med skålgrop, brända ben, avslag från slipade flintyxor, keramik, harts, skärvor av rödgods och glas, gjutjärnsgryta

Beskrivning
Särskild undersökning av ett gravfältskomplex vid Bengtstorp inför bygget av ny E18 i Närke. Fornlämningarna var belägna på krönet av en moränrygg, omkring en berghäll och i västlig sluttning. Vid förundersökningen konstaterades att gravfältet innehöll 41 stensättningar/stenpackningar, vilka utgjort gravar och sannolikt även röjningsrösen. Stolphål, gropar och en härd kunde vara spår efter en boplats eller andra gravfältsaktiviteter.

Vid slutundersökningen framkom sammanlagt 90 anläggningar som bestod av gravfältsanläggningar, kultplatsanläggningar och eventuella röjningslämningar, vilka samtliga undersöktes och borttogs. På berghällen fanns en jättegryta och stora skarvade ytor. Omkring och mot berget låg i sin tur ett brätte av tätt lagda stenar. Brättet överlagrades i norra delen av en grav/-kulthägnad med en storlek om 25x18 meter. Hägnaden utgjordes av en stenvall byggd med skalmursteknik med ingång i väst och i öst. Fram till och på östra sidan av berget anslöt en stensträng/gravfältsterrass, 85 meter lång, som bestod av större stenblock som sammanbundits av mindre stenblock och

anslutande stenpackningar.

Gravfältet, som låg utanför berget och brättet, innehöll två treuddar och 16 runda och rundade stensättningar/stenpackningar. Treuddarna hade tydligt markerade kantkedjor, långsidor om 11-12 meter och en tätt lagd stenpackning. Stensättningarna/stenpackningar på krönet hade en yttre diameter på 1,0-4,5 meter, samt en större anläggning om 7x7,5 meter. Det inre gravskicket i stensättningarna/ stenpackningarna på krönet utgjordes av spridda brända ben, urnegrav, bengrop, brandgrop och brandlager. I den västra sluttningen fanns 37 stenpackningar utan inre gravskick, vilka kan utgöra både gravar och röjningslämningar. Inom undersökningsområdet fanns likaså 15 härdar, 10 gropar, 6 stolphål och två kolbottnar.

Brättet, grav/-kulthägnaden och stensträngen/gravfältsterrassen kan ha anlagts någon gång under yngre bronsålder- äldre järnålder. Platsen har därefter nyttjats som gravfält under hela äldre järnåldern fram till folkvandringstiden. Kolbottnarna tillhör troligen efterreformatorisk tid.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Täby 34:1	Örebro	Närke	Täby

AIS Nr
406

År
2005

Namn/plats
Knutstorp, Sättran

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Jenny Holm

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
tidigmesolitikum, tidigneolitikum, mellanneolitikum, järnålder

Fynd
trattbägarkeramik, flinta, kvarts, vävtyngd, fönsterglas, järnföremål, bränt ben

Beskrivning
På grund av att vägverket planerar att bygga ny motorväg mellan Adolfsberg och Lekhyttan väster om Örebro har boplatslämningar från tidigmesolitikum, neolitikum och järnålder undersökts vid Knutstorp.

De tidigmesolitiska lämningarna bestod av ett trettiotal gropar av varierande form och storlek. Fyllningen i groparna var mer eller mindre sot- och kolbemängd, och i några fanns enstaka hasselnötsskal. Dateringen grundar sig på fler 14C-dateringar från utredningen och förundersökningen. Något fyndmaterial som kan knytas till tidigmesolitikum fanns inte. Förekomsten av sötvattendiatomeer i anläggningarna visar att de sannolikt legat vid Ancylussjön, inte vid Yoldiahavet som antytts av ett par av 14C-dateringarna. De tidigmesolitiska lämningarna fortsätter utanför undersökningsområdet åt norr.

Inom en mindre yta, med ett diffust kulturlager och en stor flack grop, fanns trattbägarkeramik och ett avslag ur eggen på en slipad flintyxa. De neolitiska lämningarna låg i undersökningsytans södra kant och

fortsätter sannolikt utanför schaktet åt söder. En ensam anläggning, en kokgrop som tydligt skilde sig från de tidigmesolitiska groparna bland annat genom den stora mängden skärvsten i fyllningen, kan dateras till järnålder. I fyllningen påträffades en vävtyngd av bränd lera.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 107:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
405

År
2005

Namn/plats
Äspsätter

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
förromersk järnålder, romersk järnålder, folkvandringstid, nyare tid

Fynd
keramik, kvarts, bränd lera, brända ben

Beskrivning
Arkeologisk undersökning av förhistorisk boplats vid Äspsätter. Vid undersökningen framkom ett antal boplatstypiska anläggningar, såsom stolphål, gropar och härdar. Boplatsen bestod av två treskeppiga långhus av romersk järnålderstyp. Ett fyrstolpshus, samt ett syllstenshus som möjligen är yngre än den romartida järnåldersgården. Mellan husen fanns en aktivitetsyta, med ett flertal anläggningar som inte gick att sammanföra i någon konstruktion, fynd och anläggningar visar på en möjlig hantverksaktivitet på ytan. Fynden från området bestod i keramik, kvarts, bränd lera samt brända ben. I undersökningsområdet fanns även ett antal röjningsrösen. Av dessa undersöktes endast ett fåtal extensivt, för att hitta kol till 14C-datering.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 109:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
404

År
2005

Namn/plats
Äspsätter, Korsgatan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
fossil åkermark med röjningsröseområde

Datering, period
senmedeltid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av ombyggnaden av E18 väster om Örebro utfördes en arkeologisk slutundersökning av ett område med fossil åkermark. Syftet var främst att datera några av röjningsrösena för att belysa den agrara verksamheten i Närke under järnålder och medeltid. Fyra röjningsrösen undersöktes varvid kol för 14C-datering insamlades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 84:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
403

År
2005

Namn/plats
Mårtenstorp, Lövåsa gruvor

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Helmut Bergold, Helen Romedahl

Fornlämningskategori
smedja, gruvhål, hästvandring, skrotstensvarp, skrädningsplats, kolningsgropar

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning av Lövåsa gruvområde inför omläggningen av E18 mellan Lekhyttan och Örebro. Vid undersökningen påträffades 66 anläggningar som kunde knytas till en småskalig gruvmiljö. Bland annat dokumenterades två smedjor, varav en var mycket välbevarad, skrotstensvarpar i anslutning till gruvhålen, en förmodad hästvandring, samt en större yta med ackumulerat avfall från malmhanteringen. Gruvområdets rumsliga struktur framträder mycket bra med en koncentration av lämningar runt det största gruvhålet. Fynden bestod främst av smides- och masugnsslagger samt en hel del järnföremål. I anslutning till gruvlämningarna dokumenterades också en odlingsyta som vi i nuläget tror kan vara samtida med gruvdriften.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hidinge 16:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
402

År
2005

Namn/plats
Näsby, Almby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Martin Edlund

Fornlämningskategori
ej fornlämning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Vid schaktning i åkermark påträffades lämningarna av dåligt bevarade odlingsrösen, rester av husgrund, avfallsgropar och stolphål. Recent fyndmaterial påvisade en datering till 1700- och 1800-tal. Bytomten raä 205 berördes ej av exploateringen. På en moränholme i undersökningsområdets östra del framkom tidigare ej kända kulturhistoriska lämningar i form av en källargrund, terrasser och odlingsröse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Örebro	Närke	Örebro

AIS Nr
401

År
2005

Namn/plats
Äspsätter, Västra Via, Hidinge-Lanna

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Åsa Westin

Fornlämningskategori
röjningsrösen, grus- och stenvallar, fossil åker (röjda åkrar och välvda åkerparceller), boplats

Datering, period
romersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid, tidigmedeltid, högmedeltid, senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför planerad nydragning av El 8 väster om Örebro har UV Bergslagen undersökt ett område med äldre odlingslämningar (raä 88 Hidinge socken/raä 78 Vintrosa socken) och boplatsspår (raä 110 Hidinge socken) vid Äspsätter, sydväst om Vintrosa.

Området med odlingslämningar ligger i kuperad skogsmiljö i gränsen mellan socknarna Hidinge och Vintrosa. Här finns röjningsrösen, röjda ytor, välvda åkerparceller och sten- samt grusvallar. Det finns tydliga terrasseringar i området. Idag är platsen helt igenväxt av träd och sly. Röjningsrösena är av varierande storlek, mellan 3,5 och 10 meter. Undersökningen visade att sten har påförts under skilda tidsperioder. I vissa fall går det att urskilja äldre rösen av mindre format i botten av de större rösena. Sten- och grusvallarna är sannolikt spår från olika aktiviteter såsom inhägnade odlingslotter och hägnader längs med en äldre väg genom området. Mellan rösena finns idag mer eller mindre stenfria ytor som utgjort bra åkermark. Större delen av området har en relativt tunn jordmantel under torven, vilket tyder på att årder har använts vid jordbruket. De välvda åkerparcellerna ligger huvudsakligen

norr om undersökningsområdet och deras långsmala form antyder att de uppkommit genom plöjning med plog. Förundersökningens 14C-analyser visade att det finns agrara lämningar från järnålder till historisk tid här. Analyserna från aktuell undersökning hoppas klargöra odlingens omfattning under de olika tidsperioderna.

Boplatslämningarna låg centralt i röjningsröseområdet. Här fanns härdar, stolphål, rännor, gropar och kulturlagerrester. Boplatslämningarna låg på plana avsatser i den syd- samt sydöstsluttande terrängen. Boplatsen fortsätter huvudsakligen norrut, utanför undersökningsområdet, där terrängen utgörs av ett plant krönläge. I samband med den arkeologiska utredningen daterades en kokgrop till äldre järnålder.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Hidinge 88:1	Örebro	Närke	Hidinge
Vintrosa 78:1	Örebro	Närke	Vintrosa
Hidinge 110:1	Örebro	Närke	Hidinge

AIS Nr
413

År
2005

Namn/plats
Lilla Ulvgryt

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Bergslagen

Ansvarig person
Leif Karlenby

Fornlämningskategori
boplats, hålvägar

Datering, period
äldre järnålder

Fynd
bränd lera, kvarts, keramik

Beskrivning
Arkeologisk slutundersökning av boplats och väglämningar vid Lilla Ulvgryt, inför bygget av ny E18 i Närke. Vid undersökningen framkom ett treskeppigt långhus av romersk järnålderstyp. Långhuset var omgivet av en inhägnad gårdsplan, där möjligen flera mindre byggnader har stått. Vid sidan av stolphål påträffades gropar och härdar. Fynden från gårdsplan och hus bestod av bränd lera samt ett par bearbetade stycken av kvarts. Utanför inhägnaden i södra delen av undersökningsområdet fanns en keramikugn, med fynd av keramik och bränd lera. I området fanns även två hålvägar som löpte i nord-sydlig riktning. Dessutom påträffades ytterligare två vägar i öst-västlig riktning, dessa vägar kan möjligen ha samband med den romartida gårdsenheten. Boplatsen sträcker sig förmodligen ytterligare söderut utanför vägsträckningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej angivet och ej markera	Örebro	Närke	Vintrosa